

ชุดโครงการ
การพัฒนาระบบสวัสดิการ
สำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

รายงานวิจัยกรณีศึกษา
กลุ่มนอกกำลังแรงงาน

ผู้พิจารณาจากัดยทุนระเบค อ้าเภอกาบเซียง จัษฐวักสุรันทร์

สุนทรี คงเผื่อง
กณลา สาครณณัทรพัญ์

ท้าวทรม้าโครงการ

พัชรประเสารัธ

นักวัจยหลัก

รค.คร.อัศคัทยา กรรรณสุท
จตุรงค์ บณยรัทคนสุนทร

ถายเล้าการสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวัจย (สกว.)

รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์

ผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย

สุนทรี คงเมือง
กมลลา สาครมณีทรัพย์

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

ธันวาคม 2546

คำนำของหัวหน้าโครงการ

โครงการการพัฒนาาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้แบ่งรายงานออกเป็นสามระดับ ในระดับพื้นที่มีงานกรณีศึกษาต่างๆ 110 กรณี ในระดับภาพรวมของคนจนแต่ละกลุ่มมีรายงานหลัก 5 รายงาน และในระดับภาพรวมทั้งประเทศมีรายงานสรุปทสังเคราะห์อีก 1 ฉบับ

ถ้าเปรียบรายงานฉบับสรุปสังเคราะห์ภาพรวมเสมือนป่าใหญ่ รายงานหลัก 5 รายงานก็เปรียบเสมือนส่วนของป่าหรือเขตของป่า 5 เขต ส่วนรายงานกรณีศึกษาก็เปรียบเสมือนไม้แต่ละพันธุ์หรือแต่ละต้น

งานกรณีศึกษาจึงแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของคนจนในแต่ละประเภท ที่สะท้อนออกมาผ่านสายตาผ่านการสังเกตการณ์ ผ่านการมีส่วนร่วม ของนักวิจัยกรณีศึกษา

งานกรณีศึกษาปรากฏให้เห็นสีสันและความเป็นจริงของรูปธรรมของชีวิตคนจนที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ละเรื่องแต่ละกรณีเปรียบประดุจแต่ละฉากแต่ละตอนของละครชีวิต ละครชีวิตที่เขียนบทด้วยกลไกและโครงสร้างทางสังคมทุนนิยม สร้างให้คนจนเล่นบทที่น่ารังเกียจของสังคมทุนนิยม

ปราชญ์ของทุนนิยมจึงมีคำกล่าวว่า “คนจนมักจะตกเป็นเหยื่อของคนจนเสมอ” ใช่สิ! ถ้าคนจนจะมองหาเหยื่อ ก็มีแต่คนจนด้วยกันเท่านั้นที่จะเป็นเหยื่อได้ ส่วนคนรายนั้น ล้วนมีเงิน มีอำนาจ มีความสามารถ มีอาวุธและบริวาร ที่จะป้องกันตนเอง ยากที่จะตกเป็นเหยื่อของคนจน แต่ถ้าพิจารณาให้ไกลไปกว่าคำกล่าวนี้ อาตัม สมิธ นักปรัชญาเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมก็กล่าวว่า คนในสังคมทุนนิยมจะรวยจะจนก็ขึ้นอยู่กับปริมาณแรงงานที่เขาควบคุมได้หรือซื้อหามาได้ เพราะฉะนั้น คนจนผู้ขายแรงงานก็คือเหยื่อของระบบที่คนรายนำไปใช้สร้างความร่ำรวยให้ตนเอง ดังนั้น คนจนจึงตกเป็นเหยื่อของคนรวยมากกว่าตกเป็นเหยื่อของคนจนด้วยกัน

กรณีศึกษาต่างๆได้สะท้อนให้เห็นว่า คนจนกลุ่มใดที่ยากจน ด้วยสาเหตุของท่าทีต่อชีวิต สาเหตุจากการขาดปัจจัยการผลิต หรือสาเหตุจากความสัมพันธ์ที่เลื่อมล้ำ ภายใต้โครงสร้างของทุนนิยม

ในสังคมทุนนิยมที่คนชนชั้นบนกุมอำนาจรัฐอย่างเหนียวแน่น ยังไม่เคยเห็นกรณีประเทศใดที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ในประเทศทุนนิยมที่อำนาจรัฐถูกจัดสรรปันส่วนให้คนชั้นกลางและคนชั้นล่างมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐ ประเทศนั้นก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

ปัญหาความยากจนจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงเรื่องรายได้ แต่มันมีปริมณฑลกว้างไกลไปถึง สิทธิและโอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย ประวัติศาสตร์สังคมจากทุกประเทศยืนยันในสังขรณ์ว่า คนจนไม่เคยลดความยากจนลงได้โดยปราศจากการต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับตัวเองและต่อสู้กับกลุ่มคนและชนชั้นที่ได้เปรียบและเอารัดเอาเปรียบ

ตำนานการต่อสู้ดิ้นรนของคนจนไทยมีประวัติมายาวนาน หลายยุคหลายสมัย และเพื่ออนาคตที่ดีกว่า คนจนทั้งหลายมีแต่จะต้องต่อสู้ต่อไป เพื่อความเป็นไทและปากท้องของคนจนเอง

คำนำจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นความสำคัญของปัญหาและแนวทางในการบรรเทาปัญหาของคนจนและคนด้อยโอกาสและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม จึงได้สนับสนุน “โครงการการพัฒนา ระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย” ประกอบด้วย การวิจัยสถานภาพของคนจนและคนด้อยโอกาส 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มคนนอกวัยทำงาน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 10,000 ราย และข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาจำนวน 110 กรณี และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ผลงานทั้งหมดที่ได้จากชุดโครงการการพัฒนา ระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจน ให้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวของสภาพความเป็นอยู่ ความด้อยโอกาส ไร้ที่พึ่ง การเชื่อมโยงให้เห็นบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างคนจนคนด้อยโอกาสดังชุมชน (มิติสังคม) ระบบการทำมาหากิน (มิติเศรษฐกิจ) และมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง (มิติการเมือง) การให้ภาพเชิงประวัติศาสตร์ ที่ย้อนให้เห็นว่าเดิมวิถีชีวิตของเขาเป็นอย่างไร และต่อมาเกิดอะไรขึ้นที่เป็นจุดหักเหที่ทำให้วิถีชีวิตของเขาตลอดจนบริบทของเขาเปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ว่าผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ (เช่น การสร้างเขื่อน การตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรม การตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ฯลฯ) เกิดผลอย่างไรต่อวิถีการทำมาหากิน ความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคม อำนาจต่อรอง คุณภาพชีวิตโดยรวม เพื่อชี้ให้เห็นการปรับตัวในมิติต่างๆ (เช่น การอพยพ การเปลี่ยนอาชีพ ฯลฯ) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นจุดหักเหแล้ว ทำไมคนบางกลุ่มปรับตัวและหลุดพ้นจากภาวะยากจนด้อยโอกาสได้ แต่ทำไมคนบางกลุ่มก้าวไม่พ้น ปัญหาของคนจนคนด้อยโอกาสทั้ง 5 กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร โครงการนี้ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับระบบสวัสดิการที่เหมาะสม สวัสดิการที่คนจนต้องการ กลไกที่สามารถเข้าถึงปัญหาของกลุ่มคนเป้าหมายได้ ทั้งองค์กรชุมชน ครอบครัว องค์กรรัฐ ฯลฯ ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมไทย

สกว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานของชุดโครงการวิจัยนี้ จะทำให้แง่คิด มุมมองอีกด้านหนึ่งในการจัดสวัสดิการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่มองความเชื่อมโยงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจกับมิติทางสังคม ซึ่งเป็นการเสริมเติมองค์ความรู้ในเรื่องความยากจนของประเทศไทย สกว. จึงหวังว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพิจารณาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างรอบคอบรอบด้านต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยะวดี บุญ-หลง)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ในฐานะหัวหน้าโครงการ ผมขอขอบคุณนักวิจัยรุ่นใหม่ที่เป็นนักวิจัยกรณีศึกษาทุกท่าน ท่านทุกคนได้ปฏิบัติภารกิจเรื่องคนจนอย่างดียิ่ง ท่านคือผู้ถือโคมฉายที่ส่องให้เห็นคนจนในหีบในซอก ที่ก่อนหน้านี้ใครๆมักจะมองไม่เห็น ขอให้ทุกท่านจงเป็นมิตรที่ดีของคนจนและปรารถนาดีต่อคนจนตลอดไป

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ
หัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “คนพิการจากภัยทุพภิกขภัย จังหวัดสุรินทร์” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความร่วมมือและการสนับสนุนทุนการวิจัยของโครงการพัฒนาระบบสวัสดิการคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการให้คำแนะนำตลอดการวิจัยครั้งนี้ของ อาจารย์จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และ รศ.ดร.ชัตติยา กรรณสูต

ขอขอบพระคุณนายอนันตพล บุญชู นายอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ช่วยกรุณาจัดหาที่พักให้ช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณนายปรีดี คัมภีร์กิจ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองเลี้ยวใหม่จังหวัดสุรินทร์ ในพระบรมราชานุเคราะห์ ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกที่พักและการเดินทางไปเก็บข้อมูล และนายวิรัช แจ่มเที่ยงตรง ประชาสงเคราะห์จังหวัดสุรินทร์และนางนิภาวรรณ มั่นหมาย นักสังคมสงเคราะห์ สำหรับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการในจังหวัดสุรินทร์

ขอขอบพระคุณในความเชื่อเพื่อข้อมูลของรุ่นพี่ที่น่ารัก นางสาวนที เลิศเสาวนิต หัวหน้าศูนย์สิทธิบัตรโรงพยาบาลสุรินทร์และนางสาวสวภัทร สุขแสง นักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลสุรินทร์ นางภัทราภรณ์ วิริยะวิญญู นักกายภาพบำบัด นายเทวินทร์ ฌณาเดชะ หัวหน้างานกายอุปกรณ์โรงพยาบาลสุรินทร์ นางรุ่งนภา นิลประภา พยาบาลโรงพยาบาลกาบเชิง นายปรเมษฐ์ แจ่มไพศาล ประชาสงเคราะห์อำเภอกาบเชิง พันตรีพรชัย มาหลิน หัวหน้าส่วนส่งเสริม หน่วยปฏิบัติการทุพภิกขภัย ด้านมนุษยธรรมที่ 3 (นปท.3) องค์การบริหารส่วนตำบลกาบเชิง สำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและผู้ลี้ภัย (COERR)

ขอขอบพระคุณนางสาวศิริเพ็ญ ลิ้มศิริกุล เจ้าหน้าที่คณะทำงานไทยณรงค์เพื่อยุติทุพภิกขภัย (TCBL) และนายโอกาส เทพนอก เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลปราสาท ซึ่งไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการในพื้นที่เท่านั้น แต่ก็ยังมีความห่วงใย ให้คำแนะนำและความเชื่อเพื่อแกผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณในการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองทุกๆ ท่านที่กรุณาช่วยเหลือผู้วิจัย ทั้งในเรื่องที่พัก การเดินทาง ทั้งยานพาหนะสองล้อและสี่ล้อ ตลอดการทำวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งพี่แป้ว พี่บุญเที่ยง พี่บุญเกิด พี่มะลิ พี่เหมา ลุงมัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยทุกๆ ท่านที่กรุณาใช้เวลาเป็น ผู้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยเองประทับใจในความมีน้ำใจ มิตรภาพที่ดีของผู้พิการและความเป็นกันเองจากครอบครัวผู้พิการทุกท่าน

สุนทรี คงเมือง
กมลลา สาครณีนทร์พัย

บทคัดย่อ

จากผลการสำรวจพื้นที่ทุ่นระเบิดในอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนมากเป็นป่าทึบ อยู่ห่างจากแนวชายแดนประมาณ 1-3 กิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เคยถูกใช้เป็นที่ตั้งของเขมรแดง มีช่องทางข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชาอยู่หลายช่องทาง และมีจำนวนผู้พิการจากทุ่นระเบิดมากถึง 36 เปอร์เซ็นต์ ในจำนวนพื้นที่ 4 อำเภอที่มีผลกระทบจากทุ่นระเบิด ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านก็ยังสงสัยว่าจะยังมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่ตามแนวชายแดนและภายในหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหาและสาเหตุของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการให้ความช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ของชาวบ้านผู้พิการจากทุ่นระเบิด ผลการวิจัยพบว่า

ชาวบ้านจำนวนมากกลายเป็นคนพิการเนื่องจากเหยียบทุ่นระเบิด สาเหตุสำคัญมาจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จำเป็นต้องเข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อหาเลี้ยงชีพ โดยการเข้าไปทำเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การเข้าไปหาหญ้าคา หาของป่า และพื้นที่ทุ่นระเบิดบริเวณตามแนวชายแดนได้ถูกจัดสรรให้เป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน โดยที่พวกเขาทราบดีว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นสนามทุ่นระเบิดมาก่อน

ผลจากความพิการได้ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก ทั้งผลกระทบในด้านร่างกาย ผลกระทบทางด้านจิตใจ และผลกระทบทางด้านสังคม เพราะพวกเขาไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ต่อไปได้เหมือนเดิม จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว เพราะผู้พิการส่วนมากจะเป็นหัวหน้าครอบครัว อีกทั้งยังมีปัญหาด้านการรักษายาบาล การฟื้นฟูผู้ประสบภัย และความเสี่ยงในการเข้าไปเหยียบทุ่นระเบิดซ้ำของชาวบ้าน เนื่องจากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดยังมีน้อย และยังไม่มีแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากทุ่นระเบิดแบบยั่งยืนอีกด้วย

กล่าวได้ว่า ความยากจนของผู้ประสบปัญหาจากทุ่นระเบิด จัดเป็นปัญหาหนึ่งที่ขัดขวางการฟื้นฟูและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากในบางพื้นที่ของประเทศที่ยังเป็นพื้นที่ทุ่นระเบิดอย่างหนาแน่น ไม่เพียงแต่ประชากรจะได้รับความยากลำบาก เกิดความหวาดผว หากยังทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ เพื่อทำการเกษตร การติดต่อสื่อสาร การใช้แหล่งน้ำ หรือแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความยากจนทางเศรษฐกิจตามมา

สภาพของร่างกายทำให้ผู้พิการรู้สึกตัวเองด้อยค่า เสียใจ ท้อแท้ เป็นปมด้อยที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงกลายเป็นคนที่หงุดหงิดง่าย อารมณ์เสีย ขอบต่าทอคนในครอบครัว ตีมีสุม่าและร้องไห้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็หัวหน้าครอบครัวก็จะไม่สามารถทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัวได้ จึงยิ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองกลายเป็นภาระแก่ครอบครัว ส่วนมากผู้พิการจะใช้เวลาประมาณ 3-4 ปี จึงจะทำใจยอมรับสภาพได้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถยืนหยัดขึ้นมาได้อีกครั้งคือ การได้รับกำลังใจจากคูชีวิตและคนในครอบครัว โดยเฉพาะจากลูก ซึ่งเป็นเหมือนสิ่งเดียวที่ทำให้ผู้พิการเกิดพลังชีวิตเพื่อลุกขึ้นสู้อีกครั้ง

ความคาดหวังในอนาคตของพิการ ส่วนมากวางแผนที่จะทำงานที่มั่นคง ถนัด และสามารถจะทำได้ เช่น ทำโรงสี เปิดร้านขายของชำ ร้านซ่อมจักรยานเลี้ยงปลา เลี้ยงวัวควาย แต่ก็ยังขาดเงินที่จะมาลงทุน การกู้ยืมเงินจากกรมประชาสงเคราะห์ตามสิทธิคนพิการก็ต้องมีคนค้ำประกัน และคนพิการบางคนก็ไม่อยากเป็นหนี้สินใคร

การให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยสามารถพัฒนาศักยภาพตนเอง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นสัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชน การสนับสนุนจากสังคม องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยเหลือผู้พิการให้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

สารบัญ

คำนำสกว.

คำนำหัวหน้าโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

บทคัดย่อ

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 มูลเหตุจูงใจในการศึกษา	3
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตในการศึกษา	3
1.5 วิธีการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา	4

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิดเกี่ยวกับทุนระเบิด	5
- แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ	8
- แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ	12
- แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึง	20
- แนวคิดและทฤษฎีโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม	24
- แนวคิดด้านการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ	25
- แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน	27
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30

บทที่ 3 ผลการศึกษา

47

บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา	54
4.2 ข้อเสนอแนะ	55

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม	57
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. กรณีศึกษาผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิด	62
ภาคผนวก ข. หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากทุ่นระเบิดในจังหวัดสุรินทร์	82
ประวัติผู้วิจัย	95

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงเวลา 25 ปีที่ผ่านมา นับจากปี พ.ศ.2511-2536 ประมาณการว่าทั่วโลกมีการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลราว 190 ล้านลูก ทุ่นระเบิดจำนวนมากเหล่านี้ได้ถูกจำหน่าย และบางครั้งให้ฟรีไปยังทุกภาคของโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนภายในประเทศ ซึ่งต่อมาในบางประเทศได้กลายเป็นสงครามล้างเผ่าพันธุ์ ทุ่นระเบิดจะถูกใช้อย่างไม่จำกัดจำนวน และในช่วงหลังจะไร้ซึ่งรูปแบบ จนไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ว่าจำนวนทุ่นระเบิดตามแนวชายแดนของแต่ละประเทศมีจำนวนมากน้อยเพียงไร จนกว่าจะมีคนไปเหยียบและสัมผัสมัน (นงลักษณ์ ไมตรีมิตร, 2544 , น. 75)

จากการสำรวจผลกระทบของสนามทุ่นระเบิดที่มีผลกระทบต่อชุมชนในประเทศไทย (กันยายน 2543 – พฤษภาคม 2544) โดยความร่วมมือระหว่างศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ (Thailand Mine Action Center : TMAC) ร่วมกับองค์การช่วยเหลือแห่งชาวนอร์เวย์ (Norwegian People's Aid : NPA) ทำให้ทราบว่าประเทศไทยมีอันตรายจากวัตถุระเบิดตกค้างชนิดต่างๆ รวมทั้งประเทศ 934 พื้นที่ เนื้อที่รวม 2,556.7 ล้านตารางกิโลเมตร มีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ 531 หมู่บ้าน ใน 27 จังหวัดชายแดนไทย มีประชากรที่ได้รับผลกระทบจากวัตถุระเบิด ซึ่งมีทั้งพิการและเสียชีวิต โดยพื้นที่ที่มีสนามทุ่นระเบิดและมีจำนวนผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดมากที่สุดอยู่ในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา นับตั้งแต่จังหวัดตราด จันทบุรี สระแก้ว เรื่อยมาถึงบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และบางส่วนของจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนมากเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบสูง ประชากรมากกว่าพันคนกลายเป็นคนพิการเนื่องจากการเหยียบทุ่นระเบิด โดยสาเหตุสำคัญมักมาจากการเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และการเข้าไปหาของป่า เพราะพื้นที่ทุ่นระเบิดถูกจัดสรรให้เป็นที่ดินทำกินของชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีความจำเป็นต้องเข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าว และทราบดีว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นสนามทุ่นระเบิด (ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ, 2544,น.1)

การสำรวจของคนทำงานไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด (TCBL) พบว่ามีเหยื่อจากทุ่นระเบิดในพื้นที่ชายแดนต่างๆ ดังนี้

ตาราง แสดงจำนวนผู้เคราะห์ร้ายจากภัยทุ่นระเบิด

พื้นที่ชายแดน	จำนวนเหยื่อรายใหม่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (คน)	จำนวนเหยื่อในช่วง 2 ปี ขึ้นไป (คน)	ยอดรวมจำนวนเหยื่อ (คน)
ไทย – กัมพูชา	199	2,406	2,605
ไทย – ลาว	1	315	316
ไทย – พม่า	0	391	541
ไทย – มาเลเซีย	150	10	10
รวม	350	3,122	3,472

จากการสำรวจดังกล่าว พบว่าจังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดได้รับผลกระทบ และมีผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดเป็นจำนวนมาก ในพื้นที่ด้านชายแดนไทย-กัมพูชา โดยผลกระทบในอำเภอต่างๆ ของสุรินทร์ที่ติดชายแดนพบว่า

ตาราง แสดงจำนวนผู้เคราะห์ร้ายจากภัยทุ่นระเบิด ในอำเภอต่างๆ ของสุรินทร์

อำเภอ	ร้อยละ
กิ่งอำเภอพนมดงรัก	20
อำเภอกาบเชิง	36
อำเภอบัวเขต	17
อำเภอสังขละ	27
รวม	100

ที่มา : Surin Provincial Report โดย Norwegian People's Aids, 2544, p.8)

โดยพื้นที่ทุ่นระเบิดในจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่จะเป็นป่าที่บอยู่ห่างจากแนวชายแดนประมาณ 1-3 กิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่เคยถูกใช้เป็นฐานเขมรแดงและมีช่องทางข้ามไป มาระหว่างชายแดนหลายช่องทาง (Norwegian People's Aids, 2544, p.10) ซึ่งชาวบ้านก็ยังสงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดในบริเวณนั้นอยู่ และพบว่าในอำเภอกาบเชิงมีจำนวนผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดมากถึง 36 เปอร์เซ็นต์ ของทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อหาอาหารและน้ำดื่ม

“และเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2540 ประชาชนชาวเขมรกว่า 30,000 คน หนีภัยสงครามเข้ามาทางจังหวัดสุรินทร์ ตรงด้านอำเภอกาบเชิง เนื่องจากกองกำลังฮุน เซน ได้โอบล้อมเข้าตีโสมบัติน ฐานที่มั่นกำลังของเจ้าหนโธม รณฤทธิ์” (สุริยา บุญยศิริชัย, 2540, น.104) จึงทำให้อำเภอกาบเชิงเป็นพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออีกเป็นจำนวนมาก

1.2 มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผลกระทบจากความพิการนี้ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว เพราะผู้พิการส่วนมากมักจะเป็นหัวหน้าครอบครัว ปัญหาด้านการรักษาพยาบาล ความเสี่ยงต่อการเหยียบกับระเบิดซ้ำ และอื่นๆ ซึ่งหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุพพลภาพยังมีน้อย และยังไม่มีแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยทุพพลภาพแบบยั่งยืนอีกด้วย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาในเรื่องของชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพพลภาพ เขตชายแดนไทย-กัมพูชา ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจากสถิติพบว่า มีจำนวนคนพิการจากภัยทุพพลภาพในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาสูงสุดถึง 36 เปอร์เซ็นต์ ในจำนวน 4 อำเภอที่มีผลกระทบจากภัยทุพพลภาพ

และในการศึกษานี้จะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือ การบริการทางการแพทย์ อาชีพสำหรับผู้พิการจากภัยทุพพลภาพเพื่อให้มีรายได้ในการเลี้ยงชีพ ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องภัยของทุพพลภาพสำหรับผู้ประสบภัย รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแบบยั่งยืนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะเป็นแนวทางในการสร้างความรับรู้และตระหนักเรื่องภัยจากทุพพลภาพแก่คนในสังคม และเป็นแนวทางในการจัดระบบสวัสดิการสังคมและนโยบายของรัฐที่เหมาะสมต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้พิการจากภัยทุพพลภาพ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาด้านต่างๆ ที่ผู้พิการจากภัยทุพพลภาพประสบหลังจากการประสบอุบัติเหตุ
3. เพื่อศึกษาถึงการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพพลภาพ
4. เพื่อเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย
การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาเฉพาะชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพพลภาพ ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์
2. พื้นที่ศึกษา

อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์

3. ประเด็นในการศึกษา

- 3.1 ศึกษาสภาพชีวิตและวิถีการดำรงชีวิตของผู้พิการก่อนประสบภัยจากทุพภิกขภัย และศึกษาวิถีการปรับตัวหลังจากประสบอุบัติเหตุ ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์
- 3.2 ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากประสบภัยจากทุพภิกขภัยในด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม
- 3.3 ศึกษาความต้องการและความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ของผู้พิการในด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม
- 3.4 ศึกษาถึงปัญหาในการเข้าถึงระบบบริการของภาครัฐและเสนอรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.5 วิธีการศึกษา

1. วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าไปใช้พื้นที่เพราะความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การขาดแคลนทรัพยากรเพื่อประกอบอาชีพ เป็นต้น
2. วิธีการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษาทั้งเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ ในด้านต่าง ๆ และนำมาบรรยายเชิงพรรณนา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ และสามารถเปรียบเทียบได้ถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านก่อนที่จะพวกเขาจะได้รับผลกระทบจากภัยทุพภิกขภัยได้
2. ทราบถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งมีผลต่อชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์
3. ทราบถึงการได้รับบริการจากภาครัฐและเอกชนของชาวบ้านผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย ในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์
4. สามารถเปิดมุมมองเรื่องคนพิการจากภัยทุพภิกขภัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่สนใจ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทุ่นระเบิด

1.1 ความหมายของคำว่า “ทุ่นระเบิด”

ทุ่นระเบิด (mines) คือ อาวุธชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในสงคราม แบ่งออกเป็นสองชนิดใหญ่ๆ ตามการใช้งาน คือ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (anti - personel, AP) และทุ่นระเบิดทำลายยานพาหนะ (anti - tank, AT) สำหรับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีกตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน เช่น ทุ่นระเบิดที่ต้องการทำลายเฉพาะบุคคลเดียวที่เข้าไปเหยียบทุ่นระเบิด โดยคนที่อยู่ใกล้หรือในบริเวณไม่ได้รับบาดเจ็บด้วย และทุ่นระเบิดที่ต้องการทำลายบุคคลเป็นกลุ่ม ซึ่งมีทั้งสาเหตุหลักที่แตกออกเป็นสะเทินไปรอบตัว และแบบบังคับทิศทาง

ทุ่นระเบิดทุกชนิดจะมีโครงสร้างหลักเหมือนกัน ตรงที่มีดินระเบิดหลักจำนวนหนึ่งเล็กน้อยตามวัตถุประสงค์ในการผลิต เพื่อใช้ทำลายเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป นอกจากดินระเบิดหลักแล้ว ยังมีชนวนที่ทำหน้าที่ในการจุดระเบิด ในชนวนนั้นจะมีกลไกการจุดระเบิดเพื่อให้เกิดประกายไฟจุดเชื้อปะทุที่ประกอบอยู่ในชนวน ซึ่งเชื้อปะทุนั้นจะบรรจุดินระเบิดที่มีอำนาจในการทำลายสูงกว่าดินระเบิดหลัก แต่จะมีจำนวนดินระเบิดน้อยกว่า เมื่อชนวนถูกทำให้ระเบิดด้วยวิธีใด ๆ ตามการออกแบบและการใช้งาน ไม่ว่าจะด้วยการกด แรงดึง การเหยียบ สั่นสะเทือน หรือกระแทก แรงระเบิดจากชนวนจะทำให้ดินระเบิดหลักระเบิด เกิดปฏิกิริยาทางเคมีต่อเนื่องในเวลาสั้นที่สุด ทำให้อากาศในบริเวณนั้นเกิดแรงอัดอย่างรุนแรง เพื่อทำลายเป้าหมาย หรือทำให้เปลือกของทุ่นระเบิดแตกเป็นสะเก็ดพุ่งออกรอบบริเวณ หรือบังคับทิศทาง ใกล้ ใกล้ ตามการออกแบบของทุ่นระเบิดแต่ละชนิด (นงลักษณ์ ไมตรีมิตร, 2544, น.76)

1.2 อนุสัญญาออกตาวา

ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต โอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (The 1997 treaty banning the use, stockpiling, production and transfer of anti - personel landmines) หรือที่เรียกว่า อนุสัญญาออกตาวา ร่วมกับอีก 140 ประเทศ ในวันที่ 3 ธันวาคม 2540 เป็นอันดับที่ 33 และได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา ๙ นั้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2541 อันเป็นผลให้ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญา ๙ อย่างสมบูรณ์ นับเป็นประเทศที่ 53 ของโลกและเป็นประเทศแรกของเอเชีย อนุสัญญามีผลบังคับใช้ในวันแรกของ 6 เดือนถัดไป คือวันที่ 1 พฤษภาคม 2542 ในวันนั้นประเทศไทยได้ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (anti-personel) ที่เก็บไว้ในคลังจำนวน 1 หมื่นลูก ถือเป็นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติของอนุสัญญาออกตาวา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- รัฐภาคีของอนุสัญญาออกติดตาม (ปัจจุบันมีอยู่ 117 ประเทศ) ขอรับรองว่า ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม จะไม่ใช้ ไม่พัฒนา ไม่ผลิต ไม่สะสม ไม่โยกย้ายถ่ายโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรือช่วยผู้อื่นกระทำการดังกล่าว

- ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล คือทุ่นระเบิดที่ผลิตขึ้นใช้สำหรับฝังใต้ดิน ฝังเยื้องผิวดิน วางไว้บนดินหรือเหนือพื้นดิน จะระเบิดเมื่อมีการกดเหยียบ ดึง สัมผัส ชนลวดสะตูด คำจำกัดความนี้หมายรวมถึง ทุ่นระเบิดแสงเครื่องต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเอง โดยใช้วัตถุระเบิดชนิดต่าง ๆ และทำให้ระเบิดโดยวิธีเดียวกันกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้ไม่นับรวมทุ่นระเบิดดักยานยนต์และทุ่นระเบิดดักรถถัง นอกเสียจากว่าทุ่นระเบิดทั้งสองติดอุปกรณ์กันขยับ จึงให้ถือว่าเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเช่นกัน

- ในอนุสัญญาออกติดตามไม่ถือว่าระเบิดเคลโม (M18) เป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ต้องกำจัดถ้าระเบิดเคลโมนั้นใช้การจุดระเบิดโดยวิธีการควบคุมสัญญาณระเบิด(command detonation)

- รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีอยู่ในคลังให้หมดสิ้นไปภายในระยะเวลา 4 ปี นับแต่อนุสัญญามีผลบังคับใช้สำหรับรัฐภาคีนั้น ๆ โดยอนุญาติให้เก็บไว้ได้จำนวนเล็กน้อย สำหรับการพัฒนาเพื่อการฝึกอบรมการตรวจค้น การกวาดล้าง และการทำลายรัฐภาคีจะต้องทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่วางไว้แล้ว หรือที่อยู่นอกคลัง ให้หมดไปภายใน 10 ปี และจะต้องมีมาตรการคุ้มครองประชากรที่ได้รับผลกระทบจากสนามทุ่นระเบิดในระหว่างที่การกวาดล้างทุ่นระเบิดยังไม่แล้วเสร็จ สำหรับ รัฐภาคีที่มีปัญหาระเบิดร้ายแรง อาจร้องขอต่อที่ประชุม เพื่อขอขยายเวลาการทำลายระเบิดออกไปอีกคราวละ 10 ปี

- เป็นพันธะผูกพันที่รัฐภาคีจะต้องให้ความช่วยเหลือร่วมกันในด้านการกวาดล้างทุ่นระเบิด (mine clearance) การแจ้งเตือนให้ความรู้ (mine awareness education) และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด (victim assistant) ทั้งการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การปรับสภาพแวดล้อมด้านสังคมและเศรษฐกิจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาทุ่นระเบิดในพื้นที่ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยดังกล่าว รัฐภาคีอาจร้องขอผ่านคณะกรรมการกาชาดสากล (ICRC) หรือร้องขอการช่วยเหลือแบบวิภาติจากองค์กรอื่น ๆ (นงลักษณ์ ไมตรีมิตร, 2544, น.74-75)

1.3 ข้อเสนอในการต่อต้านการใช้ทุ่นระเบิด

1) เป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมอย่างร้ายแรง

ทุ่นระเบิดมีลักษณะเฉพาะและวิธีการใช้ที่ละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างชาติอย่างร้ายแรง (อนุสัญญาเจนีวาและข้อกำหนดเพิ่มเติม) กฎหมายนี้บังคับให้ทุกรัฐบาล ไม่เว้นแต่ที่บังคับในอนุสัญญาฯ และบังคับคู่กรณีให้แยกแยะระหว่างพลเรือนกับกองกำลังที่ต่อสู้กัน ดังนั้นจึงต้องไม่ทำอันตรายพลเรือนหรือใช้อาวุธในทางแบ่งแยกผู้คน ด้วยเหตุนี้ ประเทศเหล่านั้นซึ่งสนับสนุนการเผยแพร่การใช้ทุ่นระเบิดทั้งทางอ้อม (การผลิตหรือให้ขนถ่าย) หรือทางตรง (นำมาใช้) ถือว่ามีส่วนในการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างชาติ อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่การใช้ทุ่นระเบิดและความเสียหายจากการใช้ยังกระทบถึงมาตรฐานและขอบเขตของสิทธิมนุษยชน กฎหมายสิ่งแวดล้อม และหัวข้ออื่นที่ว่าด้วยการพัฒนา ซึ่งทั้งหมดนี้รวม ๆ กัน บังเกิดเป็นกฎหมายนานาชาติ

2) เป็นอาวุธที่ทำลายโดยไม่ได้แยกแยะ

ระเบิดเป็นอาวุธที่ออกแบบเพื่อให้มีผลทันทีที่โดนกระทบ อยู่ใกล้หรือสัมผัสแม้โดยไม่ตั้งใจ ทุ่นระเบิดจึงเป็นอาวุธที่ทำร้ายเหยื่อที่ไปโดนเข้า มันสามารถทำให้ตายหรือพิการบางส่วนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะหรือเหตุผลใด ๆ ดังนั้นจึงจำกัดความได้ว่า ทุ่นระเบิดเป็นอาวุธร้ายแรงที่ทำร้ายได้ทั้งทหารคู่ต่อสู้ พลเรือน ผู้ใหญ่ เด็ก จากผลสำรวจอุบัติเหตุที่เกิดจากทุ่นระเบิดในรอบสิบปีที่ผ่านมา พบว่าพลเรือนเป็นผู้ประสบภัยมากที่สุด มีคนเป็นหมันที่ได้รับผลกระทบของมันในเวลายี่สิบปีที่ผ่านมา ในทุก ๆ ปีจะพบเหยื่อเป็นพันคน จากเจ็ดประเทศที่บันทึกข้อมูลได้ และในระดับนานาชาติจะต้องนึกถึงจำนวนเหยื่อที่ไม่มีข้อมูลบันทึกอีกเป็นจำนวนมากซึ่ง มีคนกว่าสองหมื่นคนเป็นเหยื่อของระเบิดในแต่ละปี

3) เป็นอาวุธที่อยู่นอกเหนือการควบคุม

สิ่งที่ทำให้ทุ่นระเบิดแตกต่างจากอาวุธชนิดอื่น คือนับตั้งแต่ระเบิดถูกวาง มันก็อยู่นอกเหนือการควบคุมโดยสิ้นเชิง และสามารถออกฤทธิ์ทำลายได้แม้ผ่านไปเป็นเวลานานหลายปี แม้แต่ระเบิดที่ตั้งเวลาได้ ก็อาจใช้ไม่ได้ทันทีตามที่ตั้งไว้หรือเชื่อถือไม่ได้ แต่เหมือนทุ่นระเบิดอื่น ๆ คือมันทำร้ายได้ทั้งคู่ต่อสู้หรือพลเรือนโดยไม่แยกแยะ นอกจากนี้ระบบที่ตั้งเวลาได้ก็ไม่สามารถแสดงระดับความน่าเชื่อถือเพื่อยืนยันความปลอดภัยของประชาชน หลังจากที่มีการต่อสู้สิ้นสุดไปแล้ว ทุ่นระเบิดนับว่าเป็นอันตราย คุณค่าความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทั้งในยามสงครามและยามสงบ

4) มีผลทำลายได้ทุกรูปแบบ

ระเบิดแบบที่แตกเป็นสะเก็ด ออกแบบมาเพื่อทำให้เหยื่อถึงตาย ระเบิดแบบอัดทำให้เหยื่อพิการ อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ ทำให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรง บันทอนกำลังของฝ่ายตรงข้ามโดยทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ ทำให้คนที่บาดเจ็บเป็นภาระของฝ่ายตรงข้าม บาดแผลจากระเบิดทำให้เกิดผลต่อเนื่องเป็นความบาดเจ็บร้ายแรงและถึงตาย ซึ่งมีถึงครึ่งหนึ่งของทั้งหมด เด็ก ๆ จะยิ่งรอดได้ยากเพราะยังเปราะบาง ยิ่งการไปถึงสถานพยาบาลได้ยากยิ่งทำให้อัตราการตายมีมากขึ้น

ผลกระทบทางจิตใจและสังคมเป็นเรื่องร้ายแรงไม่แพ้การบาดเจ็บทางกาย ซึ่งทำให้บุคคลไม่สามารถทำหน้าที่ต่อไปในสังคมได้เหมือนเดิม และบ่อยครั้งที่คนพิการรู้สึกว่ามีค่าเหมือนไม่ใช่มนุษย์คนหนึ่งอีกต่อไป ครอบครัว ชุมชน และตัวผู้ประสบภัยเองต้องรู้สึกเจ็บช้ำจากสิ่งที่เกิดขึ้น และกลายเป็นปฏิเณรคนพิการแยกจากสังคม ความรู้สึกถูกปฏิเสธ การถูกทอดทิ้ง เป็นส่วนเกินของสังคมทำให้เกิดความรู้สึกด้อยค่าติดเหล้า ก่อปัญหารุนแรงหรือฆ่าตัวตายในที่สุด

5) บันทอนกำลังของหน่วยบริการสุขภาพ

การบาดเจ็บรุนแรงจากทุ่นระเบิดเป็นภาระเกินตัวของบริการสาธารณสุข ซึ่งปกติมีงานหนักอยู่แล้วในช่วงที่มีปัญหาความตึงเครียด ในประเทศที่ยากจน การพยายามให้การดูแลและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด เป็นภาระตึงกำลังของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปกติมีหน้าที่เสริมคือป้องกันและบรรเทาภัยเรื่องความเจ็บป่วยร้ายแรง (วัณโรค โปลิโอ มาเลเรีย เอชไอ) ปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดเป็นการกีดขวางการพัฒนาสุขภาพทั่วไป ตลอดจนการที่ประชาชนจะเข้าถึงบริการสาธารณสุข น้ำดื่ม และพื้นที่ที่ควรใช้ทำเพาะปลูกได้

6) ทำให้การพัฒนาล่าช้า

การมีปัญหายุ่งยากทำให้การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนการพัฒนางานในสังคมและภูมิภาคจากภาวะสงครามล่าช้าและติดขัด ยุ่งยากทำให้สงครามยังคงอยู่แม้ในยามสงบ การใช้ยุ่งยากทำให้เกิดปัญหาความยากจน และงานซึ่งขัดขวางการฟื้นฟูและพัฒนาในประเทศกว่า 90 ประเทศ ในพื้นที่ที่มีการใช้ยุ่งยากหนาแน่น ไม่เพียงแต่ประชากรจะได้รับความยากลำบาก ความหวาดผวากจากยุ่งยากยังทำให้พวกเขาเข้าไม่ถึงพื้นที่ที่ควรจะเป็นพื้นที่เพาะปลูก ทำการเกษตร การติดต่อสื่อสาร ระบบชลประทาน หรือเป็นแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติ ความยากทางเศรษฐกิจจะกลายเป็นตัวเสริมการแบ่งแยกพื้นที่เป็นชั้นเล็กชั้นน้อย ซึ่งนำไปสู่การมีพื้นที่บางแห่งที่ถูกกฎหมายเข้าไปไม่ถึง

7) ความยุ่งยากในการเก็บกู้

การที่ระเบิดมีแบบต่าง ๆ มากมาย (มีมากกว่า 360 แบบซึ่งผลิตโดย 50 ประเทศในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา) การเผยแพร่และการใช้โดยไม่มีการควบคุม รวมไปถึงการมีระเบิดแบบที่ควบคุมได้จากระยะไกล (มีจำนวนเป็นร้อยเป็นพันที่ยิงได้จากอากาศยาน พาหนะที่ปล่อยระเบิดได้ รวมถึงอาวุธปืนใหญ่) ทำให้การตรวจสอบ และระบุบริเวณที่มีระเบิดอยู่ทำได้ยากลำบาก งานของผู้เก็บกู้ระเบิดมีอันตรายมากและมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการผลิตระเบิดที่ทำจากพลาสติก ซึ่งมีปริมาณโลหะน้อยจนไม่สามารถตรวจพบได้ด้วยเครื่องมือตรวจสอบมาตรฐาน หรือระเบิดซึ่งฝังอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่ยกไม่ขึ้น ได้รับการออกแบบพิเศษซึ่งทำลายนักเก็บกู้ระเบิดอย่างยิ่ง เนื่องจากจะมีกลไกที่ทำให้ระเบิดทันทีถ้าถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกกวาดโดนเครื่องตรวจโลหะ

8) เป็นอุปสรรคต่อความสงบสุข

การมียุ่งยากทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเพื่อความสงบสุข ตลอดจนการส่งผู้อพยพกลับคืนท้องถิ่น และการเคลื่อนย้ายของประชากรในเวลาหลังสงคราม

ด้วยเหตุทั้งหมดนี้ จำเป็นที่ต้องพยายามให้มีการยุติการใช้ยุ่งยาก โดยสิ้นเชิง (ยุทธศาสตร์การต่อต้านการใช้กับระเบิด, 2544, น.9 -11)

2. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

2.1 ความหมายของคนพิการ (Disabled Person)

การที่จะตัดสินว่าผู้ใดจัดอยู่ในประเภท "คนพิการ" หรือไม่นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความชัดเจนที่เห็นได้จากสภาพร่างกายเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงส่วนประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น สภาพความเป็นอยู่ และการมีอุปสรรคใช้อย่างไรก็ตามนิยามของคำว่า คนพิการ ซึ่งใช้ในแต่ละที่มีความหมายแตกต่างกันไป คือ คนพิการ หมายถึงบุคคลที่ประสบกับข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เนื่องจากความบกพร่องหรือเสียหายทางร่างกาย ความรู้สึก หรือจิตใจ ข้อจำกัดดังกล่าวประกอบกับทัศนคติในทางลบของสังคม ทำให้บุคคลผู้มีความด้อยนั้นมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัดในเรื่องความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพและการเลี้ยง

ชีพของตนได้อย่างเต็มกำลัง แม้ว่าความพิการนั้นอาจไม่มีผลมากนักต่อความสามารถในการทำงาน (ฮาเบอร์ มัลคอมล์ม อ้างจากจิตรา ศิริสมบุญธลภ,2537,น. 15)

คนพิการ ตามความหมายขององค์การสหประชาชาติ ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (เบญจา ชลธาร์นนท์, อ้างจากจิตรา ศิริสมบุญธลภ,2537,น.15) กล่าวไว้ว่า บุคคลใดก็ตามที่มีความบกพร่อง ในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจไม่ว่าเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม จนทำให้ไม่แน่ใจว่าจะสามารถ ดำรงชีวิตได้เช่นคนปกติไม่ว่าจะเพียงส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง คนพิการ ความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 , น. 584) กล่าวถึงคำว่า "พิการ" คือ เสียอวัยวะ มีแขน ขา เป็นต้น เสียไปจากสภาพเดิม

คนพิการ ความหมายของคณะกรรมการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (พ.ศ.2519) กระทรวงมหาดไทย (อ้างจากจิตรา ศิริสมบุญธลภ,2537,น.16) กล่าวถึงบุคคลที่ไม่สมประกอบทางร่างกาย และ/หรือจิตใจ จนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เช่นคนปกติ รวมตลอดถึงการศึกษาหรือประกอบ อาชีพ

คนพิการ ตามความหมายของนักวิชาการทางการแพทย์ (คณะอนุกรรมการฝ่ายการแพทย์สาขาฟื้นฟู สมรรถภาพความพิการ อ้างจากจิตรา ศิริสมบุญธลภ, 2537,น.17) หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องหรือสูญเสีย สมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ทำให้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในการกระทำกิจวัตรประจำวัน การเรียนรู้ การ ประกอบอาชีพ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมได้เหมือนอย่างคนปกติ คนพิการ ตามความหมายของนักวิชา การด้านการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, น.5) หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่อง ทางร่างกาย สมอง และจิตใจ อันเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างคนปกติ ได้แก่ คนตาบอด หู หนวก คนพิการทางร่างกายและสุขภาพ คนปัญญาอ่อน เป็นต้น

คนพิการ ตามความหมายของกรมประชาสงเคราะห์ (2524, น.38) หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่อง ทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือสติปัญญา อันเป็นสาเหตุให้สูญเสียความสามารถในการศึกษา การประกอบอาชีพ และไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันตลอดจนการมีความสัมพันธ์ทางสังคมได้เช่นคนทั่ว ไป

2.2 ความหมายของความพิการ

สำหรับองค์การอนามัยโลก : WHO (อ้างจากจิตรา ศิริสมบุญธลภ,2537,น.18-19) ได้ให้คำจำกัด ความของคำว่า "ความพิการ" โดยพิจารณาถึงลักษณะความแตกต่างเป็น 3 ระดับดังนี้

ความบกพร่อง (Impairment) คือ การสูญเสียแขนขา อวัยวะ หรือโครงสร้างอื่นของร่างกาย หรือ ความผิดปกติทางจิตใจ ซึ่งความบกพร่องนี้จะแสดงถึงภาวะทางสรีระภายนอกในระดับของอวัยวะ

ความพิการ (Disability) คือ ความจำกัดหรือการไร้ความสามารถที่จะทำกิจกรรมตามความคาดหวัง ที่คนปกติทำได้ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากความบกพร่อง และความพิการนี้อาจจะเป็นในลักษณะชั่วคราวหรือ ถาวรก็ได้ อาจจะดีขึ้นหรือเลวลงก็เป็นไปได้ โดยขึ้นอยู่กับความบกพร่องนั้นๆ และตัวบุคคลนั้น โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและจิตใจ ดังนั้นความพิการจะเชื่อมโยงกับความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ความเสียเปรียบ (Handicap) หมายถึง การเสียเปรียบซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่อง หรือความพิการทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจำกัดหรือกีดกันบทบาทของบุคคลที่ควรจะมีโอกาสและมีส่วนร่วมในสังคมเช่น คนทั่วไป ฉะนั้นคำว่า "ความเสียเปรียบ" จะเป็นเรื่องของค่านิยมที่มีต่อสถานภาพหรือประสบการณ์ของบุคคลนั้นซึ่งแตกต่างจากเกณฑ์ของสังคม

2.3 การแยกประเภทความพิการ

การแยกประเภทความพิการนั้น ในทางการแพทย์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) การแยกประเภทความพิการตามลักษณะความพิการที่ปรากฏ ได้แก่

1.1 พิการทางระบบเคลื่อนไหวและแขนขาด้วน (Locomotor Problems and Amputee) ได้แก่

1.1.1 โรคกระดูกข้อ ประสาท กล้ามเนื้อ (Locomotor Problems) เป็นผลให้การเคลื่อนไหว เดิน หรือใช้แขนขาไม่ได้ พวกนี้แขนขายังอยู่ครบแต่ใช้การไม่ได้ เช่น พวกระดูกหัก และกระดูกติดไม่ตรง ข้ออักเสบ อัมพาต ฯลฯ

1.1.2 พวกแขนขาด้วน (Amputee) อาจจะเป็นมาแต่กำเนิด โรคเนื้องอก การอักเสบติดเชื้อ หรืออุบัติเหตุ ฯลฯ

1.2 ปัญญาอ่อน (Mental Retardation)

1.3 ตาบอดทั้ง 2 ข้าง (Blind)

1.4 หูหนวกและเป็นใบ้ (Deaf and mute)

1.5 โรคจิต (Mental Disability)

1.6 โรคสมองพิการในเด็ก (Cerebral Palsy) ซึ่งอาจเป็นแต่กำเนิดหรือเกิดภายหลัง

1.7 โรคปอดและหัวใจเรื้อรัง

1.8 โรคพิษสุราเรื้อรังและติดยา

1.9 อื่นๆ

2. การแยกประเภทความพิการตามสาเหตุแห่งความพิการ แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ความพิการทางกาย (Physical Disability) ได้แก่ความพิการที่เกิดขึ้นแก่อวัยวะต่างๆของร่างกาย ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่างๆหลายประการด้วยกัน เช่น

2.1.1 โรคภัยไข้เจ็บหรือการบาดเจ็บซึ่งเป็นผลให้เกิดความพิการ หรือพิการมาแต่กำเนิด ทำให้ผู้ป่วยถูกตัดอวัยวะส่วนนั้นเพื่อป้องกันการลุกลามของโรค เป็นต้น

2.1.2 ความพิการทางกายซึ่งเป็นมาแต่กำเนิด เช่น ขาขาด ตาบอด หูหนวก

2.1.3 ผลของสงครามทำให้ทหารและประชาชนทั่วไปที่อยู่ในแนวรบ ได้รับบาดเจ็บหรือพิการไม่สามารถประกอบการทำงานได้เลย กลายเป็นภาระแก่คนปกติ

2.1.4 อุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติ อาจเกิดได้หลายกรณี เช่น

- อุบัติเหตุภายในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอาจเกิดจากเครื่องมือต่างๆ เพราะความประมาท หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- อุบัติเหตุอื่นๆ เช่น อุบัติเหตุทางน้ำ ทางถนน ทำให้คนพิการสูญเสียอวัยวะบางส่วน
- ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว

2.1.5 กรรมพันธุ์ คือการถ่ายทอดทางสายโลหิต โดยความพิการบางลักษณะจะถ่ายทอดถึงกันได้ เช่น ตาบอดสี

2.2 ความพิการทางจิตและทางสมอง (Mental Disability) สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความพิการ ได้แก่

2.2.1 กรรมพันธุ์ เป็นสาเหตุสำคัญ เช่น คนปัญญาอ่อน

2.2.2 สาเหตุอื่นๆ

- บาดแผลจากการได้รับความกระทบกระเทือนในขณะแรกเกิดหรืออุบัติเหตุที่ยังไม่พร้อม
- บาดแผลจากของมีคมในระยะหลังคลอด
- ความผิดปกติของต่อม ซึ่งจะทำการเจริญเติบโตของร่างกายผิดปกติ
- ขาดอาหาร คือ การขาดธาตุอาหารหรือสารอาหารบาง ชนิด รวมทั้งวิตามิน ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพทางจิตด้วย (สุปรีดา คงธรรม, 2522, น. 13-17)

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการ

มีทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการอยู่ 2 ทฤษฎี (สิรินาถ บุญยเกียรติ, 2534, น.34) คือ

1) ทฤษฎี Body – Image เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในมโนภาพของรูปร่างของคน คือ เมื่อร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดสูญเสียไป เช่น การสูญเสียในหน้าที่ของอวัยวะ การมีมโนภาพในร่างกายที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลกระทบต่อผู้พิการมาตั้งแต่วัยเด็ก เพราะมักจะมีมโนภาพหรืออยู่กับเหตุการณ์ในอดีต ยากที่จะเกิดความสมบูรณ์ทางจิตใจได้เท่าที่ควร

2) ทฤษฎี Inferiority-Complex เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยคิดว่าตนเองด้อยกว่าหรือหย่อนสมรรถภาพกว่าคนอื่น โดยพบว่า ความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายที่เป็นเหตุให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจ ทำให้เกิดเป็นปมด้อยเพราะมีการเปรียบเทียบกับผู้อื่นและต้องหาทางแก้ไขเพื่อขจัดและข่มปมด้อยที่มีอยู่

3. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของทุกสังคมตั้งแต่สมัยโบราณ สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน โดยที่โครงสร้างของครอบครัวไทยมีความผูกพันกันเหนียวแน่นและมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันทำให้คนพิการได้รับการดูแลทางด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย อาหารและยา มาโดยตลอดแต่การดำรงชีวิตอยู่นั้น มิได้เป็นการดำรงชีวิตตามอุดมคติแบบที่ควรจะเป็น คนพิการมักจะเป็นเพียงผู้ได้รับความช่วยเหลือจากความมีน้ำใจเท่านั้น แต่มิได้เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาด้วยและถึงแม้ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแต่คนพิการก็มิได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคเสมือนกับสมาชิกอื่นๆในสังคม

รัฐบาลไทยตระหนักถึงสิทธิของคนพิการเป็นอย่างดี ประกอบกับสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่มิอาจต้านทานได้ จึงได้เริ่มออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์คุ้มครอง และให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการมาตั้งแต่ พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นปีที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศอย่างเป็นทางการกำหนดให้ พ.ศ.2524 เป็นปีคนพิการสากล

จากการรับรองของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติต่อแผนปฏิบัติการโลกด้านคนพิการในปี พ.ศ.2525 รวมถึงการประกาศทศวรรษคนพิการแห่งสหประชาชาติ พ.ศ.2526-2535 ได้กระตุ้นให้รัฐบาลไทยเพิ่มความพยายามในการออกกฎหมายสำหรับคนพิการ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนพิการในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งรับประกันความเสมอภาคทางโอกาสในการได้รับประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ คนพิการก็เริ่มมีบทบาทแข่งขันมากขึ้นในสังคมไทย เริ่มต้นโดยกลุ่มคนตาบอดได้รวมตัวจัดตั้งสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยและได้รับการจดทะเบียนในปี พ.ศ.2510 นับเป็นการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการของคนพิการครั้งแรกในประเทศไทย จากการที่ความตระหนักเพิ่มขึ้นในประเด็นต่างๆเหล่านี้ ภายหลังจากการเฉลิมฉลองปีคนพิการสากล จึงได้มีองค์กรคนพิการต่างๆเพิ่มมากขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกส่วนของสังคม สมาคมคนพิการทางด้านร่างกายก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2525 จากนั้น สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยสมาคมผู้ปกครองบุคคลปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยก็จัดตั้งในปีต่อมา ซึ่งต่อมาทั้งสี่สมาคมก็ได้รวมตัวจัดตั้งเป็นสมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยในปลายปี 2526

จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนของตนอย่างแข็งขันยิ่งขึ้นประกอบกับคนพิการมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการจ้างงานมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบันนี้คนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีคุณค่ามากขึ้นในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน

คนพิการได้เปลี่ยนบทบาทของตนจากการเป็นเพียงผู้รับ (Recipient) มาเป็นหุ้นส่วน(Partner) จริงๆ และเป็นผู้มีส่วนได้เสีย(Stakeholder)ในอนาคต ในปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแทนที่จะดำเนินการตามแนวทางการสงเคราะห์เช่นในอดีตที่ผ่านมา จากการดำเนินงานผ่านองค์กรคนพิการทำให้คนพิการกลายเป็นกระบอกเสียง คอยพิทักษ์สิทธิของตนตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและคอยกระตุ้นรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายต่างๆที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ

ความก้าวหน้าที่ได้เห็นได้ชัดในการให้ความสำคัญต่อความเสมอภาค และสิทธิของคนพิการคือ ปรากฏการณ์ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้ลงนามเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2541 ในโอกาสครบรอบ 50 ปี ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปรากฏการณ์ว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยนี้เป็นคำมั่นสัญญาที่ปวงชนชาวไทยมีต่อคนพิการ ซึ่งปัจจุบันได้ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงหลักในการจัดบริการต่างๆ เพื่อคนพิการ (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.8-9)

3.1 แนวคิดสากลเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ

จากการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดสากลเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการได้แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1.1 แนวคิดสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยคำประกาศขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2537 เพื่อให้บรรลุถึงความเชื่อมั่นในสภาพ และวิถีทางดำรงอยู่ของมนุษย์ จากการศึกษาดูเอกสารที่แพร่หลาย จะพบว่ามิได้มีผู้ให้แนวคิดสิทธิมนุษยชนไว้ต่างกัน ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ

ตามความหมายสมัยใหม่ "สิทธิมนุษยชน" ได้รับการนิยามในฐานะที่เป็นพื้นฐานอันชอบธรรมอันสูงสุดสำหรับชุมชนมนุษย์ทั้งหลาย (สากล) กล่าวคือ เป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง และที่เป็นสมาชิกของมนุษยชาติ สิทธิในความเป็นมนุษย์ย่อมเป็นสิทธิทางธรรมขั้นสูงสุดในการดำรงชีวิต เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่และการที่อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับประชาชนทั่วไปมีอยู่ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา หรือการเป็นพลเมืองของประเทศใด ไม่ว่าจะทำงานอาชีพใด มีสถานะทางสังคม เพศ หรือรายได้ อย่างไรก็ดี นอกจากนั้นสิทธินี้ยังแสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนทั้งหลาย กล่าวคือ เป็นจุดเชื่อมระหว่างบุคคลกับส่วนรวม เพื่อการพัฒนาชีวิต ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

นอกจากนี้ ความหมาย "สิทธิมนุษยชน" (Human Rights) นอกจากจะถอดแบบและสืบทอดเจตนารมณ์ของสิทธิธรรมชาติแล้ว ยังมีการเพิ่มเติมเสริมแต่งให้มนุษย์สามารถพัฒนาบุคลิกภาพ และเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในแง่เกียรติภูมิและคุณค่าของชีวิต

สิทธิมนุษยชนจึงน่าจะเป็นอำนาจหรือประโยชน์ที่ชอบธรรม อันพึงมีพึงได้แก่บุคคล มีลักษณะเป็นสากล และเป็นสิ่งที่มีขึ้นพร้อม ๆ กับสภาพบุคคล ไม่ขึ้นอยู่กับการสถานะในสังคมและลัทธิลัทธิใด ๆ สิทธิดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากความต้องการของมนุษยชาติ เพื่อที่จะให้ทุก ๆ คนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเยี่ยงอารยชน

ดังนั้น "สิทธิมนุษยชน" นอกจากจะสืบทอดแนวความคิดในเรื่อง "สิทธิธรรมชาติ" แล้วยังมีการเพิ่มและขยายขอบเขตให้กว้างขวาง เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในแง่เกียรติภูมิ และคุณค่าของชีวิตมนุษย์

3.1.2 คำประกาศขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

สิทธิต่าง ๆ ของคนพิการตามคำประกาศขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการจำนวน 13 ข้อ เมื่อปี ค.ศ.1975 ได้กำหนดขึ้นโดยความเห็นชอบที่มีมติเป็นเอกฉันท์จากการประชุมสมัชชาสหประชา

ชาติ โดยยึดหลักมาตรฐานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั่วไปว่า “ในฐานะที่ทุกคนเกิดมาอย่างเสรีมีสิทธิและเกียรติศักดิ์ในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นมูลฐานประจำตัวของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีอาจอนให้แก่กันได้”

1. คำว่าคนพิการ (disabled person) หมายถึง คนที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ทั้งหมด หรือบางส่วนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติ หรือการใช้ชีวิตในสังคมอันมีผลมาจากความบกพร่องทางกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเกิดมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

2. คนพิการที่ได้รับประโยชน์จากสิทธิทั้งหมดที่กล่าวในคำประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้จะให้กับคนพิการทุกคนโดยปราศจากข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น และปราศจากความแตกต่างหรือการเลือกที่รักมักที่ชังในเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ หรือสังคมที่กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ของคนพิการผู้นั้น หรือของครอบครัวของเขา

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความยอมรับนับถือในฐานะเป็นมนุษย์ผู้มีเกียรติ คนพิการไม่ว่าจะมีมูลเหตุมาจากอะไร ลักษณะและความพิการนั้นมาน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมได้รับสิทธิพื้นฐานในฐานะเป็นพลเมืองทัดเทียมกับคน อื่น ๆ ที่มีอายุเท่ากัน ซึ่งมีสิทธิที่จะได้ดำเนินชีวิตอย่างคนปกติและสมบูรณ์ มากเท่าที่จะเป็นไปได้

4. คนพิการมีสิทธิในฐานะพลเมือง และมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติอื่น ๆ ยกเว้นแต่ย่อหน้าที่ 7 ของคำประกาศสิทธิของคนปัญญาอ่อน ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการหรือข้อระงับสิทธิของคนปัญญาอ่อน

5. คนพิการมีสิทธิสมควรที่จะได้รับการฝึกให้เป็นคนพึ่งตนเองให้ได้มาก เท่าที่จะเป็นไปได้

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดรักษาทั้งทางการแพทย์ ทางจิตและกายภาพบำบัด ซึ่งรวมถึงการใช้กายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการด้วย การฟื้นฟูทางการแพทย์และทางสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา และให้บริการอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้คนพิการสามารถพัฒนาความสามารถและความชำนาญของเขาให้ถึงที่สุด เพื่อที่จะทำให้เขาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ หรือได้กลับเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกครั้งหนึ่ง

7. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ พวกเขามีสิทธิตามความสามารถที่จะได้รับสวัสดิการในการทำงานหรือได้รับประโยชน์จากผลผลิตและรายได้จากอาชีพและเข้ามีส่วนร่วมในสหพันธกรรมกรต่าง ๆ

8. คนพิการสมควรได้รับสิทธิพิจารณาความต้องการพิเศษ ในการวางแผนทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่าง ๆ

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยกับครอบครัวหรือพ่อแม่อุปถัมภ์ และเข้ามีส่วนร่วมในสังคม ร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์และนันทนาการต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย คนพิการไม่ควรได้รับการปฏิบัติแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ยกเว้นแต่ที่จำเป็นสำหรับสถานะของคนนั้น ๆ หรือเพื่อการแก้ไขสภาพที่คนนั้น ๆ จำเป็นต้องได้รับ ถ้าคนพิการจำเป็นต้องอยู่ในสภาพที่พิเศษ สิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ในที่นั้นควรปลอดภัยเหมาะสม เช่นเดียวกับการดำรงชีวิตของคนทั่ว ๆ ไปผู้มีอายุเท่ากับเขาและเธอผู้นั้น

10. คนพิการจะถูกปกป้องจากการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จากกฎเกณฑ์ข้อบังคับทั้งมวล อันเนื่องมาจากการเลือกที่รักมักที่ชัง การถูกกีดกัน การกระทำทารุณ หรือการถูกเหยียดหยาม

11. คนพิการสามารถได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อความช่วยเหลือไม่ขัดกับการพิทักษ์สิทธิส่วนบุคคลและทรัพย์สิน ถ้ามีการพิจารณาติดตามขบวนการยุติธรรมการฟ้องร้องเขา จะพิจารณาคดีนั้น ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพความพิการร่างกายและจิตใจประกอบด้วย

12. เรื่องใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการ ควรจะปรึกษากับองค์กรต่าง ๆ ถึงสิทธิของคนพิการ

13. คนพิการ ครอบครัว และชุมชน จะได้รับการบอกกล่าวจากสื่อต่าง ๆ ถึงสิทธิของคนพิการตามประกาศนี้

เมื่อพิจารณาสีทธิของคนพิการทั้ง 13 ข้อดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาสาระของสิทธิดังกล่าวส่วนใหญ่จะครอบคลุมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่คนพิการพึงได้รับเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่ใกล้เคียงกับสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ได้ยึดหลักมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ โดยปราศจากความแตกต่างทางร่างกาย จิตใจ นอกจากนี้สิทธิของคนพิการจะเป็นการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างครบถ้วนทั้งสี่ด้าน คือ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม กล่าวโดยสรุปก็คือ ประเด็นสำคัญของสิทธิทั้ง 13 ข้อ นี้เป็นส่วนใหญ่มุ่งจะเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้านนั่นเอง (วาริ ปัญจะผลินกุล, 2543, น.19-23)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการในประเทศไทย

โดยทั่วไปแล้วคนพิการมักเสียเปรียบคนทั่วไปในสังคมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นมองในแง่ของการประกอบอาชีพ การศึกษา และการดำรงชีวิตประจำวันทั่วไป ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกันระหว่างคนที่มีร่างกายพิการและคนที่มีร่างกายปกติ แม้ว่าสภาพความพิการอาจทำให้เสียเปรียบอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนพิการจะไม่สามารถทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ตรงกันข้ามถ้าคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายโดยวิธีการทางการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพเพื่อการทำงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม ก็สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคมได้ โดยการได้รับการตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์เช่นเดียวกับคนในสังคมทั่วไป เช่น สิทธิในด้านการศึกษาเล่าเรียน สิทธิในการทำงาน ประกอบอาชีพ สิทธิในการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม (ชนิษฐา เทวินทรภักดี , 2540 , น. 32-33)

ดังนั้น เพื่อเป็นการรับรองถึงสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ เพื่อไม่ให้สังคมละเมิดสิทธิและเลือกปฏิบัติแก่คนพิการ ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิดังกล่าว (วาริ ปัญจะผลินกุล, 2543, น.23-24)ได้แก่

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

3.2.2 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

3.2.3 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย

3.2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

3.2.5 กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2542

3.2.6 วิสัยทัศน์และนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญของไทยถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งมีความสำคัญยิ่งกว่ากฎหมายอื่น ๆ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ

มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพจะกระทำมิได้

มาตรา 55 บัญญัติไว้ว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการหรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

แง่มุมสำคัญที่สุดของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ การจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่กีดกันการใช้สิทธิของคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีรัฐธรรมนูญฉบับนี้คนพิการไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง และคนหูหนวกไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.10)

3.2.2 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

กฎหมายฉบับแรกของไทยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนพิการ คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ประกาศใช้เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2534 เป็นผลมาจากความพยายามร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและองค์กรคนพิการซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับประวัติศาสตร์สำหรับคนพิการ สำหรับคนพิการ และเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการด้วย

นอกเหนือจากพิทักษ์คุ้มครองสิทธิของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษาและการฝึกอาชีพแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติขึ้นด้วยองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้คือ บทบัญญัติในเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างชอบธรรมตามกฎหมายของคนพิการและองค์กรคนพิการ กำหนดให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะต้องมีผู้แทนองค์กรไม่น้อยกว่าสองคนร่วมเป็นกรรมการด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับคนพิการจะต้องมีคนพิการร่วมเป็นกรรมการด้วยอย่างน้อยหนึ่งคนหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแล้วได้มีความพยายามเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการมากขึ้น ในปัจจุบันความพยายามดังกล่าวได้ขยายออกไปครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด

ของประเทศไทยแล้ว โดยที่แต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการระดับจังหวัดที่กำหนดให้มีคนพิการร่วมเป็นกรรมการด้วยสี่คน (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.9-10)

3.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลางนับได้ว่าเป็นแผนพัฒนาประเทศฉบับแรกที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับคนพิการไว้โดยเฉพาะ

นอกเหนือจากการส่งเสริมการจัดตั้งและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรคนพิการแล้ว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นี้ยังได้ส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยการให้บริการทางการแพทย์ บริการด้านการศึกษาในทุก ๆ ระดับร่วมกับเด็กนักเรียนอื่น ๆ รวมทั้งการให้ทุนการศึกษา นอกจากนี้ ภาคเอกชนก็ได้รับการส่งเสริมให้จัดการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการด้วย

แผนงานที่มีส่วนเสริมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 อีก 2 แผนงาน คือ แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติฉบับที่ 3 (2540-2544) ซึ่งเรียกร้องให้มีการจัดตั้งอำนวยการสงเคราะห์คนพิการให้มากขึ้น เพื่อบริการการจ้างงาน ให้การสนับสนุน การรวมกลุ่มของคนพิการ การรณรงค์สร้างทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ อีกแผนงานหนึ่งคือ แผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งพยายามที่จะดำเนินการให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างกว้างขวางและครอบคลุม (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.10-11) โดยมีแนวทางและมาตรการในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 4 ด้านคือ

- 1.งานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านการแพทย์
2. งานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านการศึกษา
3. งานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านอาชีพและการจ้างงาน
4. งานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านสังคม

3.2.4 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย

1. คนพิการมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพแห่งบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญาฉบับนี้โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ และสถานะอื่นใด

2. คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

3. คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

4. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนา ตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้านเพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล

5. คนพิการมีสิทธิได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

6. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษาตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบ และนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีการจำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใด ๆ

7. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ทุกประเภท ได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความพร้อมและความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทน และสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยไม่มีการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

8. คนพิการมีสิทธิได้รับการป้องกันคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ กักขัง เหยียดเหยียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ จากความพิการ ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

9. คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

10. คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

11. คนพิการมีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้รับรู้และเข้าใจคนพิการในทางที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิ ศักยภาพ และความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12. คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบลล์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์พิเศษอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร

13. คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

14. รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานาชาติ (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.26-27)

3.2.5 กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2542

อาศัยตามความในมาตรา 17 (1) และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 อาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่เจ้าของจะมีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อจัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ นอกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้นตามประมวลรัษฎากรตามมาตรา 18 ต้องมีลักษณะตามข้อ 2 ข้อ 3 หรือข้อ 4 โดยมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการและมีสัญลักษณ์สากลตามข้อ 6 และข้อ 7 ด้วย

ข้อ 2 ลักษณะอาคารที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่ อาคารของสถานสงเคราะห์คนพิการหรือคนชรา สถานศึกษาของคนพิการ โรงพยาบาล โรงแรม หอประชุม สถานศึกษา สถานขนส่งมวลชน และอาคารในลักษณะอื่นใดตามที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารกำหนด

ข้อ 3 ลักษณะสถานที่ที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่

- (1) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หรือสถานที่ที่ให้บริการทำนองเดียวกัน
- (2) สถานที่อื่นใดที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ หรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ซึ่งอาจมีคนพิการรวมอยู่ด้วยได้ใช้บริการ

ข้อ 4 ลักษณะยานพาหนะที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่

- (1) รถยนต์สาธารณะและรถยนตร์บริการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์
- (2) รถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสารประเภทการขนส่งประจำทางและไม่ประจำทาง ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก
- (3) รถไฟหรือรถไฟฟ้าตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- (4) เรือโดยสารตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย
- (5) อากาศยานขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการเดินทางอากาศ

ข้อ 5 ลักษณะการบริการสาธารณะที่ต้องมีอุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ได้แก่ บริการสาธารณะอื่นนอกจากอาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ ตามข้อ 2 ข้อ 3 หรือ ข้อ 4 ที่ได้จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะหรือให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดซึ่งอาจมีคนพิการรวมอยู่ด้วยได้ใช้บริการ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้ไปรษณีย์

ข้อ 6 อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด เว้นแต่กรณีที่กฎหมายที่ควบคุมอาคาร สถานที่ พาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น จะได้กำหนดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด

ข้อ 7 ให้เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น ที่จัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ จัดให้มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการด้วย

สัญลักษณ์ตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งขนาดและตำแหน่งที่แสดงของสัญลักษณ์ดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนด

การออกกฎกระทรวงดังกล่าว จะทำให้เกิดผลทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในเรื่องของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสากลโลกว่า ถึงแม้สภาพความพิการจะเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต การศึกษา การประกอบอาชีพและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม แต่กระนั้น คนพิการก็ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ ที่หากได้รับการพัฒนาศักยภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการอย่างครบถ้วนแล้ว จะทำให้คนพิการมีความรู้ความสามารถ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน สังคมก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อเปิดรับคนพิการเข้าสู่สังคม ด้วยการจัดสิ่งกีดขวางต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านสถาปัตยกรรม บนถนนหนทาง บริการสาธารณะต่าง ๆ ขนส่งสาธารณะที่ไม่เอื้ออำนวย เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเช่นเดียวกับคนทั่วไป (วาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 ,น. 34-35)

3.2.6 วิสัยทัศน์และนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์

วิสัยทัศน์ของกรมประชาสงเคราะห์ “เป็นองค์กรหลักในการจัดสวัสดิการสังคมและส่งเสริมให้มีเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและได้มาตรฐาน”ภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดภารกิจหลักไว้ 5 ภารกิจ คือ

ภารกิจที่ 1 พัฒนาการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงและได้มาตรฐาน

ภารกิจที่ 2 พิทักษ์คุ้มครองสิทธิผู้ด้อยโอกาสให้ช่วยตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ภารกิจที่ 3 เสริมสร้างเครือข่ายด้านสวัสดิการสังคมทุกระดับ

ภารกิจที่ 4 ส่งเสริมความมั่นคงและศักยภาพของครอบครัวและชุมชน

ภารกิจที่ 5 ปรับปรุงองค์การและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง (ชีวพร คุ่มจอหอ, 2544,น.52)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึง

“ การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเสมอภาค” (Full participation and equality) เป็นจุดมุ่งหมายหลักของการรณรงค์ของคนพิการทั่วโลก แต่พวกเขาจะมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างไร ถ้าสังคมไม่เปิดโอกาสให้เขาได้มีที่ในสังคมบ้าง ดังนั้น หลักการเบื้องต้นในการเคลื่อนไหว เรียกร้องสิทธิของคนพิการจึงเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) แนวความคิดเรื่องนี้เป็นของใหม่ในสังคมไทย ซึ่งการที่คนพิการจะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในสังคมได้นั้นจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เอื้ออำนวยความสะดวกจากสังคมบ้าง สังคมควรตระหนักว่า “คนพิการมีความต้องการพิเศษบางประการที่ควรจะได้รับคำตอบ

สนอง” เพื่อที่คนพิการจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน โดยปราศจากการกีดกัน หรือการถูกเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความพิการ (จรัสรัตน์ ผ่องแผ้ว, อ้างจากวาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 ,น.)

ซึ่งการที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทัวไปนั้นส่งผลเสียนานัปการ ยิ่งต่อสังคม เพราะจะทำให้คนพิการไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังนั้น แนวคิดสมัยใหม่ของการทำงานด้านคนพิการ จึงมักจะให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าถึงบริการต่างๆ ของคนพิการไว้ในอันดับต้นๆ เสมอ ทั้งนี้จะ使人พิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างอิสระ ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ลดการพึ่งพิงคนอื่น ๆ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีด้วยความภูมิใจ ประเทศชาติก็จะได้รับทรัพยากรมนุษย์ส่วนนี้กลับคืนมาเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศอีกด้วย (วาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 36)

4.1 ความหมายของการเข้าถึง

ขนิษฐา เทวินทรภักดี (อ้างจากวาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 36) ให้ความหมายของ “การเข้าถึง” ไว้ว่า คือ “สิ่งอำนวยความสะดวก” หมายถึง วิถีทางหรือวิชาการในการที่จะได้รับความสะดวกเพื่อเข้าถึงการให้บริการและสิทธิในการได้ใช้บริการในด้านสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ อาคารสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเข้าสู่อาชีพ และการมีงานทำ ด้านที่พักอาศัย บริการขนส่งสาธารณะต่างๆ และการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารโดยต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะสำหรับคนหูหนวก ตามอด เป็นต้น ดังนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ “Access” หรือ “Accessibility” จึงหมายถึงรวมถึงสภาวะแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ บริการทางสังคม ความเอื้ออาทรต่อกันของคนในสังคมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาโอกาสในการดำรงชีวิตสู่การพึ่งตนเองได้ของคนพิการ และสิทธิในส่วนของสังคมที่จะเข้าถึงการเข้าถึงสิทธิที่เท่าเทียมกัน

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (อ้างจากวาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 38) ให้ความหมายของการเข้าถึงไว้ว่า หมายถึง

1. การกระทำที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย
2. วิถีทางที่นำไปสู่จุดมุ่งหมาย
3. สิทธิการเข้าถึง (the right to enter, approach, or use ; admittance.)

นอกจากนี้ ในงานสวัสดิการสังคม ยังได้กล่าวถึงความหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการไว้ว่า หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านต่าง ๆ โดยวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น บริการด้านการเข้าถึงข่าวสารสนเทศ หรือ Access Service ว่าเป็นการให้ข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิ ผลประโยชน์ หรือบริการต่าง ๆ ที่เขาควรทราบ การให้ความกระจ่างแก่ประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้รับบริการ ช่วยให้เขาเข้าใจบริการต่าง ๆ มีการยอมรับและดำเนินการส่งเขาไปรับบริการหรือไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม นำเขาไปยังบริการต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยดำเนินงานให้ผู้บริการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม (ศรี ทับทิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์, อ้างจากวาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 38)

กล่าวโดยสรุป การเข้าถึง หมายถึง การเข้าใช้ การใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การสนับสนุน ส่งเสริมในทุก ๆ ด้านเพื่อให้สามารถเข้าใช้บริการได้อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการเข้าใช้สิ่งต่าง ๆ และบริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ต้องรวมถึงคนพิการด้วย (วาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 38)

4.2 ความสำคัญของการเข้าถึง

ในทางความหมายของงานสวัสดิการสังคมทั่ว ๆ ไป ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น การเข้าถึงบริการ (Access Service) นั้น จะเป็นการจัดบริการในรูปแบบหนึ่งในหลาย ๆ รูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการบริการทางด้านการป้องกัน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของงานสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของงานสวัสดิการสังคมเชิงรุก ที่เน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าถึงด้านข้อมูลข่าวสารนั้นนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงแหล่งทรัพยากร บริการต่าง ๆ และหน่วยงานที่ให้บริการ ทั้งนี้จะทำให้ประชาชนได้ใช้บริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของเขา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองในที่สุดแต่สำหรับคนพิการ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาและความต้องการแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นนอกจากจะมีการเข้าถึงบริการในความหมายและลักษณะงานที่เป็นการเข้าถึงบริการ ในฐานะที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายหนึ่งของงานสวัสดิการสังคมเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ แล้ว การเข้าถึงบริการสำหรับคนพิการนั้นยังมีการกล่าวถึงเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการด้วย ดังที่ได้กล่าวแล้วในส่วนของความหมายของการเข้าถึง (วาริ ปัญจะผลินกุล, น. 39-40)

จิริรัตน์ ผ่องแผ้ว (อ้างจากวาริ ปัญจะผลินกุล, 2543 , น. 40) ได้จัดประเภทของการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของคนพิการได้ว่า

1. การเข้าถึงด้านการศึกษา มีความหมายว่า เด็กพิการควรจะสามารถรับบริการด้านการศึกษาได้อย่างไรบ้าง เด็กพิการทางร่างกายสามารถจะไปเรียนร่วมในโรงเรียนสามัญได้โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องอาหาร ห้องน้ำ โดยเด็กพิการสามารถเข้าร่วมกับเด็กปกติได้ สำหรับเด็กตาบอดและเด็กหูหนวกจำเป็นต้องมีอุปกรณ์พิเศษช่วยในการเรียนการสอน จึงควรมีบริการไว้ให้ เช่น หนังสือเบรลล์ เทปเครื่องพิมพ์ดีด สำหรับเด็กตาบอด เครื่องขยายเสียง เครื่องช่วยฟัง โสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ สำหรับเด็กหูตึง รวมทั้งล่ามภาษามือซึ่งจะทำหน้าที่แปลภาษาพูดเป็นภาษามือ เพื่อให้เด็กหูหนวกสนิทได้เข้าใจในคำสอนและบทเรียนต่าง ๆ ประการสุดท้ายคือ ควรมีครูเดินสอนสำหรับเด็กพิการที่อยู่ตามบ้านในชนบท

2. การเข้าถึงในการทำงาน มีความหมายรวมทั้งการได้งานทำที่เหมาะสม และการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน สถานการณ์การทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เข้ากับลักษณะความพิการประเภทต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น การเข้าถึงในทางสังคม หมายถึงการที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคทัดเทียมบุคคลปกติอื่น ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการเป็นเครื่องส่งเสริม และสนับสนุน ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้พิการ คือ ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกาย ต้องแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการ

ทำงานหาเลี้ยงตนเองได้ มีความพร้อมทางใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในส่วนของสังคมก็ต้องพร้อมที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการให้ได้ใช้สิทธิทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิในการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกคนมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงเลือกตั้ง ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ในทางปฏิบัติคนพิการจะถูกละเลยสิทธิ และไม่สามารถใช้สิทธิได้ เช่น คนตาบอดไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ เพราะบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นตัวอักษรธรรมดา มิใช่เป็นตัวอักษรเบรลล์ที่เรียกว่า อักษรเบรลล์ที่คนตาบอดสามารถอ่านได้ คนร่างกายพิการที่ต้องใช้รถเข็นเข้าไปไม่ได้หรือสถานที่เลือกตั้งไม่สะดวก ต้องขึ้นบันไดเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเข้าถึงสำหรับคนพิการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2.2 สิทธิในด้านการคมนาคม ติดต่อสื่อสาร ข่าวดสาร ข้อมูล ในเรื่องนี้รัฐควรจะทำให้มีบทบาทเป็นแกนนำ ริเริ่มการจัดบริการขนส่งทางบกทั้งทางรถเมล์ และรถไฟ โดยคำนึงถึงการให้บริการแก่คนพิการด้วย โดยการดัดแปลงปรับปรุงประตูขึ้นลงของรถเมล์และรถไฟให้มีความกว้างมากขึ้น และเตี้ย เพื่อให้ผู้มีร่างกายพิการสามารถขึ้นลงได้สะดวก ถนนที่มีทางหลายระดับควรจะทำทางลาดทางเดินเท้าควรจะทำกว้างและทำเป็นปุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้รถเข็นสำหรับคนพิการแล่นไปได้และไม่ลื่น ซึ่งในกรณีคนตาบอดก็จะใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน ตามทางแยกและทางม้าลาย นอกจากสัญญาณไฟแล้วควรใช้เสียงด้วย เพื่อคนตาบอดจะได้ทราบ ในประเทศญี่ปุ่นจะมีทั้งสัญญาณไฟและเสียง ส่วนการขนส่งทางอากาศนั้นปัจจุบันสะดวกสบายมากสำหรับคนพิการ คนพิการทางร่างกายสามารถจะนั่งรถเข็นไปเทียบได้ถึงเก้าอี้ที่นั่งในเครื่องบิน ที่นั่งบนเครื่องบินมีที่เท้าแขนยกขึ้นได้ ทำให้ไม่เกะกะในการขยับตัวย้ายเข้าออกจากรถเข็น เวลาขึ้นลงเครื่องบินก็มีรถไฮโดรลิค ยกรถเข็นคนพิการขึ้นไปได้ แต่สำหรับสายการบินในประเทศยังขาดบริการเหล่านี้ สายการบินต่างประเทศยังอนุญาตให้นำสุนัขนำทางคนตาบอดขึ้นเครื่องบินได้

2.3 สิทธิในการเข้าใช้อาคารสถานที่ การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของสถานที่ทำการของรัฐและเอกชน โรงพยาบาล หรือสถานที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ควรคำนึงถึงการเข้าใช้ร่วมของคนพิการด้วย ทางขึ้นลงที่เป็นบันไดควรจะมีทางลาดหรือราบบันไดสำหรับผู้พิการ ประตูทางเข้าออกควรจะมี ความกว้างพอสมควรที่จะให้รถเข็นสำหรับคนพิการผ่านเข้าออกได้สะดวก ไม่ควรใช้ประตูหมุนที่เข้าได้ทีละคน เพราะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการทางร่างกายและคนตาบอด ตามขั้นต่าง ๆ ควรมีเครื่องหมายบอกขั้นชัดเจน และควรมีอักษรเบรลล์ด้วย ลิฟท์ควรจะมีจัดตั้งแผงบังคับให้พอดีที่คนนั่งรถเข็นจะกดได้ รวมทั้งควรมีภาษาเบรลล์กำกับด้วย ในบางประเทศจะมีเสียงบอกเมื่อถึงขั้นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างมากสำหรับคนตาบอด ห้องน้ำ ห้องส้วมควรมีความกว้างพอที่รถเข็นสำหรับคนพิการจะเข้าไปได้ ประตูควรเป็นแบบประตูเลื่อนเพื่อสะดวกในการเข้าออก ควรจะจัดที่จอดรถเป็นพิเศษสำหรับคนพิการด้วย การวางโทรศัพท์สาธารณะควรอยู่ในระดับที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้ล้อเข็นจะสามารถใช้ได้ด้วย

2.4 สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบันเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ความก้าวหน้าด้านวิทยาการทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการติดต่อสื่อสารสำหรับคนพิการ เช่น เครื่องโทรศัพท์สำหรับคนหูหนวกที่เปลี่ยนเสียงเป็นตัวอักษรปรากฏบนจอภาพ จะใช้

ได้สำหรับคนที่ไม่มีเครื่องรับ - ส่งเท่านั้น สำหรับเมืองไทยยังไม่มีเครื่องนี้ใช้ คอมพิวเตอร์ที่มีเสียงสำหรับคนตาบอดเมื่อคนตาบอดพิมพ์ดีดสอบถามข้อมูลใด ๆ ที่ต้องการคำตอบที่ได้รับจะเป็นเสียงพูด ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปจะมีรายการวิทยุสำหรับคนตาบอดออกอากาศทุกวัน จะเป็นการเสนอข่าวสารเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคม ตามที่เป็นหัวข้อข่าวอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสารคดีน่ารู้ต่าง ๆ รวมทั้งยังมีหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาเป็นเบรลล์ด้วย สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีบริการข่าวสารข้อมูลให้แก่คนพิการ เช่นคนหูหนวก ดังนั้น จึงควรจัดให้มีล่ามภาษามือประกอบรายการภาคข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่งก็ได้ เพื่อให้คนหูหนวกที่ไม่รู้หนังสือได้ทราบข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันบ้าง

5. แนวคิดและทฤษฎีโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net)

แนวคิดโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ได้ถูกนำเข้าสู่นโยบายสาธารณะในช่วงทศวรรษที่ 1980 เพื่อให้การสนับสนุนแก่กลุ่มคนที่มีความต้องการอย่างแท้จริง เป้าหมายของโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมก็เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนตกอยู่ในสภาวะแร้นแค้นยากลำบากจนไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ การจัดโปรแกรมโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อาหาร ความปลอดภัยในชีวิต สุขภาพอนามัย และรายได้ขั้นต่ำต่อความจำเป็น นอกจากนั้นโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมอาจจะหมายถึงรวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้ได้ว่าประชาชนสามารถรอดพ้นจากสภาวะเสี่ยงต่างๆจะต้องทำให้ประชาชนสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ โดยจัดให้มีการฝึกอาชีพ การเลี้ยงดูบุตรและหรือบริการสำหรับบุตร

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายของคำว่าโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือต่างๆเพื่อให้ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมตามกฎหมาย ตลอดจนระบบประกันสังคมต่อภาคที่มีความจำเป็นมากที่สุดในการสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ไร้แรงงานและผู้ยากจน โดยถือเป็นสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางสังคม ซึ่งมีใช้เป็นเพียงวัตถุประสงค์ทางมนุษยธรรมและสังคมตามนโยบายของรัฐเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น หากยังเป็นระบบแห่งสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ สัญญาและข้อตกลงร่วมทางสังคมและการกระจายรายได้อีกด้วย

โครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมเป็นการจัดสวัสดิการขั้นต่ำให้แก่กลุ่มคนเปราะบางหรือกลุ่มคนยากจน คนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และสวัสดิการนั้นครอบคลุม 3 ด้านหลักๆคือ บริการสังคม เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล การประสาชงเคราะห์หรือสังคมสงเคราะห์ การช่วยเหลือให้เปล่าแก่ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และการประกันสังคมซึ่งผู้เอาประโยชน์จะต้องมีส่วนออกค่าใช้จ่ายในโครงการนั้นด้วย

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (อ้างจากสุภธรรม มงคลสวัสดิ์ , 2543 , น. 76) ได้สรุปแนวคิดโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมว่า คือกลไกในการสร้างโอกาสให้แก่คนจนคนด้อยโอกาส เพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ เพื่อดำรง

ความเป็นทรัพยากรของมนุษย์ทางสังคม สร้างประโยชน์ให้แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมต่อไป การไม่มีโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมเป็นการทำลายโอกาสของปัจเจกบุคคลและโอกาสของสังคม ในอันที่จะทำให้สังคมบรรลุความหวังและความพอใจอย่างทั่วถึงและยั่งยืน การจัดโปรแกรมโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคมจึงหมายถึง การทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และทรัพยากรของสังคมไปสู่กลุ่มคนที่มีความจำเป็น ต้องใช้ เพื่อให้ทรัพยากรนั้นเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ทางการผลิตและทางสังคม และกิจกรรมเหล่านี้จะก่อให้เกิดโอกาสหรือช่องทางต่าง ๆ อันจะนำพวกเขาไปสู่ความสมหวังในที่สุด (สุภธรรม มงคลสวัสดิ์, 2543, น. 75-77)

6. แนวคิดด้านการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ

การสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการส่วนใหญ่มีแนวคิด วิธีปฏิบัติ และจุดมุ่งหมายที่โน้มเอียงไปทางทฤษฎีการจัดสวัสดิการแบบชั่วคราว บรรเทาปัญหา หรือแบบเก็บตก ซึ่งได้อธิบายทฤษฎีนี้ว่า (กิตติพงศ์ สุทธิ , 2543, น. 18-20)

การจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าบุคคลในสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการ จากแหล่งตอบสนองความต้องการทางสังคมที่สำคัญ 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ ครอบครัวและตลาด แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบนี้ จะปล่อยให้ประชาชนโดยทั่วๆ ไปที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนหรือมีความต้องการทางสังคม ต้องช่วยเหลือตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยประชาชนหันเข้าหาแหล่งทรัพยากรของตนด้วยการใช้เงินรายได้หรือการใช้เงินออมที่มีอยู่ ซื้อหาบริการสังคมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการและปัญหาของตน หากไม่สามารถซื้อหาบริการได้จะหันมาพึ่งพาครอบครัวหรือญาติมิตร บุคคลที่ประสบปัญหาอย่างหนักเป็นพิเศษหรือประสบภัยพิบัติต่างๆ เท่านั้นที่หน่วยงานสวัสดิการสังคมของรัฐบาลจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราวไป

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว เป็นการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนในส่วนที่เหลือจากประชาชนในส่วนที่เหลือจากประชาชนทั่วไป ซึ่งมีอำนาจซื้อหาบริการในตลาดของระบบเศรษฐกิจเสรี ทั้งนี้ด้วยความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจจะทำหน้าที่ของมันเอง โดยกลไกของตลาดเสรีจะปรับตัวเองอย่างอัตโนมัติ รัฐบาลไม่ควรแทรกแซงตลาด หรือเข้ามาในสัดส่วนที่น้อยที่สุด มองอีกด้านหนึ่งแนวคิดสวัสดิการสังคมแบบชั่วคราวเป็นการรอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงให้บริการในลักษณะตามแก้ไข มากกว่าเป็นการป้องกันปัญหาหรือการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ประชาชน แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบนี้ทำให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นประชาชนที่ให้บริการของรัฐบาลเป็นผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคมและไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเติบโตและรายได้ประชาชาติ นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การพัฒนาส่งผลดีกับประชาชนทุกคนในสังคมเสมือนน้ำหยดรินลงสู่เบื้องล่างเรียกว่า Trickle Down Effect ซึ่งในที่สุดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนจะดีขึ้น ดังนั้นในระหว่างที่เศรษฐกิจกำลังเจริญเติบโต สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว จึงมีคุณค่าเพียงการอุดหนุนเล็กๆ น้อย ๆ ที่เกิดจากการ

พัฒนาทางเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมแบบนี้ จึงเป็นการตามแก้ปัญหาในลักษณะของการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่า การแก้ปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการตำหนิติเตียน ผู้ประสบปัญหาทางสังคมว่าเป็นผู้ผิดปกติ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นคนชั่วช้า เลวทราม เป็นขยะ หรือกากเดนของสังคม วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาสังคมจึงอยู่ในรูปของการลงโทษเอาผิด เอาความ จองจำ กักกัน (กิตติพงศ์ สุทธิ , 2544 , น.19)

จากความเชื่อที่ว่า ผู้เกิดมาพิการหรือเป็นคนพิการภายหลัง เป็นผลมาจากบาปกรรมที่เคยทำไว้ หรือ การถูกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงโทษ เนื่องจากเคยได้กระทำความผิดบางอย่าง คนพิการต้องชดใช้กรรม สภาพปัญหาและความทุกข์ยากที่คนพิการประสบอยู่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเรื่องความบกพร่องของอวัยวะหรือระบบการทำงานของอวัยวะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่าคนพิการ คือ บุคคลไร้ความสามารถ เป็นคนอ่อนแอ รวมทั้งมีลักษณะเป็นคนไร้คนเจ็บป่วย แม้ในรายที่สิ้นสุดการบำบัดรักษาทางการแพทย์แล้ว ผลแห่งความเชื่อทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้คนเป็นจำนวนมากมองว่าชีวิตของคนพิการเป็นชีวิตที่ไม่มีคุณค่าทั้งต่อตัวคนพิการเองและต่อผู้อื่น คนพิการถูกแยกออกจากกิจกรรมด้านการเสริมสร้างความพร้อม เพื่อการดูแลตนเอง รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูคนพิการได้จะเลี้ยงแบบให้อยู่ไปวัน ๆ ส่วนครอบครัวที่ไม่พร้อมดูแลคนพิการจะได้รับการเกื้อกูลจากชุมชน องค์การการกุศลและบรรดาองค์กรทางศาสนา

สำหรับการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการในระยะแรกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้แก่ผู้ด้อยกว่า โดยมุ่งแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ขณะเดียวกันเพื่อปลดปล่อยความรู้สึกเวทนาสงสารที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ให้เมื่อพบเห็นคนพิการ โดยสิ่งที่จัดให้แก่คนพิการส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินหรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรม การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการในลักษณะนี้ ดำเนินการร่วมกันเพื่อผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น เด็กกำพร้า คนยากจน คนชรา การเกิดรูปแบบของการสงเคราะห์ในยุคนั้นไม่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ เมื่อมี Elizabeth Poor Law สำหรับช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อน ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสนใจกลุ่มบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือในประเทศต่าง ๆ เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายในระยะต่อมาทำให้ลักษณะของการสงเคราะห์เริ่มให้เป็นเงิน ในรูปของเงินประกัน เบี้ยเลี้ยงเพื่อยังชีพ เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา จุดเริ่มต้นของการสงเคราะห์คนพิการเริ่มจากการตั้ง Alm House เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ คนป่วย คนพิการ และหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐให้ความสนใจและรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือผู้มีปัญหาในกลุ่มต่างๆ จนทำให้เกิดสถานสงเคราะห์คนพิการหลายแห่ง (กิตติยา รัตนกร อ้างจากกิตติพงศ์ สุทธิ , 2544 , น. 20.)

ลักษณะสำคัญของการให้ความช่วยเหลือคนพิการ ด้วยวิธีการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการอยู่ในประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ยากไร้ ซึ่งวิธีและบรรยากาศในการดำเนินงาน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางการกุศล เช่น การทำบุญทำทาน ทำความดี หรือสร้างกุศล ตามความเชื่อของแต่ละศาสนา

2. เป้าหมายของการดำเนินงาน เน้นที่การบรรเทาปัญหาหรือความเดือดร้อนเฉพาะหน้าแก่คนพิการ และให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายเชิงปริมาณมากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ
3. การกำหนดว่าจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร เป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการพิจารณาตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
4. การกำหนดปริมาณหรือระดับความช่วยเหลือ ไม่ได้กำหนดจากสภาพปัญหาหรือความเดือดร้อนของคนพิการ แต่กำหนดจากความพร้อมของผู้ดำเนินการ
5. การดำเนินงานเป็นแบบทางเดียว ไม่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้รับบริการ รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยเฉพาะผลที่เกิดกับคนพิการที่ได้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและรายละเอียดของการดำเนินงาน

7. แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน

การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน คือรูปแบบหรือวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายในชุมชนร่วมมือประสานงาน และประสานทรัพยากร รวมทั้งการประสานใจระหว่งครอบครัวคนพิการ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชน (หน่วยงานที่ให้บริการด้าน สวัสดิการของภาครัฐ เอกชน รวมถึงโรงเรียน วัด และสถาบันต่าง ๆ) ที่อยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมให้คนพิการในชุมชนได้รับโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการต้องถูกแยกตัวออกจากครอบครัว ชุมชน เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับคนพิการอื่น ๆ ในสถาบัน (ชนินฐา เทวินทรภักดี อ้างจาก สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ , 2543 , น.26)

ดวงกมล พรธานี (อ้างจากสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ , 2543 , น.26-27) กล่าวไว้ในช่วงทศวรรษที่ 1960 เกิดการเปลี่ยนแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจากลักษณะของสถานสงเคราะห์หรือศูนย์ฝึกอาชีพเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน หรือ CBR : Community Base Rehabilitation โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการฟื้นฟูคนพิการครบ วงจรทุกด้าน เน้นการเปิดโอกาสให้คนพิการ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการโครงการ ซึ่งสรุปไว้ในคู่มือเล่มเดียวกันนี้ว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน มีความหมายและองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน (Multi Sectoral Approach) ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุข ศึกษา สังคม และการประกอบอาชีพเพื่อให้คนพิการเกิดการพึ่งตนเอง
2. ในการสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ครู พระ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องผู้พิการ หรือแม่
3. กระทั่งตัวคนพิการเองมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน เริ่มต้นตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผล

4. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนสูงสุด (Mobilising of the existing local resources) ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วนี้หมายรวมถึง วัสดุพื้นบ้านที่นำมาปรับใช้ในการฟื้นฟูคนพิการ ภูมิปัญญาชาวบ้าน อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน หน่วยราชการที่เข้าไปดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ เป็นต้น

5. การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้หน่วยงานภายนอกไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชน อาจจะเป็นผู้ริเริ่มนำความแนวคิดไปให้ชุมชนได้ แต่ไม่ใช่เจ้าของโครงการ เนื่องจากว่าในที่สุดแล้วโครงการนี้จะต้องดำเนินการโดยชุมชนเอง โดยหน่วยงานภายนอกมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ความรู้สนับสนุน การอบรม ประสานงานและผู้รับการส่งต่อ

6. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการบนพื้นฐานการให้โอกาส สิทธิ และความเสมอภาค (Opportunities, Rights and Equalization) แก่คนพิการ

7. นอกจากนั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้ มิได้เป็นการดำเนินโครงการที่ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา แต่พึ่งผู้มีประสบการณ์ (Non-Professionals) เช่น ผู้ปกครอง คนพิการเอง หรือญาติคนพิการหรือสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการเอง

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นมีเป้าหมายสำคัญคือให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่นคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนแล้ว ยังมีแนวคิดการดำรงชีวิตในสภาพปกติ (Normalization) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนปัญญาอ่อน และมีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกประเภท

7.1 ปรัชญาและหลักการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

1. คนพิการเป็นบุคคลที่มีสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มบริบูรณ์ ดังนั้นเขาจึงควรมีสิทธิได้รับมาตรฐานแห่งความคุ้มครองและช่วยเหลือความช่วยเหลือทุก ๆ อย่างที่เป็นไปได้จากประเทศของเขา

2. โดยสภาพของพิการ ย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และทางจิตใจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความรู้สึกที่ถูกตัดตอน และปัญหาข้อขัดข้องต่างๆซึ่งฝังลึกอยู่ในใจ ดังนั้นเขาจึงมีสิทธิเรียกร้องความเห็นอกเห็นใจ และความช่วยเหลือของสังคม เป็นพิเศษ

3. คนพิการย่อมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่สามารถกระทำได้ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว

4. คนพิการก็สามารถพัฒนาสมรรถภาพ ที่ยังคงเหลือในตัวให้ขึ้นไปถึงระดับสูงอันขาดไม่ถึงได้ ถ้าให้โอกาสที่เหมาะสมกับเขาคำจำกัดความของคำว่า ผู้ประสบภัยจากทุพพลภาพ คนทุกคนที่เสียชีวิตและหรือได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ หรือ ความรู้สึกสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บ และ/หรือ ได้รับความพิการจากทุพพลภาพคนทุกคนที่ทนทุกข์ทรมานไม่ว่าจะร่วมกันหรือแต่ละคนจากการกระทำหรือการละเลยในเรื่องการใช้กับระเบิด ความเสียหายทางเศรษฐกิจ และ/หรือ ทางสังคม หรือการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างรุนแรงของพวกเขา ซึ่งทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถทำกิจกรรมตามปกติได้ (นิยม ทรรทรานนท์, น. 11-12)

7.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Base Rehabilitation- CBR)

เนื่องจากว่าคนพิการที่อยู่ในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ไม่สามารถเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์ฯและสถาบันต่างๆได้ และการที่คนพิการต้องเข้ารับบริการฟื้นฟูในศูนย์หรือสถาบันนั้นทำให้ขาดโอกาสในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อคนพิการเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีรัฐให้ความสำคัญและกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขโดยศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติจึงได้เริ่มนำแนวคิดและคู่มือการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนขององค์การอนามัยโลก (WHO) มาปรับใช้กับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยตามความเหมาะสม ได้มีการส่งเสริมแนวความคิดเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR) ในหมู่เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้ โดยที่รัฐบาลประสบปัญหาทั้งข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากร องค์การภาคเอกชนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรม CBR มุลินีเพื่อเด็กพิการทำโครงการเล็กๆ ในระดับหมู่บ้านให้การฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กพิการ สมาชิกชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้มีความรู้ในการดูแลเด็กพิการ ในขณะเดียวกันก็ให้สามารถเป็นวิทยากรฝึกอบรมในชุมชนอื่น ๆ ต่อไปด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ได้เพิ่มความสามารถในการดูแลคนพิการให้แก่ชุมชนด้วยวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพการใช้อุปกรณ์ช่วยที่สอดคล้องตรงตามความต้องการของชุมชนและใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีราคาถูกและหาง่าย เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนและช่วยให้คนพิการได้อยู่กับครอบครัว ในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้ริเริ่มให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ โดยคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จะได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ตลอดจนชีวิต (Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.18)

7.3 ความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับประเทศไทย สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย กำลังประชากรทั้งหมดที่มีอยู่ภายในประเทศจะต้องนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาไปสู่ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประเทศ การฝึกอบรม การใช้ทรัพยากรมนุษย์ทั้งหลายอย่างเต็มที่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ถาวร ในจำนวนพลเมืองจากการศึกษาวิจัยขององค์การสหประชาชาติพบว่า โดยส่วนเฉลี่ยแต่ละประเทศ ประชากรจะเป็นคนพิการเสียร้อยละ 5 เพราะฉะนั้น ประเทศไทยซึ่งมีประชากร 45 ล้านคนจะมีคนพิการประมาณ 2.25 ล้านคน ในจำนวนนี้แบ่งประเภทคนพิการออกตามอัตราส่วนของคนพิการต่าง ๆ เช่น ร้อยละ 40 เป็นเด็กและบุคคลวัยรุ่น ร้อยละ 40 เป็นผู้ใหญ่อายุไม่เกิน 60 ปี และร้อยละ 20 เป็นบุคคลผู้สูงอายุ คือตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

สรุปแล้วเป็นผู้ใหญ่ถึงร้อยละ 40 ของคนพิการประมาณ 900,000 คน (นิยม ทรรทรานนท์, 2522, น. 16 อ้างในพลอากาศโทนายแพทย์สตีบ ธีระบุตร, น. 48) ซึ่งกลายเป็นคนว่างงานอยู่เปล่า ๆ น่าจะมีผู้เอาแรงงานเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ด้วยการนำกำลังคนที่ว่างงานเหล่านี้มาฟื้นฟูสมรรถภาพและใช้ให้เกิด

ประโยชน์ เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่อาจจะมีผู้สงสัยตั้งคำถามว่า ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการฟื้นฟูนี้จะคุ้มค่าในการลงทุนในแง่เศรษฐกิจหรือไม่ คำตอบก็คือ ได้ผลคุ้มค่า เพราะค่าลงทุนที่ลงไปในการฟื้นฟูสมรรถภาพจะได้ผลตอบแทนที่ดีเลิศ ผู้ที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกคนจะได้สิ่งตอบแทนหลายเท่าของจำนวนเงินและความพยายามซึ่งสังคมได้ใช้ไปในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตราบใดที่เรายังฝึกคนพิการให้พร้อมที่จะทำงานชนิดที่อยู่ในความต้องการแล้ว ตราบนั้นบุคคลเหล่านี้ก็จะมีบทบาทช่วยเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งบทบาทของคนพิการก็จะมีผลสำคัญ เช่นเดียวกับบุคคลปกติ คนพิการเหล่านี้มิใช่เพียงจะมีส่วนร่วมในการผลิตอย่างเดียว แต่ยังไม่จำเป็นต้องเป็นภาระของครอบครัวและสังคมด้วย (นิยม ทรรทรานนท์, 2522, น.16-17)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของคนพิการ

สุปริดา คงธรรม (2522, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา ความต้องการและอุปสรรคของคนพิการที่รับการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยศึกษาจากคนพิการผู้ฝึกอาชีพจำนวน 47 คน และครูฝึกอาชีพ 6 คน มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

1. คนพิการเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่และกฎข้อบังคับว่าอยู่ในระดับดี แต่ครูฝึกส่วนมากมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพที่เปิดสอน ระยะเวลา อุปกรณ์ในการฝึก จำนวนคนพิการ สถานที่และกฎข้อบังคับ

2. ครูฝึกเห็นว่าการทดสอบความสามารถของคนพิการก่อนการฝึกอาชีพยังไม่เพียงพอ ในการฝึกวิชาชีพคนพิการสองในสามสนใจการเรียนพอสมควร ทำให้การพัฒนาของคนพิการเมื่อได้รับการฝึกอาชีพแล้วมีเพียงปานกลาง นักเรียนส่วนน้อยที่สนใจเรียนมากผู้ที่พัฒนามากจึงมีน้อยมากเช่นกัน

3. ทั้งคนพิการและครูฝึกเห็นพ้องต้องกันว่าคุณภาพการจัดการเรียนการสอนยังต้องปรับปรุงทั้งคุณภาพและปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

4. ครูฝึกเห็นว่าวิชาชีพที่ฝึกสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นที่คนพิการมีภูมิลำเนาอยู่ แต่คิดว่าคนพิการคงสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้บ้าง ซึ่งในเรื่องนี้คนพิการมีความต้องการความช่วยเหลือด้านเงินลงทุนหรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ รวมทั้งต้องการให้จัดหางานให้ทำที่ใดก็ได้ พร้อมทั้งคำแนะนำในการเตรียมตัวสำหรับอนาคต

5. ครูฝึกเห็นว่าศูนย์ฯ ควรปรับปรุงในด้านสาเหตุของความล้มเหลวในการฝึกอาชีพของคนพิการ ส่วนตัวคนพิการเองเห็นว่าภาครัฐควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของคนพิการมากกว่านี้

นิยม ทรรทรานนท์ (2522, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความพิการของทหารตำรวจและประชาชนอาสาสมัคร ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ โดยศึกษาจากผู้พิการที่อยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิสายใจไทยจำนวน 149 คน พบว่าสภาพความพิการมีผลกระทบต่อสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อมีความพิการสภาพนี้เปลี่ยนแปลงจากไม่มีหนี้เป็นมีหนี้สิน สถานภาพทางครอบครัวเปลี่ยนไปจากหัวหน้าครอบครัวกลายเป็นสมาชิกครอบครัวหรือผู้อาศัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปยอมรับว่าคนพิการนั้นเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของสังคม ตลอดจนให้มีการรวมองค์การซึ่งให้บริการแก่คนพิการมารวมมือประสานงานกัน

ประณมพร โภชนสมบุญ (2526, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและความต้องการบริการของสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน ในปี 2526 พบว่า ปัญหาที่ลูกจ้างได้รับภายหลังการประสบอันตราย ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ปัญหาการแยกตัวออกจากสังคม ปัญหาการเงิน ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ปัญหาการเดินทาง และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับ อารมณ์ จิตใจและการปรับตัว

ทองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์ (2534, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและทุพพลภาพของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีบริการในรูปสถาบัน พบว่า ผู้รับการสงเคราะห์ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการสามารถพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง แต่คนพิการส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์สามารถพัฒนาตนเองค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่าผู้รับการสงเคราะห์ไม่ค่อยมีความอดทน ไม่พยายามช่วยตนเอง อีกทั้งสภาพความพิการส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถของตนเองด้วย องค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องเห็นว่า กรมประชาสงเคราะห์ยังช่วยเหลือคนพิการไม่ครอบคลุมทุกประเภท การช่วยเหลือมีข้อจำกัด ลำบาก การฝึกอาชีพไม่ค่อยมีคุณภาพ เรียนจบแล้วหางานทำไม่ค่อยได้ และขาดการประชาสัมพันธ์งาน ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้คือ ควรช่วยเหลือคนพิการที่มีปัญหาเดือร้อน ให้คนพิการสามารถอยู่กับครอบครัวหรือสังคมต่อไปได้ โดยจะต้องปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์การสงเคราะห์คนพิการให้สามารถช่วยเหลือได้กว้างขวางและเพียงพอ ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและพัฒนาความสามารถให้กลับออกไปดำรงชีวิตได้เองในสังคม ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการควรปรับปรุงวิธีการคัดเลือกผู้รับการฝึกและเปิดหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกมีคุณภาพ สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ โดยจะต้องหาแรงงานรองรับ และรณรงค์ให้ธุรกิจเอกชนรับคนพิการเข้าทำงาน

สถาพร เกิดสว่างเนตร (2539, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งรถเข็น จากคนพิการที่นั่งรถเข็นจำนวน 168 คน พบว่าคนพิการที่นั่งรถเข็นมีความต้องการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นจำนวนและเพื่อให้คนพิการ คนพิการมีความต้องการเล่นกีฬาหรือการออกกำลังกายและเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การเดินทางขนส่งอาคารสถานที่ ห้องสุขา ฯลฯ จะต้องมียสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในการสร้างความเข้าใจนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องของคนพิการในสาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

เนื่อง อันจะทำให้เกิดกระแสสังคมจนเกิดเป็นจิตสำนึกและเล็งเห็นความสำคัญให้คนพิการมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม รวมทั้งภาครัฐที่จะต้องให้การสนับสนุนเชิงนโยบายและออกกฎหมายที่จะให้มีการพัฒนาทั้งต่อตัวคนพิการเอง และให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน เพื่อเปลี่ยนสถานะชีวิตที่ตกต่ำหรือไร้ค่าเมื่อพิการเป็นชีวิตที่มีคุณค่าในสังคม

8.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการและความพร้อมของสถานประกอบการต่อการรับคนพิการเข้าทำงาน

สิรินาถ บุญเกียรติ (2535,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง "การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการศึกษาเฉพาะเรื่องสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534" พบว่าสถานประกอบการเชื่อว่าคนพิการสามารถทำงานได้เมื่อพัฒนาและฝึกอบรม โดยในการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นของรัฐบาลและครอบครัวคนพิการ ในด้านความพร้อมของสถานประกอบการในการเตรียมการจ้างงานคนพิการ พบว่าการบริหารงานบุคคลของสถานประกอบการไม่แน่ใจในระดับความสามารถของคนพิการ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับคนทั่วไป ด้านการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน สถานประกอบการไม่แน่ใจว่าการลงทุนจะคุ้มกับผลที่ได้รับหรือไม่ ส่วนด้านค่าจ้างและสวัสดิการ สถานประกอบการยินดีที่จะจัดให้แก่ลูกจ้างพิการ นอกจากนั้นผู้ศึกษายังได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

1. ภาครัฐและเอกชนจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการให้มีความพร้อมทั้งด้านจิตใจและวิชาชีพ รวมทั้งการเสนอให้ภาครัฐกิจพิจารณารับคนพิการเข้าทดลองหรือฝึกงาน
2. ภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทั้งในสถานประกอบการและสถานที่สาธารณะ
3. ภาครัฐควรมีมาตรการที่จะส่งเสริมหรือจูงใจให้นายจ้างรับคนพิการเข้าทำงานให้มากยิ่งขึ้น เช่น มาตรการด้านภาษี เงินกู้ หรือการยกย่องและประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น
4. ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเฉพาะเรื่องคนพิการขึ้น รวมทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในเรื่องศักยภาพและความสามารถในการทำงานของคนพิการให้เป็นที่ยอมรับ แก่นายจ้างและเป็นที่รับรู้กันในวงกว้าง

วาสนา ตะเภาพงษ์ (2537,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ พบว่า สถานประกอบการเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการและการบังคับใช้กฎหมายแต่มีเรื่องผลประโยชน์ของสถานประกอบการเป็นอุปสรรคต่อการมีงานทำของคนพิการ ทำให้นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงาน ในส่วนของคนพิการร้อยละ 76.7 ต้องทำงานเป็นลูกจ้าง เพราะไม่มีทุนไปประกอบอาชีพส่วนตัว สำหรับกลุ่มที่ต้องการประกอบอาชีพส่วนตัวให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นอิสระและมีรายได้มากกว่าการเป็นลูกจ้าง สำหรับแนวทางในการสร้างโอกาสการมีงานทำให้แก่คนพิการ ได้แก่ ประสิทธิภาพของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ

อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ (2537,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ พบว่า ปัญหาของคนพิการในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้แก่ สภาพ

งานที่หนัก งานหนักและไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย รายได้น้อยและไม่แน่นอน คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ คนพิการส่วนหนึ่งต้องการประกอบอาชีพอิสระแต่ติดปัญหาด้านเงินลงทุน จากการศึกษายังพบว่าอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการได้แก่ ค้าสลาก เปิดร้านขายของชำ เจ้าหน้าที่ computer programmer ช่างวิทยุโทรทัศน์ เจียรไนพลอย ช่างนาฬิกา ทำเซรามิค

สุรพล ปธานวนิชและคณะ (2541,บทคัดย่อ) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่องชีวิตการทำงานของคนพิการในประเทศไทย โดยศึกษาในสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คนขึ้นไป พบว่ามีเพียงร้อยละ 15-20 เท่านั้นที่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยจ้างลูกจ้างพิการ อุตสาหกรรมที่จ้างลูกจ้างคนพิการมากที่สุดได้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมบริการชุมชน บริการสังคม บริการส่วนบุคคล และอุตสาหกรรมการเงินการประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ สำหรับตำแหน่งที่ได้รับการจ้างงานมากที่สุดได้แก่ งานเสมียนสำนักงาน งานบริการและช่างเทคนิค ทั้งนี้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีโอกาสได้รับการจ้างงานมากที่สุด ในขณะที่ผู้พิการทางสติปัญญาไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเลย การจ้างคนพิการในอนาคตมีแนวโน้มที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาตำแหน่งงานมากขึ้น และจากการประเมินของหัวหน้างานพบว่าลูกจ้างพิการมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหา ด้านเศรษฐกิจแต่ไม่มีปัญหาในเรื่องของการเดินทางไปทำงาน

สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง โอกาสการประกอบอาชีพของผู้พิการ ระยะที่ 2 พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชน มีนโยบายและไม่มีในการจ้างงานคนพิการในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยในหน่วยงานที่มีการจ้างงานเป็นคนพิการทางมากที่สุด ได้แก่ สถานประกอบการ เอกชน สำหรับคนพิการที่ได้รับการจ้างงานเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว การมองเห็นและการได้ยิน ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานที่ไม่มีการจ้างงานคนพิการให้เหตุผลว่า ไม่มีตำแหน่งที่เหมาะสมและไม่มีคนพิการมาสมัครงาน ปัญหาที่เกิดจากการจ้างงานคือ งานที่คนพิการทำยังไม่ได้มาตรฐานและปัญหาในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม โอกาสการจ้างงานคนพิการขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยงานในด้านตำแหน่งงาน การจัดเตรียมอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับคนพิการ เงื่อนไขการรับคนพิการ การจัดบริการสาธารณะในการเดินทาง และที่สำคัญคือ ความสามารถของคนพิการในด้านทักษะและมีมือในแต่ละตำแหน่งงานช่วยให้มีโอกาสได้งานทำมากขึ้น

กิตติพงศ์ สุทธิ (2543,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่าสถานการณ์ด้านแรงงานคนพิการของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในขั้นวิกฤต กล่าวคือ คนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงานและขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษาหรือการฝึกอาชีพ ขณะที่มีคนพิการเพียงจำนวนน้อยที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การพัฒนาเอกชนและองค์กรต่างๆ ของคนพิการ การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 พบว่า การดำเนินการของภาครัฐในระดับหลักการ ได้แก่ การ

ออกกฎหมาย การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการกำหนดมาตรการและแผนงานต่างๆ ภายใต้กรอบแนวคิดสิทธิของคนพิการ ขณะที่ในระดับปฏิบัติ เช่น การจัดโครงสร้างการบริหารหน่วยงานเกี่ยวกับการบริการจัดการงาน การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น ดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดและรูปแบบการสงเคราะห์บุคลากรจัดสวัสดิการให้คนพิการ กล่าวคือ

1. เป้าหมายของการดำเนินงานที่เน้นการบรรเทาปัญหา หรือความเดือดร้อนเฉพาะหน้าและให้ความสำคัญแก่เป้าหมายในเชิงปริมาณมากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ
2. การกำหนดว่าจะให้อะไรหรือดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร ถือเป็นบทบาทหน้าที่และการตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
3. การกำหนดปริมาณหรือระดับของความช่วยเหลือ ไม่ได้กำหนดจากสภาพปัญหาหรือความเดือดร้อนของคนพิการ แต่จะกำหนดจากความพร้อมของผู้ดำเนินการ
4. การดำเนินงานเป็นแบบทางเดียว ไม่เห็นความสำคัญของสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลที่เกิดกับผู้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและรายละเอียดของการดำเนินงาน

สำหรับแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการพบว่า หากแก้ไขปัญหาด้านแรงงานคนพิการอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยควรส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับหลักการและระดับปฏิบัติ ภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิคนพิการ นอกจากจะต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ยังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุน และประสานงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาระบบงานด้านงานวิชาการที่ให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะองค์กรคนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ยังเห็นด้วยกับการใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจ และมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และป้องกันการกีดกันต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ แต่ควรระมัดระวังหรือหลีกเลี่ยงการถูกต่อต้านจากสังคม

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2543,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมากเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการพัฒนาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแนวทางและแผนต่างๆ ที่เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องจากรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้บริการด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการขาดทั้งคุณภาพและปริมาณ ในขณะที่ทัศนคติของสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น แต่ทั้งคนพิการและสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ

จากผลการศึกษาพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเร่งหามาตรการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เนื่องจากปัญหานี้เป็นวิกฤตเงียบที่ทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่สามารถเชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแก่คนพิการ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังมีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการส่งเสริมอาชีพคนพิการโดย ควรจัดตั้งสถาบันแรงงานคนพิการแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ ร่วมลงนามในอนุสัญญาที่ 159 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ พร้อมทั้งทำแผนปฏิบัติการตามกรอบของอนุสัญญาภายใต้บริบทของสังคมไทย

นอกจากนี้รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจรับคนพิการเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ พร้อมทั้งกำหนดนโยบายระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับนโยบายหลัก เช่น การปรับกระบวนการจัดการศึกษาสู่การมีอาชีพ การให้สิทธิทางภาษีหรือการสนับสนุนงบประมาณแก่บริษัทที่รับคนพิการเข้าทำงาน การกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น

สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จากการศึกษาพบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการได้รับการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ และนักสังคมสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ต้องการรวมกลุ่มฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและต้องการการจัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาฝีมือตามลำดับ ทัศนคติของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฯ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ทางด้านรายได้ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์ฯ จัดหาอาชีพเสริม ทัศนคติของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฯ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิตทางด้านอาชีพ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการได้รับการสนับสนุนในการฝึกอบรมวิชาชีพ รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของคนพิการและสิ่งที่ต้องการน้อยที่สุด คือการไปทัศนศึกษาดูงานในหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ สำหรับทัศนคติของคนพิการต่อความมั่นคงในชีวิตด้านจิตใจ ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการให้ครอบครัวยอมรับ เมื่อผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพแล้ว รองลงมาคือ ต้องการได้รับการคำปรึกษาจากศูนย์ฯ ส่วนด้านรายได้ การได้รับทุนประกอบอาชีพทำให้คนพิการส่วนใหญ่มีความมั่นคงมากขึ้น รองลงมาคือ เมื่อจบการฝึกอบรมวิชาชีพจากศูนย์ฯ จะสามารถหาเลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวสำหรับด้านอาชีพนั้น คนพิการต้องการศึกษาดูงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่างประเทศเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ

8.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ

โกมินทร์ ขาวนาได้ (2531, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจของลูกจ้างที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน จากการศึกษาพบว่ามีข้อค้นพบและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. คนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพสามารถปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้ดี สามารถกลับเข้าทำงาน และมีความพอใจในงานที่ทำ แต่การปรับตัวด้านจิตใจนั้นยังไม่สามารถปรับได้ดีนัก

2. นายจ้างพอใจกับความสามารถของคนพิการที่ผ่านการฟื้นฟูและฝึกอาชีพโดยเห็นว่า มีความสามารถในการประกอบอาชีพดีเช่นก่อนพิการ แต่มีความเห็นสำหรับศูนย์ฝึกอาชีพให้ประสานงานกับนายจ้าง ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้ร่วมกันฝึกคนพิการให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือตลาดงานให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการประสานเพื่อส่งต่อระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรจะมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบที่ห้ามไม่ให้นายจ้างออกกฎหรือระเบียบที่กีดกันคนงานพิการ ในทางกลับกันได้เสนอความเห็นให้สถานประกอบการที่มีคนงานตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปปรับคนพิการเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ จัดให้มีการประกาศเกียรติคุณนายจ้างที่รับคนพิการเข้าทำงาน รวมถึงการปรับปรุงห้องน้ำ อาคารสถานที่ให้คนพิการสามารถใช้ได้โดยสะดวก

4. ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันอย่างมากว่าควรมีการเน้นการประชาสัมพันธ์การฟื้นฟูและฝึกอาชีพให้สังคมในวงกว้างรับทราบข้อมูล รวมทั้งการทำความเข้าใจกับคนพิการอื่นที่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูให้เข้ามารับการฟื้นฟูมากยิ่งขึ้น

กชกร ศรีสัมพันธ์ (2537, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบทบาทสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยด้านประชากร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะความพิการของผู้พิการและบทบาทหรือตำแหน่งของสมาชิกในครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ ในขณะที่ปัจจัยด้านระยะเวลาที่ประสบความพิการของผู้พิการนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาคง

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยทางด้านรายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ อธิบายได้ว่า ผู้พิการที่มีฐานะดีย่อมมีความพร้อมและมีโอกาสในการกระทำการต่างๆ สำหรับชีวิตได้มากกว่าผู้พิการที่มีฐานะยากจน

3. ปัจจัยด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ พบว่าปัจจัยทางด้านการยอมรับตนเองสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและการได้รับการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมจากสมาชิกครอบครัว มีอิทธิพลต่อการยอมรับตนเองสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและการได้รับการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมจากสมาชิกครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าการยอมรับตนเองหรือรู้สึกว่าคุณค่าของคุณค่า นั้น เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้พิการมีกำลังใจ กำลังกาย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสามารถทำให้เกิดการพัฒนาการแห่งการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและสามารถช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งบุคคลรอบข้างได้อีกด้วย สำหรับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและบทบาทสมาชิกครอบครัวในการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมเป็นเหมือนแรงเสริม (Reinforcement) ที่จะช่วยเสริมความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการ และช่วยป้องกันผลร้ายที่เกิดขึ้นจากสภาพปัญหาทางอารมณ์ต่างๆ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้พิการสามารถประเมินภาวะที่คุกคามอยู่ให้มีความรุนแรงน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและบทบาทของสมาชิกครอบครัวในการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมแก่ผู้พิการ มีอิทธิพล

ต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการเช่นเดียวกัน ทั้งนี้พบว่าสมาชิกครอบครัวให้การสนับสนุน ผู้พิการทางด้านอารมณ์มากที่สุด รองลงมาคือการสนับสนุนทางด้านการยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของผู้พิการ

กุลนรี หาญพัฒนาชัยกูร (2538,บทคัดย่อ) ศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านบวกคือ รายได้ของคนพิการและประสบการณ์ของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ด้านลบคือ การศึกษาของคนพิการ ประสบการณ์ของคนพิการในการฝึกอาชีพ การศึกษา ประเภทและลักษณะความพิการ การสนับสนุนทางสังคม ปัญหาครอบครัวของคนพิการ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลคือ ปัญหาครอบครัวของคนพิการ การศึกษาของคนพิการ ลักษณะของความพิการ ประเภทความพิการ รายได้ของคนพิการ ประสบการณ์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาหรือฝึกอาชีพ

โสภาส พิมลวิชยกิจ (2539,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมของคนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพจำนวน 6 แห่ง ของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 329 คน ที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว โดยแสดงการเปรียบเทียบของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและสังคมของคนพิการกับการปรับตัวทางสังคม พบว่าการปรับตัวทางสังคมของคนพิการ 6 ด้าน คือ การปรับตัวกับเพื่อน เจ้าหน้าที่/ครูฝึกอาชีพ คนแปลกหน้า/ผู้มาเยี่ยมเยียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กฎระเบียบและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กันกับระดับความพิการ เครือข่ายทางสังคม ประเภทครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ บทบาทของคนป่วยและการนับถือตนเอง ดังนั้นคนพิการมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีบทบาทคนป่วย ส่วนใหญ่มีการนับถือตนเองน้อยหรือมีต่ำ มีการปรับตัวสูง ส่วนใหญ่กับเพื่อน เจ้าหน้าที่และครู รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมและกฎระเบียบของศูนย์ แต่มีการปรับตัวกับคนแปลกหน้าและข่าวสารต่ำ ส่วนคนพิการที่มีระยะเวลาความพิการสั้น จะฝ่าฝืนหรือปรับเข้ากับระเบียบได้ยาก

8.4 งานวิจัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

สุวิมล วิมลกาญจนา (2541) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า กลุ่มคนพิการที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพ จะขอฝึกอาชีพมากที่สุด ขณะที่กลุ่มซึ่งผ่านการฝึกอาชีพแล้วเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวจะขอรับบริการด้านการจัดหางาน ส่วนผู้พิการทางการมองเห็นจะขอใช้บริการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพอิสระ สำหรับกลุ่มที่ประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน จะใช้บริการจัดหางานมากที่สุด ปัญหาทางเศรษฐกิจที่คนพิการประสบคือ รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีทุนประกอบอาชีพอิสระ ทุนที่รัฐให้กู้ยืมมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการลงทุน สำหรับด้านประสิทธิภาพในการให้บริการ ส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจทั้งในด้านระยะเวลาที่ใช้ในการขอรับบริการ ความยุ่งยากขั้นตอนที่ใช้ในการติดต่อ ความสม่ำเสมอในการติดตามผลการให้บริการ จำนวนสถานที่ในการให้บริการและการอำนวยความสะดวกของสถานที่นั้นๆ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจะประสบปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละงาน แต่สาเหตุของปัญหาเกิดจากตัวบุคคล ระบบบริหารจัดการ ตลอดจนนโยบายและแผนงานที่ไม่สอดคล้อง

คล้องกับสถานการณ์จริง ส่วนนายจ้างพบว่าเริ่มมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการมากขึ้น แต่การจ้างงานคนพิการต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานประกอบการควบคู่ไปด้วย

สายสุตา เปรมชัยสถาพร (2544,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กับคนพิการในชุมชนแออัด โดยศึกษาจากคนพิการที่อายุ 20 ปีขึ้นไป ทั้งที่จดทะเบียนคนพิการแล้วและยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการจำนวนทั้งสิ้น 193 ราย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมคนพิการในชุมชนแออัดมีการรับรู้เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการรับรู้และการใช้สิทธิ พบว่ามีค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งเนื่องจากคนพิการไม่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง ทั้งสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และสิทธิอื่นๆ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ คือ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานครและหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการ จึงควรมีนโยบายในการประชาสัมพันธ์เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รวมสิทธิอื่นๆ ที่คนพิการมีรายได้น้อย ทั้งที่จดทะเบียนคนพิการแล้วและยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ จะได้ทราบสิทธิที่พึงมีพึงได้ และควรมีการทำงานในลักษณะเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนแออัด เพื่อให้คนพิการในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครได้มีการรับรู้การใช้สิทธิได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนั้นยังควรมีการประเมินผลการใช้สิทธิของคนพิการ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สิทธิ รวมทั้งควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในรายที่จดทะเบียนคนพิการแล้วว่ามีความรู้ความเข้าใจในสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และได้รับสิทธินั้นหรือไม่ เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป

8.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและการพัฒนาศักยภาพคนพิการ

รัชติกร แสงศร (2523,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาจากผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้ปกครองเด็กปกติ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครู อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการฟื้นฟูเด็กพิการอยู่ในระดับปานกลางและยังควรเผยแพร่ต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะ ในส่วนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูเด็กพิการ ควรจะได้เข้าไปมีส่วนในด้านการศึกษา และช่วยเผยแพร่แนวคิดและการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและสังคมได้ทราบถึงการดำเนินงานดังกล่าว รมรงค์ กระตุ่นกลุ่มวิชาชีพรวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาความพิการ

กวี ทังสุบุตร (2533,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพคนพิการในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ พื้นที่ 5 จังหวัด อุตรดิตถ์ สกลนคร ขอนแก่น นครพนมและเลย ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นศักยภาพในการพัฒนาตนเองของคนพิการ คือ คนพิการยังมีความรู้สึกในด้านลบต่อตนเอง เช่น มีความรู้สึกเสียใจ ห่อเหี่ยว เป็นปมด้อย และยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้โอกาสในการพัฒนา

นาศักยภาพลดลงและคนพิการส่วนใหญ่ต้องอาศัยอยู่ในการดูแลของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำให้คนพิการและครอบครัว ต้องการได้รับความช่วยเหลือในหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การบำบัดรักษาทางการแพทย์ การให้คำปรึกษา เป็นต้น แต่ไม่พบว่าจะขอความช่วยเหลือจากใคร ในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนพบว่า คนพิการมีการพึ่งตนเองในระดับไม่ดี

รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ (2538, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ โดยเป็นการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กพิการทุกระดับในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ 3 แห่ง พบว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นวิธีการที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กเพื่อประโยชน์ในการทำงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของสังคมเท่านั้น แต่จะเกี่ยวข้องกับเชิงเศรษฐกิจด้วย ในวิธีการดำเนินงานเพื่อดำเนินงานนั้นควรจะสามารถยืดหยุ่นเวลาของหลักสูตรได้ การมีกประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีเมื่อออกสู่สังคมภายนอก ในแง่ของแผนและนโยบายนั้นผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในแง่ของการวางแผนการทำงานในระยะยาว การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำระบบเครือข่ายองค์กรระบบการสนับสนุนทางสังคมมาสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

กนิษฐา ถาวรกิจ (2538, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษา ความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการในที่ทำกาการประชาสงเคราะห์จังหวัด ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและจบการศึกษา ด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ความรู้ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการต้องงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนซึ่งประกอบด้วย ความรู้ด้านแนวคิด ความหมาย หลักการและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจในระดับดี ทักษะของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติและการเตรียมงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมต่อการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในระดับดี แต่ยังมีเจ้าหน้าที่บางส่วนที่ไม่แน่ใจในการทำงานแบบลักษณะหุ้นส่วนและเห็นด้วยว่าควรจะมีการนำคำสั่งมาใช้ในการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ในส่วนของปัญหาอุปสรรคนั้น เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร อันเป็นปัญหาทั่วไปและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม และทักษะของผู้ปฏิบัติงานไม่พอเพียงในการป้อนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้แก่พิการ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับหน่วยงานและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป็นมาตรการ แนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งให้องค์กรชุมชนให้มีบทบาทในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมอาสาสมัครซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการทำงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน หน่วยงาน และกรมประชาสงเคราะห์ควรเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทราบถึงสิทธิ บริการต่างๆ ที่มีต่อคนพิการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานในด้านบริการ สวัสดิการสังคม รวมทั้งการนำการบริการระบบสถาบันมาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน โดยเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน องค์กรจะ

ต้องมียุทธศาสตร์ด้วย ประการสำคัญของการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ด้านความหมาย การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนและด้านอาชีพ การบริการงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

อังคณา สาลาด (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริการ ฟื้นฟูและกระบวนการดำเนินงานเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้รับและความแตกต่างในด้านปัจจัยต่างๆ คนพิการทางการเคลื่อนไหว อายุ 15 ปีขึ้นไปในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 148 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในการฟื้นฟูในระดับดีมาก ด้านการแพทย์ และสังคม แต่สิ่งที่ได้รับการฟื้นฟูในระดับน้อย คือ ฟื้นฟูด้านการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในด้านสถานภาพสมรส ระยะเวลาความพิการ ระดับความพิการ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมและกายภาพ แวดล้อม ด้านการคมนาคม มีความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ การแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพ มีความสำคัญและควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงคู่กันไปกับด้านกระบวนการดำเนินงาน ให้ครอบคลุมและเด่นชัดในทุกชุมชน

ปกรณ วชิรกุล (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้พิการที่สามารถตัดสินใจและประเมินสภาพต่างๆ ด้วยตนเองตามการรับรู้ ไม่มีปัญหาในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้พิการทางการมองเห็นและพิการทางการเคลื่อนไหว เป็นผู้พิการที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวก ได้แก่ รายได้ การประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ และระยะเวลาที่มีความพิการ นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในทางบวก ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัวและประสบการณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน เขตที่อยู่อาศัยของผู้พิการ ประสบการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพ การประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ ประเภทความพิการ สัมพันธภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ อายุของผู้พิการและรายได้ของผู้พิการตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีคู่ชีวิตหรือคู่สมรสจะทำให้ผู้พิการรู้สึกไม่โดดเดี่ยว มีผู้ใกล้ชิดคอยดูแลและช่วยเหลือ ปรึกษาและให้กำลังใจในการดำรงชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวผู้พิการและสมาชิกในครอบครัว ทำให้ผู้พิการมีความมั่นใจและกล้าที่จะมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในสังคมได้ดี และการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการดำรงชีวิต เนื่องจากตัวผู้พิการจะมีความบกพร่องในเรื่องความสามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน การสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการช่วยเหลือความพิการ การช่วยให้มีความรู้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสังคมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ตลอดจนการยอมรับจากสังคมจะเป็นการช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้พิการในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตและร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารี ปัญจะผลินกุล (2543,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเข้าถึง (Access) บริการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ โดยศึกษาจากกลุ่มคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูคนพิการ พ.ศ. 2534 จำนวน 150 ราย ผลการศึกษาพบว่าความรู้ของคนพิการเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และการกำหนดสิทธิประโยชน์ของคนพิการ พบว่าสำหรับความรู้ด้านสิทธิของคนพิการ ด้านสิทธิการเข้าถึงและด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง แต่มีความรู้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันในระดับปานกลาง ภาพรวมของระดับความรู้อยู่ในระดับสูง

ทัศนะของคนพิการต่อการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ สังคม และปัญหาของการใช้บริการดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าคนพิการมีการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและปัญหาการใช้บริการทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ภาพรวมของการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจและได้รับบริการทั้ง 4 ด้านอย่างครบถ้วน

ทัศนะต่อตนเองภายหลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนะทางบวกต่อตนเองภายหลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วในระดับสูง คือ ความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ความสามารถมีอาชีพและรายได้ที่พอเลี้ยงตนเอง ความรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระครอบครัว ความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม และการแนะนำให้คนพิการอื่นๆได้เข้าถึงบริการต่างๆ เช่นเดียวกับตน

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาควรจะมุ่งเน้นในทุกด้าน กล่าวคือ ด้านกฎหมายและนโยบาย ควรมีการประเมินผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และควรมีการสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยให้สังคมทั่วไปทราบในวงกว้าง และควรสนับสนุนในเรื่องของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้มากขึ้น ด้านบริหาร หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และบทบาทในการจัดบริการให้คนพิการจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญด้านการแนะนำปรึกษาในการใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 แนวทาง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งต่อการส่งต่อคนพิการไปรับบริการในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ควรมีการลดขั้นตอนในการให้บริการเพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น

วิจิตร แก้วเครือวัลย์ (2544,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพ : ศึกษากรณีคนพิการทางร่างกายศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ โดยศึกษาจากผู้พิการด้านร่างกายในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ 8 แห่ง จำนวน 392 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ศักยภาพของคนพิการด้านต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพสูงในระดับสูง 4 ด้าน คือ การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การรู้จักและป้องกันสิทธิของตนเอง การเป็นผู้ให้คำแนะนำ และการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พบว่าศักยภาพด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ การพึ่งพาตนเองกับการช่วยเหลือครอบครัว การเป็นผู้ให้คำแนะนำกับการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่าย การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมกับการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ส่วนลักษณะความพิการอัมพาตท่อนล่างมีศักยภาพน้อยกว่าความพิการด้านอื่น และความพิการขา 1 ข้างมีศักยภาพมากกว่าความพิการด้านอื่นๆ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพ การรู้จักและป้องกันสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ระยะเวลาความพิการมานาน มีผลต่อศักยภาพด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การช่วยเหลือครอบครัว และการประกอบอาชีพ การเชื่ออำนาจในตนเอง มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเป็นผู้ให้คำแนะนำสุขภาพจิต มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพจิต มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนทางสังคมจากองค์กรภายในและภายนอก มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการช่วยเหลือครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเป็นผู้ให้คำแนะนำ และการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย

จากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ระดับนโยบาย

1. รัฐควรส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสและแสดงบทบาททางสังคมเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป
2. รัฐควรส่งเสริมสวัสดิการด้านต่างๆ รวมทั้งบริการสาธารณะให้แก่คนพิการอย่างทั่วถึง
3. รัฐควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวและองค์กรเครือข่ายของคนพิการ

ระดับปฏิบัติการ

1. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรส่งเสริมให้คนพิการแสดงศักยภาพตนเองอย่างมีคุณค่า
2. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรมีหลักสูตรเตรียมความพร้อมแก่คนพิการก่อนฝึกอาชีพ
3. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรรณรงค์ให้คนพิการในชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ

ระดับวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยศักยภาพการพึ่งตนเองของคนพิการและครอบครัวในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาคุนภาพชีวิตของคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ
3. ควรมีการศึกษาศักยภาพของคนพิการด้านอื่นๆ เช่น คนพิการทางสติปัญญา

วริยาภรณ์ พรนพดล (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ของคณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลไม่เคยได้เข้าร่วมการฝึกอบรม ทำให้มีผลต่อการศึกษาความรู้เรื่องแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ส่วนในเรื่องการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลเคยดำเนินการลักษณะการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ได้แก่ การค้นหาและคัดกรองคนพิการ ความต้องการการฟื้นฟู

ฟุสมรรถภาพคนพิการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านกลยุทธ์การปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และการประเมินผล ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องความต้องการปัจจัยเสริมในการจัดบริการความช่วยเหลือคนพิการในชุมชนพบว่า การดำเนินกิจกรรมต่อแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในชุมชนพบว่า มีระดับความต้องการอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนการศึกษาค้นคว้าสัมพันธภาพพบว่า ระดับการศึกษาของคณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบล มีผลต่อความรู้แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนที่แตกต่างกัน และทำให้มีลักษณะการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนที่แตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมจะมีความแตกต่างกันในระดับการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชนดีกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรม

ชีวาพร คุ่มจอหอ (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การใช้ TQM เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพของคนพิการ ของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีศึกษา : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง" โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการฝึกอาชีพ จำนวน 14 คน และผู้รับการฝึกอาชีพ จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิด TQM มาใช้ในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ มีความเป็นไปได้ในบางกระบวนการที่เป็นภารกิจโดยตรงของศูนย์ ได้แก่ ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดบริการด้านต่างๆ ให้แก่ผู้รับการฝึกอาชีพ การจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรการสอน วิธีการฝึกอาชีพ และการประเมินผล โดยใช้เทคนิค QCC ในการปฏิบัติงาน การสอบถามความต้องการ ความพึงพอใจของผู้รับการฝึกอาชีพ นำไปสู่เครื่องมือในการประเมินสภาพปัญหา รวมถึง เทคนิคในการตัดตอนการให้บริการแก่หน่วยงานภายนอก เช่น การส่งผู้รับการฝึกอาชีพที่ขาดความพร้อมทางด้านร่างกาย เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ในโรงพยาบาล การประสานงานให้สำนักงานจัดหางานเข้ามาวางแผนและเตรียมความพร้อมในการจัดหางานให้แก่ผู้รับการฝึกอาชีพตั้งแต่ในระยะต้นของการฝึกอาชีพ ซึ่งการดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับขององค์การในการเอาใจใส่ผู้รับการฝึกอาชีพ และการพัฒนาการบริการ การบริหารกระบวนการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใช้องค์ความรู้ในการเสริมแรงจูงใจ ใ้ภาวะผู้นำ และการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ การรับฟังความคิดเห็นและการประสานงานในแนวนอน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือของทั้งสามฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับการฝึกอาชีพ

8.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์การพึ่งตนเองของคนพิการ

สุกัญญา วิบูลย์พานิช (2536,บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ พบว่า

1.คนพิการมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองโดยส่วนรวมดี จะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย กล่าวคือ เมื่อมีคนพิการยอมรับสภาพร่างกายและสุขภาพของตน มีอารมณ์และจิตใจที่ดี มีความพึงพอใจในตนเองและชีวิต รู้สึกว่าตนมีความสำคัญ มีคุณค่าและศักดิ์ศรี มีความรู้ความสามารถ ยังเป็นบุคคลที่มีประโยชน์และมีความหมายต่อครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดแรงจูงใจ

มีกำลังใจ กำลังกายที่เข้มแข็ง มั่นใจในตนเอง พยายามดูแลตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ทำให้สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตสำเร็จ รวมทั้งมีความสนใจที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ต่อไป

2. คนพิการที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยส่วนร่วมจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ดีด้วย กล่าวคือ ถ้าได้รับการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ กำลังใจจากบุคคลต่างๆ จะทำให้คนพิการทราบแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพร่างกาย ทราบแนวทางในการประกอบอาชีพ มีกำลังใจ มีความมั่นใจ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง กล้าที่จะต่อสู้หรือเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ การยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทำให้คนพิการรู้สึกว่ามีคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม การได้รับความช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น เงิน อาหาร ที่อยู่ เสื้อผ้า ในขณะที่คนพิการยังไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ เป็นการให้โอกาสแก่คนพิการที่จะยืนหยัดต่อสู้ต่อไปได้

นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากจะมีการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำ และระยะเวลาที่พิการ มีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาพิการสูงจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาพิการต่ำ

จิตรา ศิริสมบุญรัตน์ (2537, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ โดยศึกษาถึงความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและด้านสังคม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการจำนวน 137 คน ผลการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมโนภาพแห่งตนของคนพิการโดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการในแต่ละด้านดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์และด้านอาชีพ
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความสัมพันธ์ในการฝึกอาชีพ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการในด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านอาชีพ และด้านสังคม
4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความวิตกกังวล ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านอาชีพ
5. ไม่มีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความเป็นคนน่านิยม
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความสุขและความพอใจ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สาขาวิชาชีพ สภาพความพิการและระดับการศึกษา เป็นปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ คือ สาขาวิชาชีพมีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมสังคม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ด้านความวิตกกังวล สภาพความพิการ มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมทางสังคม และความสัมฤทธิ์ผลในการฝึกอาชีพ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความวิตกกังวล

กนกวรรณ อังกะสิทธิ์ (2540,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมสุขภาพความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ จากคนพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจำนวน 112 คน จากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาฝน มูลนิธิสิริวัฒนาเชสเชียร์ สถาบันแมคเคนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของคนพิการอยู่ในระดับค่อนข้างดี และความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองของคนพิการอยู่ในระดับค่อนข้างดี พฤติกรรมสุขภาพของคนพิการ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยคนพิการที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ก็จะมีพฤติกรรมที่ดีด้วย สามารถแสดงบทบาทของตนเองต่อครอบครัว ชุมชน สังคม รวมทั้งมีความรู้สึกที่ดี เกิดแรงจูงใจสามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้

เกษร พันธุ (2543) ศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ" ศึกษาจากผู้พิการที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 184 คน ผลการศึกษาพบว่าการพึ่งตนเองของคนพิการ มีการพึ่งตนเองทั้งในด้านจิตใจและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ส่วนการพึ่งตนเองในด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ประเภทความพิการและระยะเวลาที่พิการ มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ นอกจากนี้ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่างมีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเอง ผู้ศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ว่าควรมีการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลฟื้นฟูคนพิการทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและสังคม รวมทั้งส่งเสริมองค์กรคนพิการให้มีบทบาทในการช่วยเหลือคนพิการด้านกันเองมากขึ้น โดยภาครัฐจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้สังคมตระหนัก รับรู้ และให้โอกาสแก่คนพิการให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนปกติ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดบริการและสวัสดิการสำหรับคนพิการมีมากมายหลายรูปแบบ แต่การทำงานเพื่อคนพิการนั้นยังมีไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ถึงแม้จะมีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และมีการฝึกอาชีพต่างๆ ให้แต่ก็ไม่สามารถหางานทำได้เนื่องจากการไม่มีการเตรียมการรองรับในจุดนี้ที่เพียงพอและสถานประกอบการหลายแห่งก็ยังไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าทำงาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นจึงควรมีการประสานงานในหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น กรมแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งในการประสานงานร่วมกันจะทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการจัดบริการและสวัสดิการเพื่อคนพิการที่ครอบคลุมมากขึ้น

นอกจากนี้ควรมีการเตรียมมาตรการเพื่อรองรับกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนพิการ เช่น การสร้างโอกาสในการทำงาน การประชาสัมพันธ์เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ การจัดหาหน่วยงานรองรับกับคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมที่และเครื่องอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้คนพิการสามารถอยู่ในสังคม สิ่งแวดล้อมโดยปกติสุข และมีโอกาสทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ที่มาของปัญหา

สงครามไม่เคยนำสิ่งดี ๆ มาให้ใคร กระทั่งผู้แพ้หรือแม้แต่ผู้ชนะ เหตุผลที่จะมาสนับสนุนคำพูดนี้มีให้เห็นมากมายตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งกับสภาพบ้านเรือน ทรัพยากร และกับเหยื่อสงครามที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งทุกครั้งที่ทำสงครามจะมีการนำอาวุธที่ทันสมัยต่าง ๆ ออกมาใช้เพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม อาวุธดังกล่าวก็รวมถึง “ทุ่นระเบิด” ที่ยังคงเป็นอาวุธที่นิยมใช้ในการต่อสู้ตลอดมา

โดยหลักการสู้รบทางภาคพื้นดิน มักจะประกอบด้วยการรบด้วยวิธีการรุก การรบด้วยวิธีการตั้งรับ และแบบสุดท้าย คือ การรบด้วยวิธีการร่นถอย โดยทุกประเภทจะใช้ทุ่นระเบิดในการรบเพื่อใช้ทำลายกองกำลังฝ่ายตรงข้ามให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมกันนั้นทุ่นระเบิดยังเป็นเครื่องมือที่กีดขวางการเคลื่อนที่ของกองกำลังที่ทำการรบด้วยวิธีการรุกให้เคลื่อนที่ช้าลง มักจะเป็นการวางดักฝ่ายตรงข้ามและการวางเพื่อป้องกันตัว ซึ่งมักจะวาง ณ บริเวณขอบหน้าที่ตั้งของฐานที่มั่นของแต่ละฝ่าย

ดังนั้นทุ่นระเบิดจึงเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการรบ โดยใช้ผสมผสานกับระบบอาวุธอื่น ๆ เช่น ปืนใหญ่ เครื่องยิงลูกระเบิด (ปืน ค.) จรวด ลูกระเบิดที่ถูกทิ้งจากเครื่องบินทิ้งระเบิด ทุ่นระเบิดจึงถูกสร้างขึ้นมามากเพื่อนำไปใช้ทำสงครามเท่านั้น และมักจะใช้การฝังใต้ดิน พร้อมทั้งใช้ดินปิดหน้าและพรางตาเป็นอย่างดี บางชนิดก็ติดตั้งไว้บนดิน และบางชนิดอาจจะติดตั้งไว้ในน้ำ ผลของการสู้รบจึงคงเหลือแต่ทุ่นระเบิด (mines) และสรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด(UXO) อีกมากมาย โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ยังประสบปัญหาสนามทุ่นระเบิดรวมทั้งยังมีผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดมากกว่าชายแดนด้านอื่น ๆ อีกด้วย

และจากสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เร่ร่อน ทำให้คนต้องชวนขายทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ ประกอบกับโอกาสและทางเลือกในการดำรงชีวิตของคนบริเวณชายแดนมีไม่มาก จึงทำให้บางครั้ง และบางคนที่ต้องเสี่ยงที่จะเข้าไปใช้พื้นที่ทุ่นระเบิด และนำพื้นที่ดังกล่าวมาทำเป็นพื้นที่เพาะปลูกบ้าง หรือการเข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรยังคงมีมาก ซึ่งคนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นทราบดีว่าบริเวณชายแดนมีปัญหาทั้งในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาสนามทุ่นระเบิด แต่ด้วยความจำเป็นที่จะต้องหาเลี้ยงตนเอง และรวมถึงครอบครัว ทำให้มีคนบางส่วนที่เข้าไปใช้พื้นที่แล้วโดนระเบิดกลายเป็นคนพิการขาขาด แขนขาด ซึ่งมีมากบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และบางส่วนในอำเภอท่งเจียง จังหวัดสุรินทร์ที่ประสบปัญหาพื้นที่ทุ่นระเบิดและมีผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดอยู่อีกมาก

สาเหตุการโดนระเบิด

พื้นที่ตามแนวชายแดนโดยทั่วไปมักจะมีอันตราย ซึ่งอาจมาจากการลอบทำร้าย การปล้น สดมภ์ การดักจับตัวประกัน หรือแม้แต่ปัญหาทุ่นระเบิด โดยทุก ๆ ปัญหานั้นทุกคนทราบดีถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่เมื่อหมดฤดูกาลการทำนาทุกครั้ง ชาวบ้านก็ต้องหาอาชีพเสริมเพื่อความอยู่รอด บางคนก็ไปรับจ้างขายแรงงานนอกหมู่บ้าน บางคนก็รับจ้างฟันหญ้าคา บางคนก็เข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาทำงานรับจ้างบ้าง และบางคนก็ยอมเสี่ยงที่จะไปหาของป่าหรือล่าสัตว์บริเวณชายแดนเพื่อหาอาหารมาเลี้ยงชีพ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะปลอดภัยกลับมา มีคนบางส่วนที่เข้าไปในป่าบริเวณชายแดนแล้วประสบอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิด ทำให้ขาขาด บ้าง แขนขาดบ้าง ดังเช่น

“เสริ่ง” ที่ไปเก็บเห็ดกับเพื่อนหลังหมู่บ้าน เมื่อพบว่าเห็ดมีเยอะมากเลยจึงเข้าไปเก็บโดยไม่ทราบว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่หลบอาศัยของชาวเขมรช่วงที่เขมรแตก จึงโดนระเบิดขาขาดทั้งสองข้าง

กับอีกรายหนึ่งซึ่งออกไปเกี่ยวหญ้าคาที่ป่าหลังหมู่บ้าน ซึ่งเขาจำวันที่เกิดอุบัติเหตุได้แม่นยำเหมือนกับว่าวันนั้นทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนไป

“สมพงษ์” นี่ไปลักผักกับออกกับผู้ศึกษาว่าวันนั้นเป็นวันที่ 24 ตุลาคม 2538 ซึ่งตรงกับวันที่มีสุริยุปราคา ประมาณสองโมงเช้าเขาออกจากบ้านเพื่อไปเกี่ยวหญ้าคาบริเวณช่องเปราะ ซึ่งเป็นช่องทางสัญจรระหว่างคนสองประเทศ และได้เหยียบระเบิด และได้พยายามที่จะช่วยตัวเองก่อน โดยเอาปืนมามัดกับท่อนขาที่เหลือ ลากตัวเองมาให้ใกล้ถนนมากที่สุด กว่าที่คนจะมาพบและช่วยเหลือก็ประมาณสี่โมงเย็นไปแล้ว

แต่กับอีกสองคนที่บอกว่าไม่เคยคิดจะเข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเลยเพราะกลัว แต่พวกเขา ก็ประสบอุบัติเหตุ เนื่องจาก

“สกาเวื่อน” ตอนนั้นอายุประมาณ 16 ปี ได้ออกไปเลี้ยงควายตามปกติบริเวณชายทุ่งแถวด้านศุลกากร ด้วยความที่เป็นเด็กไม่รู้เรื่องอะไร เมื่อเห็นระเบิดก็เดินเข้าไปใกล้โดยไม่ทราบว่ามันจะอันตราย ซึ่งจากอุบัติเหตุในครั้งนั้นทำให้สกาเวื่อนโดนระเบิดขาขาด และกับ “สมหมาย” ซึ่งโดนระเบิดไม่นานมานี้ ซึ่งบอกว่าไม่เคยคิดที่จะไปล่าสัตว์หรือหาของป่าอย่างคนที่โดนระเบิดมาก่อนหน้านี้ แต่ทำไมถึงโดนระเบิดก็ไม่รู้ เพราะวันนั้นไปเลี้ยงควายตามปกติแถวเขื่อนในหมู่บ้าน และบังเอิญไปเหยียบทุ่นระเบิดที่ลอยตามน้ำมานั่นเอง ทำให้ต้องตัดขาออกข้างหนึ่ง

ซึ่งจากการพูดคุยกับผู้พิการส่วนใหญ่สาเหตุที่ทำให้พิการนั้น มักจะมาจากการที่เข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเพื่อการล่าสัตว์ การเก็บของป่า และการหาอาหารมากินบ้าง มาขายบ้าง โดยเหตุผลส่วนมากที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุเหล่านั้นมาจาก ปัญหาความยากจนและปัญหาเรื่องรายได้ในการดำรงชีพ เพราะเมื่อถึงช่วงนอกฤดูกาลการทำนา ชาวบ้านก็จะหาอาชีพอื่นทำเพื่อรอการทำนาในปีถัดไป อาจจะไปเกี่ยวหญ้าคาบ้าง ไปรับจ้างตัดอ้อยบ้าง หรือการเข้าไปหาของป่าเพื่อนำมาขายบ้าง เป็นการหารายได้เสริมมาดำรงชีวิต ซึ่งเป็นการดำรงชีวิตไปวัน ๆ

การรักษาพยาบาล

การรักษาพยาบาลส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิดจะถูกส่งตัวไปปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อนที่โรงพยาบาลกาบเชิง และจะถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลสุรินทร์ ด้วยเหตุผลที่ว่าโรงพยาบาลกาบเชิงไม่มีหมอศัลยกรรมด้านกระดูกโดยตรง และเมื่อผู้ศึกษาเข้าไปพูดคุยกับผู้พิการทำให้ทราบว่ามีบางรายที่โดนระเบิดตั้งแต่โรงพยาบาลกาบเชิงยังไม่ตั้ง และมีบางรายที่ได้รับอุบัติเหตุตอนที่โรงพยาบาลตั้งใหม่ ๆ คนพิการรายหนึ่งเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

ตอนนั้น ปี 2531 "เพ็ญ" โดนระเบิดกับ"เชื้อม" ไปกันสองคนก็โดนทั้งสองคน และถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลกาบเชิง หมอไม่ได้ส่งตัวไปยังโรงพยาบาลสุรินทร์ และได้ผ่าตัดให้ แต่ตอนที่โดนระเบิดยังรู้ตัวว่านิ้วซ้ายขาดแต่ถูกตัดขึ้นมาถึงข้อเท้า แต่สะกัดที่โดนที่หน้าแข้งมันไม่หายก็เลยถูกตัดอีกครั้งคราวนี้จึงถูกตัดเหนือเข่าซึ่ง "เพ็ญ"เป็นคนใช้รายแรกที่โดนระเบิดส่วน "เชื้อม" ก็ขาดแค่ข้อเท้าแต่ก็ถูกตัดเหนือเข่าเช่นกัน เพราะมีแผลที่โดนสะกัดระเบิดที่หน้าแข้งทำให้กระดูกแตก

โดยส่วนใหญ่คนที่ได้รับอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิดจะถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลสุรินทร์ เมื่อรักษาแผลที่โดนระเบิดหายดีแล้ว ก็จะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายกายภาพบำบัดมาสอนหัดเดินให้ผู้พิการ รวมทั้งการทำขาเทียม เมื่อคนไข้สามารถที่จะเดินได้ด้วยขาเทียมและเรียนรู้การรักษาแผลที่โดนระเบิดแล้ว ก็สามารถกลับไปรักษาพยาบาลที่บ้านได้ ซึ่งผู้พิการทุกคนได้รับการรักษาพยาบาลฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่ต้องทำบัตรผู้พิการเสียก่อน

ผู้พิการจากทุ่นระเบิดจะได้รับการยกเว้นเงินสงเคราะห์จากกรมประชาสงเคราะห์ เพราะว่าเป็นคนพิการที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้อยู่ แต่ก็จะมีองค์กรรัฐ ภาคเอกชน หรือ NGOs เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งบางแห่งจะให้ เป็นสิ่งของ , ให้อาหารไปเลี้ยง , อาหารแห้ง และการฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการ

การเปลี่ยนแปลง / ชีวิตเมื่อวันวานของผู้พิการ

ความพิการ เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้วย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีปฏิกิริยาต่อความพิการ และก่อให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์และจิตใจ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เรื่องภาระหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูคนพิการ ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวอีกด้วย เพราะฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นและสงบสุข

"ทุกครั้งที่เห็นเพื่อน ๆ เขาออกไปทำงาน พี่เขาจะบ่นว่าอยากจะทำงานได้เหมือนเดิมเร็ว ๆ อยากมีขาเหมือนเดิม" นี่เป็นส่วนหนึ่งจากการบอกเล่าของภรรยาผู้พิการที่เขาคิดถึงอดีตที่ผ่านมาเมื่อสามมีร่างกายไม่เหมือนเดิม

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ทำให้ผู้พิการบางคนถึงกับทำใจไม่ได้ บางครั้งก็ไม่อยากที่จะยอมรับความจริง บางครั้งก็คิดที่จะฆ่าตัวตาย แต่ก็มียกหลายคนที่ทำใจได้ตั้งแต่รู้ว่าตัวเองโดนระเบิดและไม่มีความเสียแล้ว

"เสี" เป็นคนหนึ่งที่บอกแก่ผู้ศึกษาว่า ได้ทำใจตั้งแต่รู้ว่าโดนระเบิดขาขาดสองข้างแล้ว เพราะก่อนหน้านี้ก็เกือบที่จะโดนระเบิดขาขาดมาแล้วถึงสามครั้ง และคิดตั้งแต่วินาทีที่โดนระเบิดแล้วว่าต้องทำอย่าง

ไรกับชีวิตต่อไป เสรีองบอกว่ากำลังใจจากคนรอบข้างเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีกำลังใจที่จะมีชีวิตต่อไป แต่กำลังใจจากตัวเองก็สำคัญ และมีผลกับร่างกายของเราด้วย ส่วนอีกรายหนึ่งก็ทำใจโดยการทำงานมาก ๆ เพื่อให้ลืมเรื่องที่เกิดขึ้น

เพศก็มีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงนี้เหมือนกัน “สกาเวือน” บอกว่าหลังจากที่โดนระเบิดไม่นานก็ตั้งครรภ์และมีปัญหาในการเดิน เพราะการทรงตัวจะไม่ค่อยดี บางทีก็ปวดแผลจนร้องไห้ออกมาก็มีเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้ไปอยู่ที่คนใดคนหนึ่งจะทำใจยอมรับกับสภาพร่างกายและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงได้เร็วก่อนกันแค่นั้น

ระยะเวลาก็คือเป็นส่วนหนึ่งในการทำใจ ซึ่งหลาย ๆ คนนั้นทำใจอยู่นานหลายปี เกือบจะทุกคนที่พูดคุยนั้นสามารถปรับตัวได้เมื่อเข้าปีที่สามแล้วไปแล้ว แต่มีรายล่าสุดนี้ที่เพิ่งโดนระเบิดเมื่อปี 2542 เมื่อผู้ศึกษาพูดคุยกับ “สมหมาย” เรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เขาก็เงียบไปนาน นานจน ผู้ศึกษาพอจะคาดเดาได้ว่าเขายังไม่สามารถที่จะพูดคุยในเรื่องนี้ได้ในตอนนี้อยู่ เพราะยังทำใจยอมรับกับสภาพไม่ได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเปลี่ยนไปคุยในเรื่องอื่นที่เขาสบายใจที่จะตอบแทน

และครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งและถือเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้ผู้พิการรู้สึกว่าคุณค่าเหมือนเดิม ซึ่งผู้พิการหลาย ๆ คนนั้นไม่ครอบครัวคอยให้กำลังใจ หรือดูแลเอาใจใส่ แต่ก็ยังมีผู้พิการบางคนที่ต้องสร้างกำลังใจให้ตนเองเพื่อลูกอีกสองคน

“สกาเวือน” รู้สึกเสมอว่าแม่ไม่รักเธอ แต่เธอก็พยายามที่จะดูแลเอาใจใส่แม่ เพื่อให้แม่พอใจและรักเธอบ้าง แต่เมื่อเธอได้รับอุบัติเหตุขาขาด เธอก็รู้ว่าแม่ไม่รักเธอเลย และยังไม่ช่วยเหลือเธอในเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เธอรู้สึกท้อแท้ แต่เมื่อเธอแต่งงานและมีลูก เธอก็รู้สึกว่าชีวิตของเธอยังมีความหมายอยู่ เธอจึงตั้งใจทำงานเพื่อครอบครัวของเธอ เพื่อลูก และแม่ของเธอด้วย และ “ราช” ซึ่งหลังจากที่พิการได้ไม่นานภรรยา ก็ทิ้งไป ทั้งราชกับลูกๆ อีก 3 คนไว้กับราช ทำให้ชีวิตของราชต้องทำแต่งงาน เพื่อให้ลืมอดีต และเพื่อความอยู่รอดของลูกๆ อีก 3 คน

ดังนั้นการมีงานทำ มีรายได้ก็เป็นส่วนที่ทำให้คนพิการมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าคุณค่า แต่ในด้านการประกอบอาชีพก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้พิการเมื่อได้รับอุบัติเหตุแล้วไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพได้เต็มที่หรือเหมือนเดิมได้ จึงต้องใช้เวลาพอสมควรจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ แต่กับ “ชอบ” เมื่อเขาออกจากโรงพยาบาลไม่นาน เขาก็เริ่มที่จะทำงานเพื่อให้ลืม ซึ่งแต่ก่อนชอบทำงานเกี่ยวกับการทำเฟอร์นิเจอร์ เขาจึงเริ่มที่จะทำงานทางด้านนี้อีกครั้งที่บ้าน และคิดว่าเขาสามารถที่จะทำงานได้เหมือนคนปกติ ต่อมาเขาก็สามารถที่จะซื้อที่และสร้างบ้านด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง และสามารถที่จะหาเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ดีกินดีได้เหมือนคนปกติ

การฝึกอาชีพเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้พิการให้ความสนใจและอยากที่จะเข้ามาฝึกฝน แต่เมื่อเข้ามารับการฝึกก็มักจะไม่ได้ฝึกในสิ่งที่ต้องการ โดยมากมักจะเกิดจากผู้พิการไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่ต้องการจะฝึก ทำให้ถูกส่งไปฝึกอาชีพพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การตัดผม การเย็บผ้า แต่ผู้พิการบางคนไม่ค่อยสนใจที่จะฝึกมากนัก เพราะไม่มีตลาดรองรับอาชีพที่ฝึกมา “สมพงษ์” ได้รับการฝึกทางด้านการตัดผม เพราะไม่สามารถที่จะฝึกอาชีพอื่น ๆ ได้ เนื่องจากจบการศึกษาแค่ชั้น ป.4 จึงทำให้ขาดโอกาสในการฝึกอาชีพที่ต้องการ

การให้คุณค่าต่อตนเอง

แต่เดิมเมื่อบุคคลใดต้องกลายเป็นผู้พิการในภายหลัง ที่มีไข้การพิการแต่กำเนิด ก็มักจะถือกันว่าเป็นเรื่องของบุญกรรมและดำเนินชีวิตไปตามยถากรรม เท่าที่ผู้พิการนั้นจะสามารถกระทำได้ จึงมักจะไม่มี การบำบัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการสักเท่าใดนัก แต่กับผู้พิการบางคนเขาไม่เชื่อว่าสิ่งที่ได้รับเป็นเรื่องของ เวิร์กรรม แต่เป็นเรื่องของอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดในเรื่องความพิการของแต่ละบุคคล

อย่างเช่น “สมพงษ์” กับ “ชอบ” ที่เชื่อกันว่าเขาสองคนในอดีตเคยเป็นนายพราน ใช้กับดักล่าสัตว์มา เป็นอาหารและเพื่อขายมากมายหลายครั้ง และเมื่อประสบอุบัติเหตุ ก็คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นกรรมที่เขาได้ กระทำกับสัตว์ที่เขาล่ามา และกับ “ชัย” ก็คิดเช่นกัน แต่เขาคิดว่าอดีตเขาเคยเป็นทหารพรานรับจ้างไปรบ มี การวางระเบิดเพื่อดักฝ่ายตรงข้ามมากมาย และเมื่อตนเองโดนระเบิดเองบ้างก็อาจจะเป็นกรรมที่ทำไว้ ซึ่งก็ เป็นการคิดเพื่อปลอบใจตนเอง และเพื่อการทำให้ยอมรับสภาพร่างกายได้เร็วขึ้น แต่ในทางกลับกันผู้พิการก็ คิดว่าพวกเขาโชคดีที่สามารถรอดชีวิตกลับมาได้

ในระยะแรกที่ผู้พิการโดนระเบิดพวกเขามักจะรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะความรู้สึกที่ตนเองมีรูปร่าง ลักษณะทางร่างกายไม่เหมือนคนอื่น ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาก็เกิดความเคยชินกับสภาพร่างกายที่ เปลี่ยนไป ครอบครัวมีบทบาทมาก สามารถทำให้อาการทางจิตใจของผู้พิการดีขึ้นตามมา และจากการที่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัวญาติหรือเพื่อน และนั่นก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พวกเขามองตนเองว่าพวกเขายังมี ความสามารถที่จะทำอะไรได้อีกหลายอย่าง และได้เหมือนอย่างคนปกติโดยทั่วไป ซึ่ง “เสรี” บอกว่าคนที่นี้ไม่รังเกียจคนพิการ เพราะเขาชินกับพวกคนพิการชาชาติ แขนขาที่โดนระเบิดมา และตัวเขาเองก็สามารถ ที่จะทำกิจกรรมบางอย่างที่คนปกติก็อาจทำไม่ได้ เช่น การดำน้ำ การปีนต้นไม้

หน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พวกเขารู้สึกภูมิใจในตนเอง แม้จะมี รูปร่างพิการแต่พวกเขาก็มีกำลัง มีสมอง มีความคิด และสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ แต่ก็จะมีผู้พิการบาง คนที่รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า เพราะครอบครัวไม่ให้ความสำคัญกับตัวผู้พิการ ซึ่งเป็นการบั่นทอนจิตใจทำให้ผู้ พิการที่มองตนเองว่าไม่มีค่า

ความยากลำบากในชีวิต

ความพิการที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดก็ตาม มักจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต และมักจะเกิดผลกระทบต่องูพิการและต่อครอบครัวตามมา

โดยผลกระทบต่องูพิการนั้น ผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือ ด้านร่างกาย จากการทำหน้าที่ของอวัยวะของ ร่างกายที่หย่อนสมรรถภาพ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ ด้านอารมณ์และจิตเจ้านั้น มักจะเกิดความกลัว วิดกกังวล หงุดหงิด และด้านบุคลิกภาพ ที่อาจจะขาดความมั่นใจ ขาดความกล้า ขาดความอดทน ซึ่งจะเป็น ผลกระทบไปสู่การปรับตัวทางสังคมด้วย

ส่วนผลกระทบต่อครอบครัวนั้นมีผลทางด้านอารมณ์และจิตใจ สมาชิกในครอบครัวคนพิการมักจะมี ความเครียด ความกลัวในความไม่มั่นคงของครอบครัวและวิถีชีวิตของคนในครอบครัว ความวิตกกังวลเรื่อง การเลี้ยงดู ค่าใช้จ่าย การดูแลรักษา การถูกรังเกียจ ถูกเยาะเย้ยจากคนภายนอก ซึ่ง “สมพงษ์” ครั้งหนึ่งเขา

เคยไม่สบายมาก หมอบอกว่าเป็นโรคดีซ่าน ลักษณะอาการของโรคนี้ในระยะแรกจะมีไข้ ไอ เนื้อตัวจะเริ่มเหลือง ชูบผอม ชาวบ้านที่ไม่รู้ว่าเขาเป็นโรคอะไรก็นินทาเพราะคิดว่า “สมพงษ์” เป็นโรคเอดส์ ตอนนั้นครอบครัวของเขาเดือดร้อนมากและมีความวิตกกังวล แต่ก็พยายามที่จะปลอบใจไม่ให้ “สมพงษ์” คิดมาก เขาจึงไปตรวจเลือดตามที่ชาวบ้านขอ และผลการตรวจเลือดเขาไม่เป็นอะไร จึงทำให้ภาวะที่คนภายนอกมองเขาว่าเป็นโรคร้ายนั้นหมดไป และการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวก็เข้าสู่ภาวะปกติ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพราะคนพิการไม่สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ตามสถานภาพและบทบาทในครอบครัวได้ ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างกันบกพร่องไป บางรายถึงต้องหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก เช่น สัมพันธภาพระหว่าง สามี - ภรรยา บิดา - มารดา และบุตร “ราช” ก็มีปัญหาคือครอบครัว เมื่อหลังจากที่เขาโดนระเบิดขาขาดแล้ว ภรรยาก็หนี “ราช” ไป ทั้งลูกสามคนที่ยังเล็ก ๆ ใ้ให้เขาต้องเลี้ยงดู ส่วนเขาเองก็ไม่มีอาชีพอะไรที่มั่นคง จึงต้องหาเลี้ยงลูก ๆ โดยการตัดไม้มาเผาถ่าน ได้เงินแค่การประทังชีวิตไปวัน ๆ

ส่วนด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคนพิการเคยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเคยเป็นกำลังสำคัญในการหารายได้ให้แก่ครอบครัว เมื่อไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้หรือไม่มีอาชีพเนื่องจากความบกพร่องทางร่างกาย ทำให้ต้องเปลี่ยนงาน ก็จะทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดลงหรือไม่มีรายได้เลย ครอบครัวจึงต้องประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและในที่สุดครอบครัวก็จะตกอยู่ในภาวะหนี้สินอันยากแก่การฟื้นฟูสภาพครอบครัวได้

“เพ็ญวิ” แต่เดิมเคยเป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่อได้รับอุบัติเหตุ ทำให้เขาไม่สามารถที่จะทำงานได้อย่างเต็มที่ ปัจจุบันเขาจึงเป็นฝ่ายช่วยภรรยาทำงานมากกว่า

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้พิการจะได้รับการช่วยเหลือในหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้พิการสามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยความรู้สึกมั่นใจและไม่รู้สึกอยู่ลำพังในสังคม ซึ่งการช่วยเหลือมักจะเป็นการช่วยเหลือทางด้านการฝึกอาชีพ วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สิ่งของ เงินช่วยเหลือ ที่จะทำให้นุคคลนั้นสามารถที่จะดำรงบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบได้ตามปกติ

วงจรความทุกข์ยากของผู้พิการ

ทุก ๆ คนในสังคมล้วนมีปัญหา แล้วแต่ว่าจะมีการตีความว่าปัญหานั้นมากหรือน้อยต่างกัน และเราควรจะพิจารณาว่าปัญหานั้นคืออะไร มีสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหานั้นอย่างไรบ้าง และเราควรจะแก้ไขที่ต้นเหตุเพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอีกต่อไป

และปัญหาของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยนั้น ผู้ศึกษาพบว่าผู้พิการเหล่านี้มักจะขาดโอกาสในหลาย ๆ ด้าน อย่างเช่น การศึกษา เพราะเกือบทุกคนที่ได้รับการศึกษาถึงแค่ชั้น ป.4 ซึ่งในสมัยก่อนนั้นทุกคนก็จะจบแค่ชั้น ป.4 เป็นส่วนมาก เนื่องด้วยสาเหตุที่ไม่มีเงินเรียนต่อ การรับภาระในการช่วยเหลือครอบครัว ภาวะสงครามที่ไม่สามารถที่จะไปโรงเรียนได้ สาเหตุเหล่านี้ ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสทางการศึกษาจึงต้องออกมาประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งอาชีพที่สามารถทำได้ ก็จะเป็นอาชีพเดิม ๆ ที่บรรพบุรุษเคยทำมา เช่น การทำนา การล่าสัตว์ หาของป่า ซึ่งก็เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรู้ และทักษะมากนัก ซึ่งบาง

ครั้งก็ทำให้เขาขาดโอกาสหลาย ๆ อย่างไป แม้กระทั่งการเข้าฝึกอาชีพของคนพิการในหลายหน่วยงานมีการจำกัดความรู้ขั้นต่ำ ที่ ๒.6 จึงทำให้ผู้พิการหลายคนเข้าไปฝึกอาชีพได้ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นฐานทางการศึกษานั้นเอง

ความยากจน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผู้พิการต้องเข้าไปอยู่ในวงจรที่ต้องเสี่ยงเข้าไปใช้พื้นที่ทุ่นระเบิด เพราะบางคนไม่มีที่นาเป็นของตนเองบ้าง สภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยทำนาได้ปีละครั้ง หลังฤดูกาลการทำนาแล้วไม่มีอาชีพอื่น ๆ รองรับ จึงต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการเข้าไปเก็บของป่า ล่าสัตว์ การหาอาหาร เพื่อมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว หรือแม้กระทั่งการออกไปหาหญ้าคาบริเวณนอกหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาได้รับอุบัติเหตุ

และสุดท้าย คือ การเจ็บปวดทางกายและทางใจที่พวกเขาได้รับ จากการที่เคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว สามารถทำงานได้เต็มที่ กลับกลายมาเป็นภาระที่ต้องให้ครอบครัวดูแล ความสามารถในการทำงานลดลง จากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย เป็นความรู้สึกที่ผู้พิการรู้สึกด้อยค่า ไม่สามารถไปไหนด้วยตนเองโดยลำพังได้ ผู้พิการส่วนมากใช้เวลาในการปรับตัวและยอมรับสภาพได้ประมาณ 3-4 ปี ซึ่งในช่วงระยะนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อดังผู้พิการเพียงอย่างเดียวแต่ยังส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวอีกด้วย บางคนไม่สามารถส่งเสียลูกให้เรียนหนังสือได้เพราะไม่มีแม่เงินจะกินข้าว จึงให้ลูกออกจากโรงเรียนตอน ๒.3 และมาช่วยทำงาน เป็นต้น

ผู้พิการบางคนจึงเข้ารับการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้กับตนเองเพื่อจะได้มีทางเลือกและโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ การหารายได้เพิ่มเติม หรือการนำทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่มาปรับใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น และการจัดตั้งกลุ่มผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดให้เข้มแข็งและต่อเนื่องเพื่อที่จะได้มีอำนาจในการต่อรอง และสามารถที่จะช่วยผู้พิการด้วยกันเองได้มากขึ้น

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

เป็นการศึกษาผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์จำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ คือ การพูดคุยแบบเจาะลึกและการสังเกต ซึ่งการศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะต้องการที่จะทราบถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยทั้งก่อนและหลัง ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต การปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การให้คุณค่าในชีวิตของตนเอง รวมทั้งรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยทั้งก่อนและหลัง

ก่อนที่ผู้พิการจะได้รับอุบัติเหตุนั้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละรายนั้น คือสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีโดยทั่วไปในชนบทภาคอีสาน แต่เมื่อพวกเขาได้รับอุบัติเหตุ สูญเสียอวัยวะไป สภาพชีวิตทั้งของผู้พิการเอง และของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป พวกเขาต้องขวนขวายในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีชีวิตรอด บางคนเมื่อก่อนมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันกลับกลายเป็นต้องมาหารายได้เลี้ยง แต่บางคนแม้สภาพร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไป แต่นั่นที่ ความรับผิดชอบยังคงเดิม นั่นคือบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัว และบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวยังคงอยู่

และสภาพจิตใจของผู้พิการ เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ทำให้ผู้พิการบางคนถึงกับทำใจไม่ได้ และไม่อยากจะยอมรับความจริง โดยจะแสดงออกมาเป็นลักษณะการดุด่า การกินเหล้าให้เมา หรือแม้กระทั่งการร้องไห้ แต่ก็มีอีกหลายรายที่ทำใจได้ตั้งแต่รู้ว่าตัวเองโดนระเบิดและไม่มีความเสียแล้ว

ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต

ในระยะแรกที่ผู้พิการโดนระเบิดพวกเขามักจะรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะยังทำใจรับสภาพไม่ได้และคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูครอบครัวให้ดีขึ้นได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาก็เกิดการปรับตัวกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจลดน้อยลง แต่กับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้นั้น ยังเป็นปัญหาที่แก้ยาก เพราะส่วนมากยังมีฐานะยากจน การศึกษาน้อย หากจะยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่นั้นให้ดีขึ้นนั้นไม่ยาก แต่ต้องอาศัยเวลาและความสามารถของแต่ละคน

การปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

คนทุกคนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตัว ย่อมต้องมีการปรับตัวกันทุกคน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้พิการเหล่านี้ ต้องใช้เวลาในการปรับตัว เนื่องจากการรับภาระหน้าที่การเป็นหัวหน้าครอบครัวที่จะต้องหาเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ภาระต่าง ๆ ก็ต้องตกเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องหาเลี้ยงพวกเขา ทำให้ในช่วงระยะเวลาแรกมีการปรับตัวได้น้อย แต่เมื่อมีการปรับตัวได้แล้ว ผู้พิการแต่ละคนก็สามารถที่จะดำรงชีวิตได้เหมือนเดิมซึ่งเป็นผลจากการยอมรับและเห็นคุณค่าในชีวิตของผู้พิการว่ายังมีทักษะความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้ตามปกติ

รูปแบบของการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

แนวทางการให้ความช่วยเหลือของทั้งภาครัฐและเอกชนนั้น ส่วนใหญ่เพื่อต้องการบรรเทาปัญหาในเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้พิการ และต้องการให้ผู้พิการสามารถที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้เหมือนคนปกติ

ซึ่งคนพิการควรจะได้รับ การยอมรับและส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ความรู้ ความสามารถเท่าที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต โดยมุ่งพัฒนาดตนเอง เพื่อจะได้เป็นภาระแก่ครอบครัว และประเทศชาติน้อยลง

4.2 ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

1. เนื่องจากในแต่ละปีจะมีผู้พิการจากหลายสาเหตุเพิ่มขึ้น จึงทำให้การจัดบริการแก่ผู้พิการไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกับความต้องการของผู้พิการ ดังนั้นรัฐควรจัดทำแผนในการเก็บข้อมูลผู้พิการทุกประเภททางภาคสนาม ซึ่งก็คือการเข้าไปสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ และประสานงานกับองค์กรในชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการทำงาน และหากรัฐมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการเป็นประจำขึ้นแล้วน่าจะได้อะไรเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือที่เป็นปัจจุบัน ทำให้แนวทางการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ของแต่ละองค์กร น่าจะตรงตามความต้องการของผู้พิการได้มากขึ้น

2. รัฐควรมีการจัดการบริการสำหรับคนพิการในรูปแบบของ One stop service เพื่อเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในหลายๆ ด้านเช่น การแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพและสังคม โดยมุ่งเน้นให้ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นในทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของคนพิการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดบริการที่ครบวงจรมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความสะดวกแก่คนพิการมากขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องของการเดินทาง

3. รัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานด้านคนพิการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมช่วยเหลือคนพิการ การดึงคนพิการให้มาร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมให้นำนโยบายความคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation : CBR) มาประยุกต์ใช้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของคนพิการอย่างทั่วถึง

4. รัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ความเป็นไปที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในทุกๆ ด้านให้สังคมได้รับรู้ ถึงศักยภาพของคนพิการตามสิทธิที่พึงได้รับ เช่น การเปิดโอกาสในด้านการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยลดข้อจำกัดในเรื่องของวุฒิการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการได้มากขึ้น หรือมีการสร้างหลักประกันเกี่ยวกับโอกาสในการมีงานทำ หรือมีการสนับสนุนเงินทุน/เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้

5. องค์กรภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการจัดการประชุมและร่วมกันวางแผนกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยและครอบครัวยากจน โดยตรง เพื่อให้ผู้พิการปรับสภาพตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้ตามสถานะของร่างกายที่เปลี่ยนไป และมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ระดับปฏิบัติการ

1. เมื่อผู้ป่วยที่พิการออกจากโรงพยาบาล รัฐควรติดตามผลการรักษา และการใช้กายอุปกรณ์ ได้แก่ ขาเทียม ไม้ค้ำ รถเข็น ว่าเหมาะสมกับผู้พิการแล้วหรือยัง เพราะอุปกรณ์บางชนิดไม่เหมาะสมที่จะใช้งานในบางพื้นที่หรือบางคน เช่น ทำใบตอบรับเกี่ยวกับข้อมูลการใช้กายอุปกรณ์ที่แต่ละองค์กรจัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้พิการได้ตอบกลับมาเมื่อนำกายอุปกรณ์ไปใช้แล้วว่ามีผลกระทบในเรื่องใดบ้าง ซึ่งทางองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือจะได้นำกลับมาแก้ไข หรือปรับปรุงการให้บริการในครั้งต่อไป

2. การจัดบริการแบบ one stop services เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้พิการในเรื่องการเดินทางที่ไม่สะดวกการจัดศูนย์บริการแบบ one stop services ซึ่งในศูนย์บริการควรมีบริการทั้งการรักษาพยาบาล เบื้องต้น การให้คำปรึกษาปัญหาแก่ผู้พิการ แหล่งกู้ยืมเงิน การทำขาเทียม ฯลฯ เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้พิการในเรื่องการเดินทางที่ไม่สะดวก

3. การส่งผู้พิการไปฝึกอาชีพ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้และโอกาสในการนำความรู้ที่ได้มาซึ่งประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ความต้องการที่จะเรียนรู้ของผู้พิการเอง และคำนึงถึงแหล่งตลาดแรงงานด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้พิการสามารถทำงานหาเลี้ยงและดูแลครอบครัวได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม

4. สนับสนุนการนำผู้พิการมาทำงานกับชุมชน หรือทำงานในองค์กรรัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ เพราะเขาจะทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้พิการด้วยตนเองเป็นอย่างดี

5. สำหรับองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการ ควรจัดการประชุมเพื่อหารือและตกลงทำความเข้าใจถึงแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้พิการของแต่ละองค์กร เพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำกัน อาจเป็นการประชุมประจำเดือน หรือประจำปีขององค์กรให้ความช่วยเหลือผู้พิการในพื้นที่เดียวกัน

6. องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทั้งภาครัฐและเอกชน ควรจัดเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ทราบถึงภัยจากทุพภิกขภัยและสรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิดกับคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุพภิกขภัย เพื่อการตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับ

7. การจัดสัมมนาองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย เพื่อจัดการเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ทราบถึงภัยอันตรายกับคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุพภิกขภัย รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากทุพภิกขภัย

บรรณานุกรม

- กรกช ศรีสัมพันธ์. "บทบาทของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2537.
- กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์,รายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและคุณภาพของกรมประชาสงเคราะห์กรณีบริการในรูปสถาบัน" ไม่ปรากฏที่พิมพ์. กรุงเทพฯ : 2544.
- กนิษฐา ถาวรกิจ. "การศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการในที่ทำกรประชาสงเคราะห์จังหวัด." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- กิตติพงษ์ สุทธิ. "การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคมมหาบัณฑิต) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- กวี หังสุบุตร. รายงานการวิจัยเรื่อง"การพัฒนาศักยภาพคนพิการในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ 5 จังหวัด อุตรธานี สกลนคร ขอนแก่น นครพนมและเลย." คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- กุลนรี หาญพัฒนาชัยกุล. "การปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2538.
- เกษร พันธุ์. "ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- โกมินทร์ ชาวนาได้. "การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจของลูกจ้างพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานกรมแรงงาน." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- จิตรา ศิริสมบุญผลาภ. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.
- ชีวาพร คุ่มจอหอ. "กลยุทธ์การใช้ TQM เพื่อพัฒนาระบบการฝึกอาชีพคนพิการของกรมประชาสงเคราะห์กรณีศึกษา : ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- นงลักษณ์ ไมตรีมิตร. "ท่อนระเบิด นักฆ่าผู้ซื่อสัตย์" สารคดี 17 (กันยายน 2544) : 74-91.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- นิยม ทรรทรานนท์. “ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความพิการของทหารและตำรวจและประชาชนอาสาสมัคร ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ปกรณ์ วชิรกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ประมพร โกชนสมบุรณ์. “การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการทางสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่มีอยู่ในคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ. “แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- รัชติกร แสงศร. “การศึกษาการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- วาสนา ตะเกาพงษ์. “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- วารี ปัญจะผลินกุล. “การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- วิจิตร แก้วเครือวัลย์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางร่างกายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2544.
- วิยาภรณ์ พรนพดล. “การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายบริหารสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ. "ผู้ประสบภัยทุกระเบิดในประเทศไทย." เอกสารประกอบการประชุมแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุกระเบิด ณ ห้องจูปีเตอร์ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ โฮเทล วันที่ 26 กันยายน 2544.

สถาพร เกิดสว่างเนตร. "ความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น." วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สายสุดา เปรมชัยสถาพร. "พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กับคนพิการในชุมชนแออัด." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สิรินาถ บุญเกียรติ. "การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. "แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2543.

สุกัญญา วิบูลย์พานิช. "อัตมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สุรียา บุญยศิริชัย,บรรณารักษ์. "กัมพูชาแผ่นดินเดือด." สำนักพิมพ์ไพลิน : กรุงเทพฯ, 2540.

สุปรีดา คงธรรม. "การศึกษาปัญหา ความต้องการและอุปสรรคคนพิการที่รับการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

สุพรรธน์ นันทไพโรจน์. "ทัศนะของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ ในสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สุรพล ปธานวนิช, ศักดิ์ศรี บริบาลบรรพตเขตต์และภาวนา พัฒนศรี. "ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย," รายงานการวิจัย. สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สุวิมล วิมลกาญจน. "การติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 . " วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

บรรณานุกรม(ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม,ผู้รวบรวม. "ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของประเทศไทยตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยคนพิการ." ไม่ปรากฏที่พิมพ์. กรุงเทพฯ :2544.

องค์การแอ็นดิแคป อินเตอร์เนชั่นแนล. "แนวทางพัฒนาและยุทธศาสตร์การทำงานขององค์กร : ยุทธศาสตร์การทำงานการต่อต้านการใช้กระเบิด." แอ็นดิแคป อินเตอร์เนชั่นแนล : นนทบุรี, 2544

อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ. "ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ." สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

Norwegian People's Aid. Provincial Report, Surin : Progress Report and Preliminary Results : Thailand Landmaine Impact Survey, 2544.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. กรณีศึกษาผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย

กรณีศึกษาที่ 1 นายเสริ่ง อายุ 58 ปี ชาชาติเหนือเข้าทั้งสองข้าง

เสริ่งจบชั้น ป. 4 และบวชเณรตอนอายุ 17 ปีเป็นเวลาสองพรรษา เสริ่งเป็นม่ายภรรยาเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอดเมื่อปี 2544 มีลูกสี่คน เสริ่งอาศัยอยู่กับลูกสาวคนที่สองซึ่งแต่งงานแล้ว และลูกสาวคนที่สี่ ซึ่งมีอาชีพรับจ้างพับหน้าผ้า โดยลูกคนที่หนึ่งและสามไปทำงานนอกหมู่บ้าน เสริ่งไม่มีปัญหาในการดูแลครอบครัว เพราะว่าลูกทั้งสองโตแล้ว และมีอาชีพเป็นของตนเอง ส่วนตัวเสริ่งเมื่อทำงานเก็บเงินได้ ก็จะนำเงินมาต่อเติมบ้านให้เสร็จ เสริ่งบอกว่าจะมีปัญหาตอนช่วงที่ภรรยายังอยู่ เพราะเป็นห่วงและยิ่งตอนที่ภรรยาไม่สบาย ก็ต้องทำงานหาเงินมารักษาภรรยา โดยพาไปรักษาถึงกรุงเทพฯ ส่วนลูกสาวคนโต และลูกชายคนที่สาม ไม่ได้อยู่กับเสริ่ง แต่ทุกปีจะมาเยี่ยม

สามารถร้องเพลงเขมร, ทำปิ่นแก้ว, รับซ่อมมิด พั่ว เสียม จอบ, ปิ่นต้นไม้, รับจ้างตีรังผึ้ง และดำน้ำ

สภาพความเป็นอยู่

อาศัยอยู่ในบ้านสองชั้น ซึ่งมีการต่อเติมจากบ้านชั้นเดียวได้สูงในที่ดินจัดสรร เนื้อที่ 1 ไร่ มีเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็น และเครื่องมือทำงานของเสริ่ง

มีควาย 2 ตัว วัว 1 ตัว บ่อปลา 1 บ่อ และพันธุ์ปลาซึ่งลงทุนซื้อมาเลี้ยงเองเป็นเงิน 800 บาทพร้อมหัวอาหารราคา 200 บาท

ภูมิลาเนาเดิม

เดิมอยู่บ้านตะเคียน ย้ายมาอยู่บ้านทรัพย์ตาจันทร์ ประมาณสิบห้าหลังคาเรือนกับเพื่อนบ้าน เพราะหลบหนีพวกเขมรแดง และบ้านทรัพย์ตาจันทร์ก็โดนเขมรบุกอีก ชาวบ้านจึงย้ายมาอยู่ที่บ้านตาเกาวิใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่จัดสรรให้ทำกิน เลยทำให้บ้านทรัพย์ตาจันทร์กลายเป็นหมู่บ้านร้าง ที่บ้านตาเกาวิใหม่ ชาวบ้านทุกคนจะได้ที่ดินทำกินคนละ 8 ไร่ นอกจากการสร้างบ้านบนพื้นที่ 1 ไร่ แต่พื้นที่ที่เสริ่งได้รับจัดสรรไม่สามารถใช้ได้เพราะพื้นที่ตรงนั้นมีเจ้าของอยู่แล้วและไม่อยากมีปัญหา ก็เลยตัดสินใจไม่ใช้พื้นที่นั้น

อาชีพ

ปัจจุบันมีอาชีพรับซ่อมมิด พั่ว เสียม จอบ และทำปิ่นแก้ว ซึ่งจะมีลูกค้าแค่คนในชุมชน แต่ทุกปีในวันงานคนพิการเสริ่งจะไปรับจ้างลับมิด กรรไกรที่โรงพยาบาลเชิง และช่วงหน้าฝนก็จะช่วยลูกสาวพับหน้าผ้า เพื่อหารายได้เสริม แต่ก่อนที่จะพิการเสริ่งจะหาของป่า ล่าสัตว์ ทำปิ่น เพราะไม่มีที่นาเป็นของตนเอง

การประสบอุบัติเหตุ

เครื่องประสูติตั้งแต่ปี 2534 โดยในวันนั้นเครื่องเล่าว่ามีเพื่อนบ้าน 3 คน และทหารพรานหนึ่งคนชวนไปเก็บเห็ดที่ป่าหลังหมู่บ้าน ซึ่งเครื่องไม่ทราบมาก่อนว่าเคยมีชาวเขมรมาหลบอาศัยอยู่ในเขตไทย เมื่อไปถึงพบว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นเนินที่ไม่สูงมาก บนเนินมีกระท่อมปลูกเรียงรายอยู่ประมาณ 4-5 หลัง บริเวณบ้านจะเต็มไปด้วยเห็ด เครื่องเห็นก็เดินตรงเข้าไปเรื่อย ๆ เพื่อเก็บเห็ดที่อยู่ตามทางเข้ากระท่อมโดยมีนายเคลยเพื่อนบ้านเดินตามมา จนก่อนถึงกระท่อม เครื่องได้เหยียบท่อนระเบิด ทำให้กระเด็นไป 5 เมตร ส่วนนายเคลยโดนสะเก็ดระเบิดบริเวณศีรษะสลบไป เครื่องพอตั้งสติได้ก็รู้ว่าขาขาดแต่ก็พยายามปลุกนายเคลย และเรียกเพื่อนที่เหลือมาช่วย และบอกให้ระวังระเบิด ส่วนทหารพรานที่ไปด้วยก็ได้เก็บทุระเบิดตามทางเพื่อเดินมายังจุดที่เครื่องอยู่ ทำให้เครื่องพบว่า แต่ละหลุมที่เดินผ่านมานั้นมีทุระเบิดฝังอยู่ถึง 3-4 ลูกต่อหลุม และหลุมที่เครื่องเหยียบก็มีระเบิดอยู่ 4 ลูกเป็นชนิดที่ชาวบ้านเรียกว่าโลงหีบ โลงศพ เครื่องบอกว่าหลังจากนั้นก็หนีหน่วยงานทั้งทหาร และ ต.ช.ด. มาทำการเก็บกู้ แต่ก็ยังไม่หมด

หลังจากนั้นเครื่องก็ถูกนำส่งโรงพยาบาลกาบเชิงเพื่อทำแผล และส่งตัวเข้าทำการผ่าตัดที่โรงพยาบาลสุรินทร์ พบว่าขาซ้ายขาด และขาขวามีสะเก็ดระเบิดเจาะสามแห่ง ตั้งแต่หัวเข่าถึงปลายขา ทำให้เครื่องต้องตัดขาเหนือเข่าถึงสองข้าง เครื่องใช้เวลาอยู่ที่โรงพยาบาล 19 วัน เครื่องเล่าว่าสาเหตุที่ออกเร็วคือเครื่องไม่กินของแสลง เช่น หน่อไม้ ไข่ ส้มตำ ปลา ร้า จึงทำให้แผลหายเร็ว และทางกรมประชาสัมพันธ์ได้ออกบัตรผู้พิการให้จึงทำให้ไม่เสียค่ารักษาพยาบาล

การได้รับความช่วยเหลือ

- รับรถเข็น จากโรงพยาบาลปราสาท เพราะเครื่องถูกตัดขาสองข้างทำให้ไม่สามารถใส่ขาเทียมได้ ซึ่งรถเข็นยังใช้ได้ถึงปัจจุบัน แต่มีการซ่อมให้ใช้ได้กับพื้นที่ และเสริมล้อเล็ก ๆ ที่ด้านหน้าเพื่อการทรงตัว
- รับรถโยก จากกรมประชาสัมพันธ์ผ่านทางโรงพยาบาลกาบเชิง ซึ่งไม่ได้ใช้ เพราะมันไม่เหมาะกับสภาพถนนในหมู่บ้าน
- รับวัว สามตัวจากกรมประชาสัมพันธ์
- รับอาหารแห้งทุก ๆ วันที่ 9 ของเดือน จาก COERR
- ทางโรงพยาบาลกาบเชิงเคยให้ตั้งกลุ่ม โดยให้ผู้พิการเป็นคนดูแลบ่อปลา โดยทางโรงพยาบาลจัดหาพันธุ์ปลา อาหาร เพียงให้คนพิการไปดูแล และแบ่งส่วนให้ 50 : 50 แต่ทางกลุ่มไม่มีใครสนใจ เครื่องอยากทำแต่ทำไม่ได้ เพราะการเดินทางไม่สะดวก

ผลกระทบจากความพิการ

ทางร่างกายและจิตใจ

ตอนรู้ว่าโดนระเบิดไม่กลัว เพราะว่าเคยโดนมาแล้ว 3 ครั้ง แต่ไม่เป็นไรมาก พอโดนครั้งที่ 4 เมื่อรู้ว่าชาชาตก็ตั้งสติ และคิดว่าเราจะทำอะไรต่อไป เห็นเพื่อนที่มาด้วยเขาขวัญเสียก็ร้องเพลงปลอบเขา แต่กลับมาบ้านทุกคนปลอบใจ เราก็รู้สึกดีขึ้น เมื่อจิตใจมันเข้มแข็ง ร่างกายมันก็ฟื้นไว

แต่เป็นคนพิการที่ยังสามารถทำงาน หรือทำกิจกรรมได้อย่างคนปกติ เช่น การดำน้ำ การปีนต้นไม้ การยิงปลา ซึ่งเราคิดว่าถึงไม่มีขาแต่ถ้าเรามีความพยายาม เราต้องทำได้ และทุกคนก็ทั้งในความสามารถของเรา

ทางเศรษฐกิจและสังคม

พอกลับมาบ้านก็ยังปรับตัวไม่ค่อยได้ แต่พอนานไปก็เริ่มชิน แต่คนแถวนี้เขาก็ชินกับคนชาชาต คนโดนระเบิด เพราะที่นี้มีมากกว่าที่อื่นนะ เราก็ไม่ต้องปรับตัวอะไรมาก ส่วนงานก็ทำเหมือนเดิม มันไม่ค่อยมีผลกระทบมากนักสำหรับตนเอง ดีที่เรายังมีอาชีพติดตัว ก็ทำงานหาเลี้ยงลูก เลี้ยงเมีย ช่วงไหนที่ไม่มีงานมากก็จะเข้าป่า ไปล่าสัตว์มาขาย เรียกว่าใช้ปืนเลี้ยงลูกก็ได้

ความคาดหวังในอนาคต

ถ้ามีเงินทุนก็จะมาทำบ่อปลาของตนเอง เพราะว่ามียบ่อแล้ว เลี้ยงปลาก็เป็นเรื่องที่ถนัด และต่อเติมบ้านให้เสร็จ

กรณีศึกษาที่ 2 นายเปลี่ยว อายุ 45 ปี ชาชายชาตเหนือเข้า

เปลี่ยวจบการศึกษา ป.4 มีบุตรสองคน คนโต อายุ 20 ปี ไปทำงานที่กรุงเทพฯ คนที่สอง อายุ 18 ปี แต่งงานแล้ว ในตอนแรกเปลี่ยวอาศัยอยู่ที่บ้านกาบเชิง แล้วย้ายมาอยู่ที่นี้ประมาณปี 2524 โดยได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน 8 ไร่และที่อยู่อาศัย 1 ไร่ ภรรยาของเปลี่ยวทำนา รับจ้างฟันหญ้าคา และทำงานรับจ้างเลี้ยงครอบครัว เพราะเปลี่ยวไม่ทำงาน ส่วนลูกสองคนก็ไปทำงานนอกหมู่บ้านและไม่ได้ส่งเงินมาให้ใช้

สภาพความเป็นอยู่

เปลี่ยวอยู่กับภรรยาสองคน โดยบริเวณบ้านส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน ในทุกวันหยุด หลาน ๆ จะมานอนที่บ้านเปลี่ยวเป็นประจำ ทำให้บ้านไม่เงียบแม้จะไม่มีลูก ๆ อยู่เลยก็ตาม ซึ่งเวลาปกติ ภรรยาเปลี่ยวก็จะไปฟันหญ้าคาอยู่บริเวณที่นา บ้านที่อาศัยอยู่ปัจจุบันก็เป็นบ้านที่ยังต่อเติมไม่เรียบร้อย จึงทำให้ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ทั้งหมด ภายในบ้านเปลี่ยวเลี้ยงเป็ดและไก่ไว้กินไข่ นอกจากนี้ก็เริ่มลงทุนเลี้ยงเป็ดเทศเพื่อเอาไปขายด้วยแต่ลักษณะการเลี้ยงก็เลี้ยงตามมีตามเกิด

การประกอบอาชีพ

ปัจจุบันทำนา ส่วนควายที่ได้รับบริจาคมาก็ฝากไว้ให้ราช (กรณีศึกษาที่ 5) เลี้ยงไว้เอาลูกควายมาแบ่งกัน นอกจากนี้ฟันหญ้าคาเพราะทำได้ตลอดปี พอมาระยะหลังนี้เปลี่ยวก็เริ่มที่จะไปช่วยลุงเสร็จเรื่องทำมิด เพราะเห็นว่ายังมีช่วงเวลาที่ว่างพอจะได้ทำงานดีกว่าอยู่เฉยๆ มาคิดฟุ้งซ่านยังและยังเป็นนายหน้าหาดินมาถมที่ได้โดยได้ส่วนแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์จากการขุดดินร้อยละ 10 ของค่าถมดิน แต่รายได้จากการเป็นนายหน้านี้นี้จะเป็นบางช่วงที่มีงานเข้ามาเท่านั้น เปลี่ยวตั้งใจว่าในอนาคตอยากเลี้ยงปลาเนื่องจากมีบ่อปลาเป็นของตัวเองแล้ว ตั้งอยู่บริเวณที่นาแต่ยังไม่มีเงินมาลงทุนในการซื้อพันธุ์ปลาและหัวอาหาร

การประสบอุบัติเหตุ

เปลี่ยวโดนระเบิด ปี 2531 โดยไปเก็บเห็ดกับเชือก (กรณีศึกษาที่ 3) ที่ท้ายหมู่บ้าน แรงระเบิดทำให้ตดนิ้วเท้าซ้ายขาดแต่ต้องตัดเนื้อข้อเท้า หลังจากนั้นสะเก็ดที่โดนบริเวณหน้าแข้งไม่หายเลยถูกตัดขาอีกครั้งเหนือเข้าเพื่อกันแผลลุกลาม เปลี่ยวเป็นคนไข้ที่โดนระเบิดคนแรกหลังจากที่โรงพยาบาลกาบเชิงก่อตั้ง ซึ่งในตอนนั้นทางโรงพยาบาลได้ทำการรักษาเบื้องต้นและทำการผ่าตัดด้วยบุคลากรที่มีอยู่ภายในโรงพยาบาล จึงไม่ได้ส่งตัวต่อไปที่โรงพยาบาลสุรินทร์ การรักษาของเปลี่ยวมีระยะยาวนานถึงครึ่งเดือน ในการรักษาตัวครั้งนี้เปลี่ยวต้องออกค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนเงินถึง 15,000 บาท แต่เปลี่ยวไม่มีเงิน จึงสามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้แค่ 1,500 บาทเท่านั้น นอกจากนี้เปลี่ยวยังได้รับการช่วยเหลือยาเทียมจากโรงพยาบาลสุรินทร์โดยมูลนิธิของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 2 อัน แต่ไม่ค่อยได้ใช้เพราะเปลี่ยวรู้สึกว่าการใช้ยาเทียมทำให้เดินลำบากและรู้สึกว่าจะใช้ไม่คุ้มย่นสะดวกกว่า นอกจากนี้ได้รับความช่วยเหลืออาหารแห้งในทุกๆวันที่ 9 ของเดือนจากสำนักงานโคเออร์สุรินทร์โดยผ่านมาทางทหาร

ภรรยาของเพ็ญแล้วว่าในระยะแรกที่เพ็ญกลับมาอยู่บ้านมีอาการหงุดหงิดง่าย อารมณ์ร้อน ด่าทอคนในบ้าน และยังยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ไม่ได้ ภรรยาของเพ็ญก็ปฏิบัติตัวเหมือนก่อนที่จะโดนระเบิด ทั้งที่มีความรู้สึกเป็นห่วงแต่ก็ไม่กระทำการสิ่งที่ทำให้เพ็ญรู้สึกว่าเป็นคนพิการหรือคนที่ดูอ่อนแอพึ่งตนเองไม่ได้ และบางทีก็มีการด่าตอบโต้กลับไปด้วยในช่วงแรกเพ็ญต้องใช้เวลาปรับตัวอยู่นานหลายปีมาก พอได้เริ่มทำงานก็ค่อยหายบ่น หายคิดมาก หลังจากนั้นก็เลี้ยงควายช่วยเมีย ควายเหล่านี้ปัจจุบันนำไปให้คนพิการคนอื่นช่วยเหลือโดยมีข้อตกลงว่าเมื่อควายมีลูกก็จะแบ่งกัน พอในช่วงทำนาก็จะทำนากับภรรยาเพียงสองคนซึ่งลำบากมากเพราะเพ็ญไม่ได้ใส่ซาเทียมที่ได้มา อีกทั้งยังไม่มีลูกมาช่วยด้วย การทำนากของเพ็ญก็ต้องใช้ไม้ค้ำยันลงไปทำนาก็จะช่วยได้ไม่มากแต่ก็ดีกว่าอยู่เฉยๆ ข้าวที่ได้จากนาก็ได้มาพอกินไปได้ซักปี แต่ไม่มีเหลือไว้ขาย ในตอนนี้เพ็ญก็ยังมียีนีจากการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. 20,000 บาท (คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 / ปี) เพื่อเอามาทำนา แต่ตอนนี้มีโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี จึงยังไม่ได้จ่ายเงินคืนและนอกจากนี้ยังกู้ยืมเงินจากกรมประมงสละวงค์ 20,000 บาท คืนไปแล้ว 12,000 บาท และยังมีเหลืออีก 8,000 บาทที่ยังไม่ได้คืน

กรณีศึกษาที่ 3 นายเชื้อม อายุ 60 ปี ชาข้ายขาดเหนือเช่า

เชื้อมจบการศึกษา ป.4 ปัจจุบันรับจ้างเลี้ยงวัวเพื่อเอาลูกวัวมาแบ่งกับเจ้าของ เชื้อมมีภรรยามาแล้วสองคน คนปัจจุบันอายุ 49 ปี อาชีพรับจ้างทำหลังคาจากหญ้าคามีลูกด้วยกัน สองคน คนแรกเป็นผู้หญิง แต่งงานแล้ว ทำงานที่กรุงเทพฯ ลูกชายทำงานบนเรือ ส่วนคนที่สองเป็นผู้หญิง แต่งงานแล้ว มีอาชีพรับจ้างทำหญ้าคา และทำนา เชื้อมมีหลานหนึ่งคนเป็นผู้หญิงอายุ 5 ขวบ สามารถช่วยทำหญ้าคาได้ ปัจจุบันเชื้อมอยู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรที่มาจากกรมประมงสงเคราะห์ให้แก่ชาวบ้านที่ย้ายมาอยู่ที่บ้านตาเถาใหม่ มีการต่อเติมได้ดูบ้านข้างล่างเพิ่มเติม แต่เชื้อมบอกว่าที่นาที่ได้รับการจัดสรรมาก็ไม่สามารถใช้ทำมาหากินได้เพราะมีคนมาใช้พื้นที่เป็นเจ้าของอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว จึงไม่อยากมีเรื่อง

การประสบอุบัติเหตุ

เชื้อมโดนระเบิดปี 2531 พร้อมกับเปลี่ยวเพราะไปด้วยกัน เปลี่ยวถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลกบเชิงในตอนแรก เปลี่ยวเล่าว่าขาขาดแค่ข้อเท้าแต่แผลที่โดนสะเก็ดที่หน้าแข้ง ทำให้กระดูกแตก เลือดถูกตัดขาดเหนือเช่า ค่ารักษาประมาณ 3-4 พันบาทแต่มีให้แค่ 2,000 บาทเท่านั้น เปลี่ยวได้ไม้ค้ำยันและยาเทียมจากโรงพยาบาลกบเชิง แต่ปัจจุบันเปลี่ยวใช้เพียงไม้ค้ำเท่านั้นเพราะสะดวกในการใช้กว่าขาเทียม

การประกอบอาชีพ

ก่อนประสบอุบัติเหตุยังอยู่ที่ตำบลคูตันก็จะลงเรือจับปลาที่ระยองและสมุทรปราการ เมื่อย้ายมาอยู่ที่บ้านตาเถาใหม่ก็หาของป่า ลำสัตว์ ดักสัตว์ขาย รับจ้างทำนาซึ่งจะให้ค่าแรงเป็นข้าว 1 เกวียน (1 เกวียนมี 9 กระสอบ กระสอบละ 80 กิโลกรัม) แต่เมื่อตอนออกจากโรงพยาบาลใหม่ก็อยู่บ้านเฉยๆ นั่งเล่นหย่อนทุกวันเพราะรู้สึกเครียด ส่วนภรรยาก็ไปรับจ้าง ลูกก็ไม่ค่อยสนใจ อยู่บ้านนาน 2 ปี ก็เครียดมากเพราะอยู่คนเดียวไม่รู้ว่าทำอะไร จนมีสายตรวจมาแนะนำให้ช่วยเลี้ยงวัวแล้วแบ่งเอาลูกวัวกัน สายตรวจคนนี้เป็นบ้านอยู่ใกล้กัน หลังจากนั้นเป็นต้นมาก็เริ่มเลี้ยงวัวให้คนอื่น ปัจจุบันเชื้อมเลี้ยงวัวทั้งหมด 12 ตัว โดยวัวที่เลี้ยงอยู่ปัจจุบันเป็นของพี่น้องฝากให้เลี้ยง เชื้อมเล่าว่าเมื่อวัวตก ลูก ตัวแรกจะให้คนที่เลี้ยงก่อน แล้วตัวต่อมาจึงจะให้คืนเจ้าของ แต่ถ้าวัวตกลูกครึ่งละ 2 ตัวก็จะแบ่งให้เจ้าของอีกตัวหนึ่ง วัวที่โตเต็มที่ขายวัวได้ราคาตัวละประมาณ 5,000 บาท ในอนาคตเชื้อมคิดว่าจะหาทุนทำคอกวัวให้ดีขึ้น เวลาไปเลี้ยงวัวก็จะไปดักสัตว์มาขายบ้าง เพื่อเสริมรายได้ เชื้อมเล่าว่าเคยดักได้ชะมด เอาไปขายได้ตัวละ 50 บาท

การได้รับความช่วยเหลือ

เชื้อมได้ขาเทียมและไม้ค้ำจากโรงพยาบาลกบเชิง และได้อาหารแห้งทุกวันที่ 9 ของเดือนจาก COERR ได้มาประมาณ 5-6 ปีมาแล้ว และได้วัว 2 ตัวตั้งแต่ตอนโดนระเบิดใหม่ ๆ จากประชาสงเคราะห์

ความยากลำบาก

เชื้อมเล่าว่าในช่วง 3 ปีมานี้ เชื้อมมีอาการปวดขาข้างที่ขวามากจนอยากจะฉีกคอตาย เพราะปวดขาปวดกระดูกจนทนไม่ไหวโดยเฉพาะช่วงหน้าหนาวอาการปวดจะกำเริบมาก บางครั้งเจ็บจนอยากจะเอามือมาแทง เจ็บทั้งคืนทั้งวัน เชื้อมเคยถามหมอว่าจะรักษาได้อย่างไร แต่หมอบอกว่าคนที่ตัดขาไปก็จะมีอาการปวดเช่นนี้หลายคนและให้ยาแก้ปวดมากิน

กรณีศึกษาที่ 4 นายหิง อายุ 50 ปี ขาซ้ายขาดเหนือเข่า

จบการศึกษา ป.4 ภรรยาเป็นคนจังหวัดบุรีรัมย์อายุ 48 ปี มีอาชีพทำนุ้าคา มีลูก 4 คน

- ลูกสาวคนที่หนึ่ง อายุ 27 ปี ทำงานอยู่ที่ กรุงเทพฯ ส่งเงินให้ครอบครัว
- ลูกชายคนที่สอง อายุ 25 ปี ทำงานที่เสมดำ บางขุนเทียน มีครอบครัวแล้ว ไม่ได้ส่งเงินให้ทางบ้านเลย
- ลูกชายคนที่สาม อายุ 18 ปี ทำงานที่กรุงเทพฯ แต่ไม่ได้ส่งเงินมาให้ทางบ้านเลย
- ลูกชายคนที่สี่ อายุ 8 ปี เรียน ป. 2 โรงเรียนกบเชิง

การย้ายถิ่นฐาน

เดิมอยู่ที่อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ย้ายมาอยู่ที่บ้านตาเกวใหม่เมื่อปี 2526 ไม่ได้ที่ดินทำกิน แต่ได้ที่ดินจัดสรรเพื่อปลูกบ้านจำนวน 1 ไร่ บ้านที่อยู่ปัจจุบันก็เก็บเงินต่อเติมเอง บ้านที่อยู่ก็มีลักษณะง่ายๆ เพียงก่ออิฐฉาบปูนทาสีอย่างง่าย ๆ บริเวณบ้านมีทุ่งสำหรับเก็บหญ้าที่ตัดมาและทำเสร็จแล้วขนาดใหญ่ มีแปลงปลูกพืชผักสวนหลายชนิด หลังบ้านก็มีปลูกมะพร้าว มะขามมะม่วงและกล้วยเพื่อไว้รับประทาน และมีคอกสำหรับเลี้ยงหมู

การประกอบอาชีพ

ก่อนโดนอุบัติเหตุซึ่งเป็นช่างก่อสร้าง ช่างไม้ รับจ้างแต่ภายหลังจากโดนระเบิดแล้วปัจจุบัน รับจ้างทำนุ้าคา ถ้ามีคนมาจ้างให้ทำไม้ก็ทำ รับจ้างทั่วไป บางครั้งก็จะเป็นนายหน้าหาดินมาลงที่ให้แก่ก็จะได้ 10% (รถ 6 ล้อได้คันละ 15 บาท แต่ถ้ารถ 10 ล้อจะได้คันละ 30 บาท) แต่รายได้ในส่วนนี้จะมาเป็นบางช่วงเท่านั้น ปัจจุบันไม่มีหนี้สิน

การประสบอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุ โดนระเบิดปี 2534 ไปเลื่อยไม้มาสร้างบ้าน นอกหมู่บ้าน ไปกับเพื่อนสี่คนแต่หนึ่งไปเหยียบโดนกับระเบิดคนเดียว หิงถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลกบเชิงทำแผลและส่งต่อไปโรงพยาบาลสุรินทร์ อยู่ได้ประมาณ 2 เดือน ตอนแรกต้องเสียค่ายา 2,000 บาท แต่ทางโรงพยาบาลบอกว่าถ้ามีใบส่งเคราะห์ก็ไม่เสียเงิน จึงให้พ่อที่อยู่ที่บ้านไปเอาลายเซ็นรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน มาที่ส่งเคราะห์อำเภอ แล้วไปยื่นที่โรงพยาบาลสุรินทร์เลยทำให้ไม่เสียค่ายา แต่ก็จะมีค่าให้น้ำเกลือและเลือด ภรรยาของหิงจึงตัดสินใจกลับมาขายหมู ที่เลี้ยงไว้ได้เงินมา 2,000 บาท ในช่วงที่ภรรยามาดูแลก็จะมีค่าใช้จ่ายของภรรยาในตอนนั้นเพิ่มมาอีกด้วย เมื่อทางโรงพยาบาลจัดข้าวให้หิงทานก็จะได้ข้าวมาเผื่อด้วยทั้งคนป่วยและคนเฝ้าใช้ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปบ้าง ตอนนั้นลูกสาวอยู่ที่กรุงเทพฯ ก็ส่งเงินมาให้ใช้ 4,000 บาท คนที่สองทำงานที่สุรินทร์อายุได้สิบกว่าขวบ คนที่สามเพิ่งเรียน ป. 1 เอง หลังจากออกมาจากโรงพยาบาลใหม่นั้นใช้ไม้ค้ำสองอัน พอเริ่มชินก็ใช้อันเดียว จนปัจจุบัน

ภรรยาของหิงเล่าว่า "เคยคิดที่จะหนีจากหิงเพราะว่า ช่วง 3-4 ปีหลังจากโดนระเบิด น้ำเค็ม(หิง) กินเหล้า พอเมาก็บ่นไปร้องไห้ไป บางครั้งถ้ากินเยอะก็จะบ่นว่าเสียต๋ายชา และก็หงุดหงิดง่าย ใครก็เข้าหน้าไม่ติด พอเห็นเพื่อนไปทำงานก็ก็น้อยใจว่าตนเองทำงานได้ไม่เหมือนคนอื่น น้ำเองตอนนั้นก็น้อยใจมากแต่พออยู่ด้วยนานๆ ก็เข้าใจว่าเพราะอะไร พยายามให้กำลังใจไม่ให้เค้านึกมากและลูกก็เข้าใจ เขาบอกพ่อว่าไม่เป็นอะไรนะพ่อ พวกหนูยังอยู่ แกก็ค่อย ๆ ดีขึ้น ตอนที่น้ำท้องน้องตึก (ลูกคนสุดท้อง) ลูกชายคนที่สอง ก็มาถามว่าน้องเค้าน่าจะขาดเหมือนพ่อหรือเปล่า " หลังจากที่เราเริ่มปรับตัวได้ก็เริ่มหันมาหาทางทำมาหากิน ลูกสาวก็ช่วยซื้อรถมอเตอร์ไซด์ให้หนึ่งใช้เวลาไปไหนมาไหน หิงสามารถซื้อรถมอเตอร์ไซด์พาภรรยานั่งมอเตอร์ไซด์ไปเกี่ยวหญ้าคาได้ เมื่อเกี่ยวไปได้มากๆ ก็มัดรวมกัน เทินบนหัวแล้วขนกลับบ้านได้ จนมีชาวบ้านแซวว่าคนขาดพาคนขาดนั่งมอเตอร์ไซด์เพราะภรรยาหิงไม่สามารถซื้อรถมอเตอร์ไซด์ได้

การได้รับความช่วยเหลือ

หลังจากที่กลับมาอยู่ที่บ้านได้สองอาทิตย์ได้ไม่กี่เท่า และต่อมาทางโรงพยาบาลกาเบ็งมีจดหมายให้ไปทำขาเทียม หิงเคยอบรมอาชีพที่โรงพยาบาลกาเบ็ง ตัดผม แต่ทำไม่ได้เพราะมือสั่น (สงสัยว่าอาจจะมาจากการที่เคยเป็นไข้จับสั่นตอนอยู่ที่ชลบุรี)

ความคาดหวังในอนาคต

ตอนที่ขาดใหม่ ๆ ก็ลำบากมาก เพราะยังทำอะไรไม่ได้ เดินไม่ถนัด เมียก็ทำงานรับจ้างไปเรื่อย ๆ ขัดสนบ้าง แต่ลูกก็ส่งเงินมาให้แต่ไม่มากและยังเล็กอยู่ จึงคิดว่าอยากหางานทำ หาเงินและเก็บออมมาก ๆ เพราะอนาคตอยากให้ลูกสาวมาค้าขายที่บ้านเพื่อจะได้อยู่ด้วยกัน แต่ตอนนี้ยังไม่มีทุน

การร่วมกิจกรรม

ภรรยาของหิงไม่อยากจะให้เข้าร่วมกลุ่มกับคนพิการคนอื่น ๆ เพราะว่าจะมีคนกินเหล้าแล้วไม่ทำงาน ก็ไม่อยากจะให้ไปยุ่งสังด้วย แค่มีกินแค่นี้ก็พอใจแล้ว ไม่อยากให้รวมเพราะบางคนทำงานบางคนไม่ทำงาน เอาเปรียบกัน

กรณีศึกษาที่ 5 นายราช อายุ 40 ปี ชายย้ายขาดเหนือเช่า

ราชจบการศึกษาชั้นป.4 ครอบครัวย้ายมาจากบุรีรัมย์ โดยตามพ่อ แม่มาอยู่อาศัยอยู่ปลายนา ประมาณเกือบ 20 ปี โดยย้ายมาอยู่ที่บ้านพาสันเดียวกับบ้านอยู่ห่างจากบ้านพ่อแม่ประมาณ 2 กิโลเมตร ปัจจุบันอยู่กับลูกสามคน คนโตผู้ชายเรียนถึง ป. 3 คนที่สองและสาม เป็นฝาแฝดหญิงชายได้เรียนถึง ป. 1 แต่ปัจจุบันทั้ง 3 คนไม่ได้เรียนหนังสือเลย เพราะต้องมาช่วยพ่อตัดไม้ไผ่ถ่าน ส่วนภรรยาของราชหนีไปแล้วเมื่อสองปีที่ผ่านมามี จึงทำให้ราชต้องรับผิดชอบในการดูแลลูกตามลำพัง

การประสบอุบัติเหตุ

ราชโดนระเบิดปี 2538 ขณะเข้าไปจับอึ่งทางขายป่าหลังหมู่บ้าน ราชเล่าว่า"กรรมของผมนี่จะบวชแต่ดันไปโดนระเบิดเสียก่อน" ราชถูกส่งตัวเข้าโรงพยาบาลกาบเชิงเพื่อทำแผล และถูกส่งตัวเข้าโรงพยาบาลสุรินทร์ต่อ ราชโดนตัดขาไป สองครั้ง ครั้งแรกตัดครึ่งแข้ง ต่อมาขาบวมหมอเลยตัดเหนือเข่า ใช้เวลารักษาตัวนาน 45 วัน โดยมีแม่นำราชไปเฝ้าตลอด ราชไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพราะได้รับการสงเคราะห์ แต่หลังจากโดนระเบิดต้องขายบ้านเพื่อใช้เงินมาเลี้ยงลูกและคนในครอบครัว

การประกอบอาชีพ

ราชเคยเป็นทหารในสมัยที่อยู่บุรีรัมย์ก่อนโดนระเบิดราชทำนา โดยเช่าที่นาของคนอื่นทำเพราะย้ายมาอยู่ข้างนาไปจึงไม่ได้รับจัดสรรที่ดิน ปัจจุบันราชเผาถ่านจากไม้ยูคาลิปตัสและไม้จุก ราคาถ่านน่าจะขายได้ถึง 180 บาท แต่ราชกลับถูกกดราคาขายได้เพียงกระสอบละ 120 บาทเท่านั้น ราชต้องออกไปอยู่ปลายนา ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านประมาณ 2 กิโลเมตร เพื่อทำถ่านจากต้นยูคาลิปตัส ซึ่งต้องขโมยไม้เขาเผาเพราะไม่รู้จะไปทำอะไรแล้วและนอกจากนี้ก็รับจ้างเลี้ยงวัวเพื่อเอาลูกวัว ในอนาคตราชคิดว่าอยากเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงเอากลู มาเลี้ยงพี่ น้อง และลูก ๆ

การได้รับความช่วยเหลือ

ได้ขาทียมจากโรงพยาบาลสุรินทร์มาหนึ่งอัน แต่ไม่ได้ใช้เพราะมันไม่มีข้อต่อตรงหัวเข่า ใส่เดินแล้วมันขัด นอกจากนี้ก็จะได้อาหารแห้งทุกวันที่ 9 ของเดือนจากสำนักงานโคเออร์สุรินทร์

การร่วมกิจกรรม

เวลามีงานบุญในหมู่บ้านจะเข้ามาช่วยบ้าง งานวันคนพิการก็จะไปร่วมเสมอ และไปเลือกตั้งทุกครั้ง ราชเคยมีการเสนอให้มีการทำถนนภายในหมู่บ้านให้ดีกว่านี้ เพราะเป็นลูกรัง เวลาฝนตกจะลำบากมาก การปรับตัว โดนใหม่ ๆ เคยเอาปืนจะมายิงฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าตนเองหมดความหมาย แต่คิดว่าต้องดูแลลูก

กรณีศึกษาที่ 6 นายสมพงษ์ อายุ 35 ปี ชาข้าวขาดได้เข้า

สมพงษ์เดิมอยู่ที่อำเภอปราสาท แล้วพ่อกับปู่ไปอยู่เขมร 2 ปี พ่อได้ข่าวว่าเขมรจะแตกก็กลับมาอยู่ที่ไทยเมื่อปี 2520 สมพงษ์มีพี่น้อง 8 คน สมพงษ์เป็นคนที่ 5 พี่น้องของสมพงษ์จะโดนเกณฑ์ทหารคนเว้นคน สมพงษ์ได้เรียนชั้น ป. 4 ที่โรงเรียนบ้านด่าน เพราะตอนนั้นเกิดภาวะสงคราม โรงเรียนโดนระเบิดลงบ่อย การสอนจึงไม่ต่อเนื่องเพราะต้องคอยหนีสงครามด้วย

ครอบครัว

สมพงษ์แต่งงานแล้ว ภรรยาของสมพงษ์มีอาชีพปลูกกรรณที่ชายแดนช่องจอมและเป็น อ.ส.ม. ประจำหมู่บ้าน มีลูกด้วยกัน 2 คน คนโตเป็นผู้หญิงเรียนอยู่ชั้น ม. 1 โรงเรียนบ้านด่าน คนที่สองเป็นผู้ชายเรียนอยู่ ป. 2 โรงเรียนบ้านด่าน

การประกอบอาชีพ

สมพงษ์เป็นพรานหาของป่า ทำนา ทำนุ้ญาคา ต่อมาโดนเกณฑ์เป็นทหารอยู่ พัน 1 รอ. มหาดเล็ก รักษาพระองค์ ในช่วงที่ไปเป็นทหารเป็นห่วงที่บ้านมากเพราะตอนนั้นเขมรยังยิงกันอยู่ เพื่อนที่เป็นทหารด้วยกันรักเรามากเพราะมาเห็นความลำบากที่ของเราเขาก็สงสาร สมพงษ์เล่าว่าช่วงที่เป็นทหารได้ความรู้และประสบการณ์มากมาย ช่วยทำให้ใจเย็นขึ้น คิดก่อนทำมากขึ้น และได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ จึงคิดว่าหลังปลดประจำการจะมาทำมาหากินที่บ้านเพราะตอนนั้นมีภรรยาและลูกแล้วอยากจะตั้งตัว แต่พอกลับมาพบว่าทางหลวงยึดที่นาหมด แล้วแบ่งให้ทำกินเหลือเพียง 4 ไร่ ก็รู้สึกหมดแรง ห่อใจที่จะทำความรู้ที่ได้จากการเป็นทหารมาพัฒนาที่ดิน หลังจากมาอยู่ที่บ้านได้สามปีก็โดนระเบิด ปัจจุบัน ینگปลา เลี้ยงวัว รับซ่อมจักรยาน รถเข็นและทำนา โดยเช่าที่ประมาณ 10 ไร่ จ่ายค่าเช่านา เป็นข้าว 12 กระสอบ

อนาคต อยากได้ทุนสัก 15,000 บาท ซื้ออุปกรณ์เปิดร้านซ่อมจักรยาน ซ่อมเครื่องยนต์ ในหมู่บ้าน หรือขยายไปช่องจอม และกะจะยืมเงินหลานมาซื้อรถไถ (มือหนึ่งประมาณ 50,000 บาท มือสองประมาณ 30,000 บาท) เอมานชนนุ้ญาคา ไถนา เป็นยานพาหนะ ติดเครื่องใช้รดน้ำได้

อุบัติเหตุ

วันที่ 24 ตุลาคม 2538 ซึ่งเป็นวันที่เกิดสุริยคราส สมพงษ์ไปเกี่ยวนุ้ญาคาแถวคนเดียวแถวช่องเปราะะ แล้วเดินไปเหยียบระเบิดช่วงประมาณสองโมงกว่า ระหว่างรอคนมาช่วยจึงเอาปืนที่ใช้ล่าสัตว์มามัดกับขาลากตัวเองมาให้ใกล้ถนนที่สุดเพื่อขอความช่วยเหลือ แต่ผลทำให้เซลล์ขาส่วนล่างตายเพราะเลือดออกมากกว่าคนจะมาช่วยก็ 4 โมงเย็น

การรักษาพยาบาล

ถูกส่งตัวไปโรงพยาบาลกาบเชิง แต่งแผลแล้วส่งไปที่โรงพยาบาลสุรินทร์ รักษาาน 40 วัน จึงกลับบ้าน ไปเอาซาเทียม ก็นั่งรถโดยสารไป รถเบรคก็หกล้ม เลยต้องเข้าโรงพยาบาลกาบเชิงอีกรอบ

ความช่วยเหลือ

ได้ซาเทียมจากมูลนิธิของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โรงพยาบาลบุรีรัมย์ โรงพยาบาลสุรินทร์ ซาเทียมทั้ง 3 อัน พังหมดแล้ว ซาเทียมอันแรกทำที่ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง เสียเงินไป 3800 บาท แต่หนักมาก ประมาณ 2 กิโลกว่า อันที่ใช้ปัจจุบัน มีทั้งแบบมีฝาเท้า และอีกอันเอาไว้ทำเกษตร ซึ่งไม่มีฝาเท้าใช้สะดวกกว่า

สมพงษ์เคยไปฝึกอาชีพอบรมซ่อมจักรยาน ซ่อมเครื่อง ซ่อมรถไถ ตัดผม จากศูนย์ฝึกอาชีพราษฎรชายแดน

ได้วุฒิมาจากมูลนิธิของสมเด็จพระเจ้า 3 ตัว แต่เมื่อเลี้ยงแล้วต้องส่งคืนแม่พันธุ์ 1 ตัว และลูก 1 ตัว

เคยไปฝึกอาชีพที่ขอนแก่น ทางอำเภอกาบเชิงส่งไป ต้องมีการทดสอบ ความรู้ไม่ถึง ก็ได้เรียนตัดผม ถ้าจะนำมาทำอาชีพ คงจะสู้เจ้าเดิม ร้านใหญ่ ๆ เขาไม่ได้อำเภอเขาส่งไปเรียนฟรี แต่ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพให้

เคยมีทหารนำไก่มาให้เลี้ยง 15 ตัว ตาย 3 สักพักพอไม่ได้ดูแล มันก็พากันตายหมด

สมพงษ์เล่าว่าที่ตนเองได้ของมากเพราะมักจะร่วมประชุม ให้ความร่วมมือดี จึงได้รับความช่วยเหลือมากกว่าคนอื่น ๆ

ตอนนี้ก็พอใจในการดำรงชีวิต แต่อยากจะเปิดตู้ซ่อมจักรยาน คิดอยากจะทำอะไรมากกว่านี้จนนอนไม่หลับ แต่ภรรยาเป็นคนใจเย็น รู้ใจ ลูก ๆ ก็รู้ใจ เป็นกำลังใจให้ ลูกก็เชื่อฟังมาก

ความยากลำบาก

ตอน ปี 2543 ช่วงนั้นไม่ค่อยสบาย เป็นดีซ่าน โรงพยาบาลรัฐก็ไม่รับ ตอนแรกมันเป็นไข้ ไอ หน้าตาเริ่มเหลือง ไปโรงพยาบาลกาบเชิง ก็หาย พักได้ 15 วัน ก็ไปทำนา ดำนา อีกเดือนก็เป็นอีก หมอว่า เราก็บอกไปว่าถ้าไม่ได้ทำงาน ก็ไม่มีใครทำ มันจำเป็นต้องทำเพราะมีภาระ หมอทางโรงพยาบาล ชื่อหมอเอกชัยก็ให้กำลังใจ ให้สู้ เป็นหนักก็เข้าโรงพยาบาลสุรินทร์ หมอจัดยาให้เหมือนเดิม ไม่นาน จึงไปเข้าโรงพยาบาลรวมแพทย์ ให้ไปหาหมอชาญชัยเพราะมีคนเคยเป็นแล้วเขารักษาหาย โดยนายชัยให้เงินไป 700 บาท ให้ไปรักษา หมอให้พักผ่อน อย่าตากแดด อย่าเสียงดัง พักหนึ่งเดือน กินผักกับน้ำหวาน ไม่ให้กินของเค็ม กินข้าวแข็ง อาทิตย์ต่อมาเริ่มมีกำลัง ก็โทรไปหาหมอบอกอาการ ก็ดีขึ้น ไปตรวจที่โรงพยาบาลเขากิ่งว่าอาการดีขึ้น ชาวบ้านเขากลัวว่าเป็นโรคเอดส์ ให้ไปตรวจเลือด ก็ตรวจ หมอบอกว่าไม่เป็นอะไร

ช่วงนั้นภรรยาก็ไปรับจ้างขุดลอกคลอง พี่น้องของสมพงษ์ก็อยากให้อยู่ด้วยที่ชลบุรี ก็ทิ้งไปไม่ได้ เพราะมีทั้งลูกเมีย หลานอยู่ที่นี้ หลานที่ทำงานที่ชลบุรีก็ส่งเงินมาให้ เพราะเคยส่งเสีย เคยให้เงินเขา

กับครอบครัวไม่มีปัญหา จะมาจากคนอื่นมากกว่า ปีที่แล้วก็ต้องขายข้าวเอาเงินเข้ากลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งจะมีทุนหมุนเวียน 200,000 บาท ก็จะได้ผลประโยชน์คือ

มีการขายปุ๋ย ได้กำไรนิดหน่อย

มีเงินปันผล

สามารถกู้ยืมเงินได้ ดอกถูก

การปรับตัว

สมพงษ์คิดว่าเป็นกรรมที่โดนระเบิดเพราะว่าตนเคยเป็นพรานล่าสัตว์ โดนกรรมตามทัน ช่วงโดนใหม่ ๆ ก็เจ็บมากหน่อย ก็ทำใจนานหน่อยใช้เวลาประมาณ 3-4 ปี และผลมักจะอีกเสบบ่อยเพราะใส่ขาเทียมบ่อย ทำอะไรก็ไม่ทันใจ แต่เวลาหาปลา หากจะจับได้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ส่วนลูกสาว ลูกชายชั้น จะช่วยทำงาน รักพ่อ เป็นห่วงพ่อ

ภรรยาของสมพงษ์เคยคิดที่จะขายบ้าน แต่สมพงษ์ได้กล่าวว่า " เอากระดุกทำบ้านให้ลูกไม่ได้นะ" เพราะสมพงษ์เห็นว่าบ้านจะเป็นมรดกเพียงอย่างเดียวในตอนนี้อย่างไรเขาก็จะสามารถให้ลูก ก็ทำให้ภรรยาเชื่อใจ สมพงษ์จะสามารถทำงานหาเลี้ยงครอบครัวได้

หนี้สิน

หนี้ค่าน้ำทำนาข้าว 2000 บาท

กู้สหกรณ์อำเภอมาทำบ้าน 10,000 บาท ดอกร้อยละ 7 ชาติสง 2 ปีขึ้นไป ดอกร้อยละ 12 เหลืออีก 8,000 บาท

ยืมญาติมาประกันตัว เหลืออีก 5,000 บาท เพราะโดนข้อหาขโมยไม้ ตัดไม้ โดนพวกป่าไม้จับ เสียค่าประกันตัวทั้งตัวเองและเมีย 15,000 บาท และโดนยึดรถมอเตอร์ไซด์ 1 คัน โดนเมื่อ พ.ศ. 2541

พวกเงินกองทุนที่ไม่อยากไปเบิก เก็บออมไว้ให้ลูกหลาน บางครั้งแอบซ่อนเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉิน มีการวางแผนการใช้เงิน " พี่ไม่ได้เรียนสูง อยากให้ลูกเรียนสูง พี่ลำบากไม่อยากให้ลูกลำบาก"

กิจกรรมในชุมชน เคยพยายามรวบรวมคนพิการแต่ไม่สำเร็จ เพราะไม่มีองค์กรรองรับ ทำศาลาวัด และเป็นกรรมการหมู่บ้าน เคยมีการประท้วงโครงการที่ไม่โปร่งใส สมพงษ์กับพวกก็ไม่ยอม อ.บ.ต. จึงไม่ค่อยชอบสมพงษ์นัก เคยขู่ที่จะยิงสมพงษ์ แต่สมพงษ์บอกว่าเป็นผู้นำจะต้องยอมรับความคิดเห็นชาวบ้าน แต่ชาวบ้านหมู่ 14 เก่ง มีโครงการเงินคนจนจะตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกันเอง สมพงษ์บอกว่านายก ฯ คนนี้ดี มีนโยบายที่ช่วยเหลือคนพิการที่เห็นได้ชัด เป็นรูปธรรม

กรณีศึกษาที่ 7 นางสาวเดือน อายุ 41 ปี ชาวเขาชาติใต้เขา

สกาเดือนจบการศึกษาชั้น ป.4 เมื่อก่อนโดนระเบิด รั้งจ้าง เลี้ยงควาย เย็บผ้า ปัจจุบัน ชายของแห่งนั้นที่บ้าน ทำสวนครัว เลี้ยงไก่ อยากรับเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่พันธุ์ เพราะดูจากคนที่เคยเลี้ยงมาแล้ว

สาเหตุความพิการ

สกาเดือนไปเลี้ยงควายแถวด้านศาลาการ แล้วจึงเหยียบระเบิด เมื่อปีพ.ศ. 2520 ถูกส่งไปโรงพยาบาลสุรินทร์ เพราะในสมัยนั้นโรงพยาบาลกบเชิงยังไม่สร้าง ไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเพราะได้รับการช่วยเหลือ ขาเทียมอันแรก ได้จากมูลนิธิพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ แต่ไม่พอดี จึงต้องใช้ไม้ค้ำในช่วงแรก ๆ ใช้ไปไม่ถึงปีก็ไปทำใหม่ ที่โรงพยาบาลศิริราช โดยทางกรมประชาสงเคราะห์ออกค่าใช้จ่ายให้

ปัจจุบันทำที่โรงพยาบาลสุรินทร์ จะเปลี่ยนผ้าเท้าทุก ๆ 3 ปีที่โรงพยาบาลสุรินทร์ สกาเดือนได้ฝึกเย็บผ้าที่อุบลฯ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ และไปตัดเย็บที่สุรินทร์ 1 ปี ช่วงแรกที่ออกจากโรงพยาบาลต้องใช้ไม้ค้ำช่วย บางครั้งล้มตัวว่ายังมีขา ก็เอาขาข้างนั้นลง จึงหกล้มและเป็นแผล ก็ร้องไห้ทุกวันในช่วงนั้น

ครอบครัว

ปัจจุบันสกาเดือนเลิกกับสามีที่เป็นชาวเขมร โดยแม่จับแต่งงานแบบคลุมถุงชน แต่ไม่ได้จดทะเบียน มีลูกผู้หญิง 2 คน คนแรกอายุ 20 ปี ทำงานรับจ้างอยู่กรุงเทพฯ ส่งเงินให้เดือนละ 2,000 บาท คนที่สองเรียนชั้น ม.1 และยังคงเลี้ยงลูกให้น้องสาวคนที่สาม อยู่ชั้น ม.1 และเลี้ยงลูกให้น้องชายอยู่อนุบาล

บริเวณบ้านจะเป็นบ้านน้องชาย โดยแม่จะอยู่กับน้องชาย แม่ไม่ค่อยรักลูกสาว รักลูกชาย วันหนึ่งน้องชายทะเลาะกับภรรยา แล้วน้องสะใภ้หนีมาอนด้วย น้องชายกินเหล้ามาตามภรรยาแต่ภรรยาไม่ยอมออกจากห้องนอน สกาเดือนจึงไม่ยอมให้พบ น้องชายบันดาลโทษะ เอาแมวของสกาเดือนฟาดกับกำแพง ตายไปหลายตัว ถีบกำแพงบ้านพัง น้องชายคนที่สองไม่ฟังคำห้ามจากสกาเดือน สกาเดือนก็บอกว่าเป็นความผิดของตัวเอง ก็ยกมือไหว้ น้องชายไม่ฟังตบหน้าสกาเดือน จนน้องชายคนเล็กต้องมาห้าม พอบอกแม่ แม่ก็เข้าข้างน้องชายคนที่สอง

แม่จากเดิมที่อาศัยอยู่กับสกาเดือน แต่ตอนหลังก็ย้ายไปอยู่กับน้องชาย เพราะสกาเดือนบอกว่าต่อไปนี้น้องชายไม่ต้องให้ข้าวปลากินที่ตัวเองจัดไว้ แม่จึงโกรธ น้องสาวพี่เขาส่งเงินมาให้แม่พร้อมค่าเล่าเรียนลูก และค่าดูแลหลาน แม่ก็พาลโกรธสกาเดือน บางครั้งก็ขโมยเงินที่ชายของไปด้วย ขโมยของกินจากร้านค้าบ้านที่เขา

ซึ่งตอนที่น้องสาว น้องชายมาเยี่ยมบ้านน้องก็มาถามแม่ถึงเงินที่เคยส่งมาให้หลาน แม่ก็บอกว่าให้เงินหลานแล้ว ซึ่งพี่สกาเดือนรู้สึกน้อยใจมากที่แม่ไม่รักพี่เขาเลย แถมตอนแต่งงานก็คลุมถุงชนให้พี่เขาแต่งงานกับคนที่ไม่รู้จัก และยังยุให้สามีพี่เขาเลิกกับพี่สกาเดือนอีกตั้งหาก ตอนเล็กกัน ลูกคนเล็กอายุได้ขวบกว่า ๆ

สกาเดือนเป็นคนเก็บออม ทำงานเก็บเงินให้เขาๆ และแลกเปลี่ยนข้าวสาร สกาเดือนรู้สึกภูมิใจในตนเองที่ยืนหยัดอยู่ได้ และกล่าวว่า"คนอื่นมีขา มีผิวมีเมียก็ยังมีเงินพี่เลย แต่แม่พี่ยังไม่เคยภูมิใจในตัวพี่เลย"

ชาวบ้านคนอื่นบอกว่าแม่ของสกาเวือนโชคดี มีลูกมีกินสุขสบาย แต่แม่กลับบอกเพื่อนบ้านว่าลูกไม่เคยส่งเสียเลี้ยงดู

สกาเวือนเคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไปเย็บผ้า พอได้ทุนก็กลับมาอยู่บ้าน เปิดร้านขายของชำเล็ก ๆ

การร่วมกิจกรรม

เวลาทีมงานพัฒนาชุมชนก็ไปร่วมอยู่เสมอ

หนี้สิน

ไม่มี แต่เวลาไม่มีเงิน ขอยืมน้องก็ไม่มีให้ จะไปกู้เงินจากสงเคราะห์เพื่อมาลงทุนก็ไม่มีคนค้ำประกันให้

ความลำบาก

ตอนที่ลูกคนเล็กเกิด ก็หย่ากับสามีและมีปัญหากับแม่ จึงไปรับจ้างที่สุรินทร์ โดยไปเย็บผ้า ซักผ้า แต่ไม่พอกิน จึงได้เข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไปเจอพวกคริสเตียน จึงเข้าโบสถ์ บาทหลวงเขาก็ช่วยซื้อหาเทียมให้ที่ศิริราช ประมาณ 1 เดือนก็ไปเอา หลังจากนั้นก็ไปเย็บผ้าที่ร้านสุทประมาณปีหนึ่ง รายได้ดีมาก สามารถส่งเงินให้ที่บ้านเยอะมาก ค่อนข้างสบายกาย แต่ไม่สบายใจ เพราะพี่เป็นคนไม่อดทน เนื่องจากเจ้าของร้านเวลามาจะต้องหาเพื่อนคุยและต้องฟัง จู้จี้ และรู้สึกไม่ชอบ และพอลกลับมาบ้าน ตอนนั้นลูกคนโตอยู่ ป.4 คนเล็กอยู่อนุบาล ตอนนั้นบ้านยังไม่เพปูน ตอนนอนต้องนอนบนไม้กระดาน ลูกคนเล็กนอนดิน พอตอนเช้าลูกคนเล็กจะต้องลงมานอนบนดินเสมอ พอขอให้แม่ช่วยดูหน่อย เขาก็ไม่ช่วย เลยตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน มาเย็บผ้า

ต้องเลี้ยงลูกตัวเองด้วย ลูกน้องสาวด้วย ส่วนลูกคนโตไปเป็นหมอนวดแผนโบราณ และไปเป็นคนดูแลคนแก่ตามบ้าน โดยมีบริษัทจัดหางานคอยหางานให้และหักเปอร์เซ็นต์ เวลาไม่มีงานก็จะอยู่กับบริษัทเลย ค่าอาหารและที่พัก 30 บาทต่อวัน ลูกสาวจะเรียนไปด้วยทำงานไปด้วยจนจบ ม. 6 แล้ว และคิดจะเรียนต่อ

อนาคตถ้าแม่ของสกาเวือนขายบ้านพี่เขาจะไปอยู่กับลูกที่ กรุงเทพฯ ไปทำงานรับจ้างหรือไม่ก็เย็บผ้า

กรณีศึกษาที่ 8 ขอบ อายุ 42 ปี ชาชายชาติได้เช่า

ขอบจบการศึกษาชั้น ป.4 เดิมเป็นคนบ้านด่าน มีเมีย และลูกชาย 3 คน คนโต อยู่ ป. 6 ขอบไปหาของป่า คนที่สองอยู่ ป.5 ขอบทำงานบ้าน คนที่สามอายุ 3 เดือน ภรรยาบอกว่าขอบชอบเข้าป่าล่าสัตว์บ่อยไม่ค่อยพูด

การประกอบอาชีพ

เมื่อก่อน ทำนา เป็นพราน เป็นช่างไม้ รับทำเฟอร์นิเจอร์ รับจ้าง เคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ แล้วโดนเบียดค่าแรง เลยกลับบ้าน ปัจจุบัน รับทำเฟอร์นิเจอร์ ทำนา รับสร้างบ้าน รับจ้าง ในอนาคต ยังคิดไม่ออก แต่อยากหาอาชีพใหม่มาเสริม เพราะ อีกไม่กี่ปีไม่กี่ก็จะหมดแล้ว ถึงตอนนั้นก็คงหมดหนทางทำกิน

การประสบอุบัติเหตุ

ขอบไปหาของป่าที่บริเวณชายแดน เมื่อกรกฎาคมปีพ.ศ. 2538 ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลกาบเชิงท่าแมลง และถูกส่งต่อไปที่โรงพยาบาลสุรินทร์ ได้รับยกเว้นค่ารักษาฟรี ช่วงอยู่ในโรงพยาบาลประมาณ 1 เดือน พยายามทำใจตั้งแต่อยู่ที่โรงพยาบาลแล้ว กลับบ้านก็มาทำงานเลย แมลงก็ยังเจ็บอยู่ เดินขาเดียวทำเฟอร์นิเจอร์ ถ้าไม่ทำก็ไม่มีอะไรใช้ บางช่วงก็ท้อแท้ ถ้าได้ทำงานก็ไม่คิด ภรรยาจะช่วยดูแล ตอนอยู่ที่โรงพยาบาลลูกคนโตก็หงอย คิดถึงพ่อ เมื่อไหร่พ่อจะกลับจากโรงพยาบาล เมียไปเฝ้าตลอด พอออกมาอยู่บ้านเวลาที่ไปหาหมอยุ่ ภรรยาก็จะเข็นรถไปส่งที่ท่ารถ 4 เดือนกว่าแผลจะหาย ขอบได้รับขาเทียมจากโรงพยาบาลสุรินทร์ 3 อัน จากบุรีรัมย์ 1 อัน แต่ใช้ 1 อัน เพราะว่าใส่สบาย น้ำขอบจะใส่ขาเทียมตลอด เลยทำให้ขาลีบ นอกจากนี้

- ได้รับไม้จากทางทหาร พวกเลือกตั้ง แต่เลี้ยงแบบตามมีตามเกิด ไม่ทำตามคำแนะนำ ไม้จึงตายหมด

- ได้เงินทุนช่วยเหลือจากผู้ว่าราชการจังหวัด 1,000 บาท และกาชาด 1,000 บาท
- ได้อาหารแห้งจากโคเออร์ โดยผ่านทาง ต.ช.ค. ทุกวันที่ 9 ของเดือน ซึ่งไม่ได้ให้แก่คนพิการ แต่ให้ทั้งคนชรา คนพิการประเภทอื่นด้วย

- ทำสัญญาที่ดินทำกินกับทหาร จำนวน 4 ไร่ เป็นสัญญาปีต่อปี ทำสัญญามาแล้ว 5-6 ปี แต่ละปีทำนาได้ประมาณ 14 กระสอบ

- ได้เงินจากกองทุน SIP ปีที่แล้ว Menu 5 ประมาณ 3,000 บาท / ปี

ปัจจุบัน ขอบมีมรดกเพียงอย่างเดียวคือบ้านสองชั้นซึ่งยังสร้างไม่เสร็จ และเครื่องมือช่างไม้ ซื้อมาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองหลังที่เหยียบกับระเบิดแล้ว

หนี้สิน

กู้เงินจากกองทุนคนจน (กขคจ) ไม่เสียดอกเบี้ย ประมาณ 20,000 บาท กะว่าจะมาซื้อเครื่องมือช่างไม้ แต่เมื่ยเกิดคลอດลูกจึงหมด เวลาไม่มีเงิน มักจะขอยืมจากญาติก่อนเพราะไม่อยากเป็นหนี้ กลัวไม่มีปัญญาใช้ ชอบเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ประมาณ 4 ปีมาแล้ว

การร่วมกิจกรรมของชุมชน

จะไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ส่วนกิจกรรมในชุมชนจะได้ทำบ้าง เช่น ทำศาลาเฝ้าศพที่วัดแล้ว แต่โอกาส

ความยากลำบาก

ตอนที่ออกมาจากโรงพยาบาลใหม่ๆจะคิดมากเพราะทำใจยังไม่ได้ ญาติๆไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ ต้องคอยช่วยตัวเอง บางครั้งนั่งร้องไห้ ตอนที่อยู่โรงพยาบาลน้อง ๆ ก็ให้เงินบ้าง

กรณีศึกษาที่ 9 ชัย อายุ 45 ปี ชาข้าวชาดเหนือเข่า

ชัยจบการศึกษาชั้น ป.4 ปัจจุบัน อยู่กับพ่อที่เป็นอัมพฤกษ์ และกับพี่ๆน้องๆ ส่วนแม่ได้แยกทางกับพ่อมานานแล้ว ชัยแต่งงานเมื่อปีพ.ศ. 2524 ชัยมีลูกสาวด้วยกัน 1 คน พอปีพ.ศ. 2526 ก็แยกทางกันกับภรรยา ลูกสาวไปอยู่กับภรรยา มีในช่วงนี้ก็ย้ายมาอยู่กับ

การเกิดอุบัติเหตุ

ชัยโดนระเบิดปี 2534 ขณะที่เข้าไปล่าสัตว์ที่ช่องครามชุม หลังจากนั้นไปทำแผลที่โรงพยาบาลกาบเชิง และถูกส่งตัวไปที่โรงพยาบาลสุรินทร์ อยู่ได้ 31 วัน ชัยได้รับการยกเว้นค่ารักษาพยาบาล หลังจากโดนระเบิดก็มีพี่น้องคอยช่วยเหลือจึงทำได้ ค่อยปรับตัวได้ ชัยบอกว่าคิดว่าเป็นเวรเป็นกรรมที่ตนเองโดนระเบิดเช่นนี้ เพราะว่าสมัยที่เป็นทหารพรานก็เคยกับวางระเบิดก็เลยทำได้

การประกอบอาชีพ

ชัยเคยเป็นตำรวจตระเวนชายแดน ต่อมาในปีพ.ศ. 2527-2534 ก็หันมาทำนา 4 ไร่ซึ่งเป็นที่ดินจัดสรรของทหารในโครงการอีสานเขียวและที่นาตนเองอีก 25 ไร่ เมื่อพิกาก็ยังไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรพี่น้องจะช่วยดูแลอยู่ประมาณ 3 ปี ปัจจุบันขายของที่ชายแดนช่องจอม ขายหอยหูนั้ เติ่นโหยหอย ซึ่งได้เปอร์เซ็นต์ ร้อยละสิบห้า ประมาณ 4 ปีมาแล้ว และปลูกผักกิน ในอนาคตต้องการเปิดร้านขายของชำ โดยคิดว่าจะไปรับของจากน้องสาวที่เข้าไปซื้อจากสุรินทร์ และอำเภอบำราศมาขาย ชัยเล่าว่าเคยมีเพื่อนที่เป็นคนพิการด้วยกันชวนไปเป็นขอทานในกรุงเทพ แต่ชัยปฏิเสธที่จะไปเพราะเห็นว่าตัวเองสามารถทำงานได้อยู่ ชัยกล่าวว่า"ทุกคนเก็บเงินได้ทั้งนั้นแต่มันขึ้นอยู่กับว่าคนนั้นจะทำหรือไม่ทำมากกว่า"

การช่วยเหลือ

หลังจากโดนระเบิดชัยได้ทำบัตรคนพิการทำให้ไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ได้ข่าเทียมจากมูลนิธิสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 1 อัน แต่ไม่ค่อยได้ใช้ เพราะจะใช้ไม่เท่าที่ทำเองมากกว่า นอกจากนี้ได้วัว 3 ตัวจากโคเออร์ และได้อาคารแห่งทุกวันที่ 9 ของเดือนนานประมาณ 3 ปีมาแล้ว ของที่ได้จะเป็นข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำปลา กะปิ มาม่า ชัยสามารถเบิกยาที่ฐานพระร่วงได้ เพราะอดีตเคยเป็นผู้ช่วย ต.ช.ด. เลย์ได้ยาฟรี

การร่วมกิจกรรม

ชัยมักจะไปใช้สิทธิทุกครั้งทีเลือกตั้งหรือเข้าร่วมงานวัดแต่จะไม่ไปใส่บาตรเพราะเห็นว่าไปไม่สะดวก ชัยบอกว่าในหมู่บ้านมีกองทุนเงินคนจน (กคจ.) ให้ยืมเงินไม่คิดดอกเบี้ยได้ไม่เกินคนละ 5,000 บาท แต่ทางคณะกรรมการหมู่บ้านลำเอียงที่มักจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ให้คนจนกู้ยืมน้อยแต่คนที่มิฐานะจะให้มาก ปัจจุบันชัยไม่มีหนี้สิน แต่อยากให้รัฐบาลมาช่วยเหลือบ้าง

กรณีศึกษาที่ 10 นายสมหมาย อายุ 36 ปี ชาข้าวขาดได้เช่า

จบการศึกษาชั้น ป.6 มีภรรยาแล้ว ชื่อบุญมา มีอาชีพ รับจ้างเข็นรถที่ตลาดช่องจอม ทำนา เลี้ยงสัตว์ มีลูก สองคน คนโตเป็นผู้ชาย อยู่ ป. 6 คนที่สองเป็นผู้ชาย อยู่ ป.2 มีความสามารถพิเศษในการทำผืนต่อเรือ ทำกลองจากหนังวัว ซึ่งจกรยานได้

การประสบอุบัติเหตุ

โดนระเบิดปลายปี 2542 ขณะไปหาปลาที่หน้าเขื่อนห้วยด่าน โดนระเบิดระเบิดตลับแป้ง ตัดขาการรักษาถูกส่งโรงพยาบาลกาบเชิง และถูกส่งต่อไปยังโรงพยาบาลสุรินทร์ รักษา 9 วัน ก็ออกมาอยู่ที่บ้านและได้รับการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล สมหมายได้รับการช่วยเหลือ ขาเทียม จากโรงพยาบาลสุรินทร์ แบบเปลี่ยนผ้าเท้าจากโรงพยาบาลปราสาท รวมได้มาแล้วทั้งหมดสี่อัน พังไปแล้ว สองอัน ปกติถ้าเดินตามทุ่งจะไม่ใส่ แต่ถ้าเดินในหมู่บ้านจะใส่รองเท้า ในช่วงที่โดนระเบิดมาใหม่ๆ สภาพจิตใจแย่มาก เพราะเราคิดว่าเราไม่ได้ทำผิดกฎหมายที่จะเข้าไปรุกป่าที่อุทยานแห่งชาติ ที่ตั้งระเบิดก็ไม่ได้เข้า แต่เราไปจับปลาที่ในหมู่บ้านบริเวณเขื่อน แต่ทำไมเราถึงโดนระเบิด จะทำอะไรต่อก็ไม่ค่อยถนัดเหมือนเดิม แต่ก่อนเคยทำงานหาเงินได้ แต่ตอนนี้กลัวจะหาได้ ต้องให้ลูกเมียเป็นคนคอยหาเลี้ยง

การประกอบอาชีพ

ก่อนที่จะโดนระเบิดสมหมายทำนา เพาะเห็ดฟาง (โดยการสั่งซื้อเห็ดมาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีครูอาสาของกศน. มาสอนให้) แต่ก่อนเป็นคนริเริ่มที่ทำรถเข็นไปเข็นของจากคนที่มาซื้อของแถวตลาดสมบัติ ตลาดสิงโต ไปยังจุดผ่อนปรนบริเวณช่องจอม เมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา เพราะสมัยนั้นยังไม่มีรถสองแถวเหมือนในสมัยนี้ ก็ถูกคนแถวนี้ว่าเขา แต่ก็ทำมาตลอดจนคนแถวนี้ที่ว่าเขายังไปเข็นเลยเพราะมันทำให้มีรายได้ แต่ตอนนี้เราทำไม่ได้ ก็ให้เมีย กับลูกไปเข็นแทนปัจจุบันเลี้ยงควาย ทำสวนครัวปลูกผักที่ทุ่งนาเลี้ยงไก่ ทำนา สิบไร่ อนาคตวางแผนอยากทำโรงสีแต่ต้องลงทุนประมาณ 28,000 บาท เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่

ความยากลำบาก

สมหมายเล่าว่าในชีวิตลำบากตอนไหน มันเจ็บ แม้จะมีรถไถนา ปกติเวลาเดินมาก ๆ แล้วมันจะเจ็บจี๊ด ๆ เคยคิดน้อยใจว่าที่โดนระเบิดเราก็ไม่ได้เข้า ที่ที่โดนก็ไม่ใช่ตรงระเบิด มันเพราะอะไร คิดถึงแต่ลูกกับเมีย ก็ดิ้นรนกันไป สู้ทำไป อยากจะส่งเสียให้ลูกได้เรียนสูง ๆ แต่ไม่รู้ว่าเขาจะเอาหรือเปล่า เขาก็ช่วยทำงานบ้าน คนโตช่วยเข็นรถทุกวันเสาร์ อาทิตย์ ช่วยเกี่ยวข้าว คนเล็กเสาร์ อาทิตย์ก็จะไปดูควายแทนพ่อ แม่ เขายินดีช่วย นอกจากนั้นยังโดนอุบัติเหตุอื่น ๆ เคยเรียนช่าง เครื่องจักรมันแตกเลยกระเด็นทะลุมาถูกฝ่ามือข้างขวา ทำให้เส้นเอ็นขาด มีอหูด เส้นตึง ทำให้มือผิดรูป แต่ยังสามารถเขียนหนังสือได้

การร่วมกิจกรรม

เข้าร่วมแข่งเรือในช่วงลอยกระทง ขนาดที่นั่ง 4-5 คน ปีที่ผ่านมา แพ้หมู่ที่14 ก่อนหน้านี้นะ แข่งที่
ห้วยบ้านด่าน ไปวัด ไปเลือกตั้งทุกครั้ง แต่ยังไม่เคยรวมกลุ่มคนพิการเลย นอกจากของ TCBL

หนี้สิน

ไม่มี แต่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน

ภาคผนวก ข.

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการในจังหวัดสุรินทร์

สรุปรายละเอียดสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัยได้รับจาก กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กรมประชาสงเคราะห์

บุคคลผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย จะได้รับสิทธิประโยชน์จากกรมประชาสงเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือเบื้องต้น ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 ดังนี้

1.1 ค่ายาเท่าที่จ่ายจริงครอบคลุมจะไม่เกิน 200 บาท

1.2 บาดเจ็บสาหัสต้องรักษาตัวในสถานพยาบาล 3 วันขึ้นไป ช่วยเหลือเงินเบื้องต้น 3,000 บาท ถ้ารักษาเกิน 30 วัน ให้ช่วยเหลือเป็นเงินยืมรายละ 2,000 บาท/เดือน จนกว่าจะออกจากสถานพยาบาล กรณีที่เป็นสาธารถหนักยารายใหญ่ให้จ่ายเงินหรือสิ่งของอุปโภคบริโภค รายละไม่เกิน 2,000 บาท

1.3 บาดเจ็บถึงขั้นพิการ ประกอบอาชีพไม่ได้ ให้ค่าช่วยเหลือเบื้องต้น 10,000 บาท และช่วยเหลือเป็นเงินยืมรายคนละ 2,000 บาท/เดือน เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี เว้นแต่สามารถประกอบอาชีพได้หรือมีหน่วยงานอื่นช่วยเหลือ

1.4 ช่วยเหลือทุนการศึกษาแก่บุตรในความอุปการะของผู้พิการ เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี ดังนี้

1.4.1 ระดับอนุบาลและประถมศึกษา คนละ 1,000 บาท/เดือน

1.4.2 ระดับมัธยมศึกษา คนละ 1,500 บาท/เดือน

1.5 กรณีเสียชีวิต ได้ค่าทำศพรายละไม่เกิน 12,000 บาท ถ้าเป็นหัวหน้าครอบครัวให้พิจารณาช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัว อีกไม่เกิน 25,000 บาท ถ้าผู้เสียชีวิตมีบุตรให้ช่วยเหลือทุนการศึกษาแก่บุตรตามระเบียบ

2. การช่วยเหลือในระยะฟื้นฟู ผู้ที่ประสบภัยจากทุพภิกขภัยถึงขั้นพิการ ให้จดทะเบียนคนพิการ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ณ สำนักงานประชาสงเคราะห์ที่มีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆดังนี้

2.1 ได้รับคำแนะนำการขอรับบริการสำหรับคนพิการ

2.2 เงินสงเคราะห์ครอบครัวเด็กและคนพิการ

2.3 เบี้ยยังชีพคนพิการเดือนละ 500 บาท ตลอดชีพ สำหรับผู้พิการรุนแรงไม่สามารถประกอบอาชีพได้

2.4 จัดหาเครื่องกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ เช่น รถเข็นนั่งสำหรับคนพิการ รถโยก ฯลฯ

2.5 บริการดูแลคนพิการในสถานสงเคราะห์สำหรับผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง ให้บริการฝึกอาชีพ บริการจัดหางาน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน

2.6 ให้กู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพอิสระวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท

2.7 จัดสรรเงินอุดหนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ให้คำปรึกษากฎหมายและเรื่องราวร้องทุกข์ ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมการจัดตั้งชมรมคนพิการ

3. การช่วยเหลืออื่นๆ ตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนทั่วไป โดยมีได้จำกัดความเดือดร้อน ซึ่งรวมถึงผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัยจะได้รับการช่วยเหลือตามระเบียบ ดังนี้

3.1 การสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง

3.1.1 ได้รับเงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่งครั้งละไม่เกิน 2,000 บาท ติดต่อกัน 3 ครั้ง/ครอบครัว

3.1.2 ช่วยเหลือเงินเป็นทุนประกอบอาชีพครั้งเดียว ครอบครัวละไม่เกิน 4,000 บาท

3.1.3 ช่วยเหลือเป็นค่าตอบแทนในการพัฒนาสาธารณประโยชน์ในอัตราไม่เกิน คนละ 100 บาท/วัน ติดต่อกันไม่เกินรายละ 30 วัน

3.1.4 ช่วยเป็นเงินในการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุเกษตร สำหรับการประกอบอาชีพตามโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่”

3.2 เงินทุนประชาเศรษฐกิจสงเคราะห์

3.2.1 การสงเคราะห์ผู้มีฐานะยากจน โดยให้กู้ยืมในวงเงิน 10,000 บาท ผ่อนชำระภายใน 5 ปี โดยไม่มีดอกเบี้ยและต้องมีผู้ค้ำประกัน

3.2.2 เงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมอาชีพสตรีสำหรับกลุ่มสตรีในชนบทกู้ยืมคนละ 15,000 บาท ผ่อนชำระคืนภายใน 1 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ค้ำประกัน

3.3 การฝึกอาชีพ

ส่งเสริมให้บุตรหลานของมีประสบภัยและเยาวชนสตรีที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เข้ารับการฝึกอาชีพหลักสูตร 6 เดือน ในสาขาต่างๆ ในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรี 7 แห่งทั่วประเทศ

3.4 การสงเคราะห์เด็กในครอบครัว

3.4.1 ให้การสงเคราะห์เด็กในครอบครัวที่ประสบความเดือดร้อนเป็นเงิน รายละ 1,000 บาท และไม่เกิน 3,000 บาท ในรายที่มีเด็กเกิน 1 คน ช่วยไม่เกิน 3 ครั้ง/ครอบครัว

3.4.2 ให้การช่วยเหลือเป็นสิ่งของ เช่นเครื่องอุปโภค บริโภค อุปกรณ์การศึกษา เครื่องแบบนักเรียน แบ่ง นม ฯลฯ ช่วยไม่เกิน 3 ครั้ง/ครอบครัว วงเงินไม่เกินครั้งละ 1,000 บาท/คน และไม่เกิน 3,000 บาท ในรายที่มีเด็กมากกว่า 1 คน

3.4.3 กรณีพิจารณาเห็นควรให้การช่วยเหลือทั้งเงินและสิ่งของในคราวเดียวกันก็ได้ ในวงเงินไม่เกิน 2,000 บาท/ครอบครัว และไม่เกิน 3,000 บาท ในครอบครัวที่มีเด็กเกิน 1 คน

3.5 การให้ความช่วยเหลือตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515

ให้บริการที่พักชั่วคราวแก่บุคคลและครอบครัวซึ่งไม่มีที่พักอาศัย โดยส่งเข้ารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัว รวม 9 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ชลบุรี ปราจีนบุรี อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ เชียงใหม่ นราธิวาส ภูเก็ต และสงขลา

3.6 เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำชุมชนหรือประจำหมู่บ้าน ให้ได้เบี้ยยังชีพเดือนละ 300 บาท ตลอดชีพ

ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ (Thailand Mine Action Center-TMAC)

โดยคำสั่งของนายกรัฐมนตรีได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ (Thailand Mine Action Center-TMAC) ขึ้นในวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2542 เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติงานทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมและเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติโดยความช่วยเหลือของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมขึ้นสามแห่งเออบรมบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับทุ่นระเบิดและสนามทุ่นระเบิดคือ

1. ศูนย์ฝึกอบรมและตรวจค้นการทำลายทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรม (The humanitarian demining training center) จัดตั้งที่จังหวัดราชบุรี
2. ศูนย์ฝึกอบรมการแจ้งเตือนให้ความรู้และหาข่าว (The mines awareness training center) จัดตั้งที่จังหวัดลพบุรี
3. ศูนย์ฝึกสุนัขตรวจค้นระเบิดและผู้บังคับสุนัข (The mines searching dog and dog handle training) จัดตั้งที่จังหวัดนครราชสีมา

นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Mine Action Units - Human) ขึ้นเจ็ดหน่วยเพื่อรับผิดชอบพื้นที่ปฏิบัติการเจ็ดเขตปฏิบัติการ คือ

- นปท.1 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว
- นปท.2 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดจันทบุรีและตราด
- นปท.3 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์
- นปท.4 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดศรีสะเกษและอุบลราชธานี
- นปท.5 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ด้านจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ น่าน พะเยา และเชียงราย
- นปท.6 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ด้านจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ตากและกาญจนบุรี
- นปท.7 รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย และไทย-พม่า ด้านจังหวัดนราธิวาส ยะลา สงขลา และกาญจนบุรี

นอกจากนี้ยังมีนปท.พิเศษ โดยตำรวจตระเวนชายแดน รับผิดชอบพื้นที่สนามทุ่นระเบิดตามแนวชายแดน เพื่อให้กรมแผนที่ทหารทำงานเกี่ยวกับแผนที่ประเทศไทย

หน่วยปฏิบัติการทุนระเบิดด้านมนุษยธรรมที่ 3 (นปท.3)

ความเป็นมา

นับตั้งแต่กำลังพลแดงได้เข้ายึดอำนาจการปกครองกัมพูชาเมื่อต้นปีพ.ศ. 2518 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เพิ่มความเคลื่อนไหวในพื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชามากขึ้น ทำให้พื้นที่แนวชายแดนไทย – กัมพูชา ที่มีการสู้รบระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ก่อการร้าย เริ่มมีการวางทุ่นระเบิดกับระเบิดขึ้นทั่วไปจนกระทั่งในปลายปี 2521 ได้เกิดการสู้รบอย่างรุนแรงระหว่างรัฐบาลกัมพูชากับกองกำลังรักษาดินแดนกัมพูชา โดยใช้การวางทุ่นระเบิดอย่างหนาแน่น ภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในกัมพูชาก็ได้เกิดการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลกับกองกำลังเขมรแดง ทำให้มีการรุกร้าเข้ามาในเขตไทย ได้รับผลกระทบจากทุ่นระเบิดและกับระเบิดอย่างหนาแน่น เพื่อป้องกันตนเองและภูมิภาคสำคัญจึงทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากทุ่นระเบิดเพิ่มขึ้น ปัจจุบันคาดว่าจะมีทุ่นระเบิดและกับระเบิดหลงเหลือในพื้นที่รับผิดชอบของนปท.3 ประมาณ 83 ตร.กม.

ภารกิจ

วางแผน ดำเนินการ การปฏิบัติการทุ่นระเบิด รวมทั้งสรรพาวุธที่ยังไม่ระเบิดในสนาม การแจ้งเตือน และให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยหาที่มาของข่าวสารผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดและสรรพาวุธที่ยังไม่ระเบิดในสนาม ในพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

ขั้นการปฏิบัติงาน 3 ขั้นตอน

1. การแจ้งเตือนให้ความรู้และหาข่าวเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย
2. การสำรวจทางเทคนิค
3. การกวาดล้างและทำลายวัตถุระเบิด

ความเร่งด่วนในการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่

ความเร่งด่วนลำดับที่ 1 : พื้นที่ทำกินและใช้ประโยชน์ที่มีทุ่นระเบิดและกับระเบิด

ความเร่งด่วนลำดับที่ 2 : พื้นที่ตามแนวชายแดนที่มีทุ่นระเบิดและกับระเบิด

แนวความคิดในการปฏิบัติการแจ้งเตือนให้ความรู้และหาข่าว

- ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และภารกิจ ตลอดจนของความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

- จัดเจ้าหน้าที่พบปะเยี่ยมเยียนประชาชน เพื่อหาข้อมูลและข่าวสารพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุพภิกขภัยและกับระเบิด และประชุมชี้แจงประชาชนตลอดจนนักเรียนในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบเกี่ยวกับลักษณะทุพภิกขภัยแต่ละชนิด
- จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านให้ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายทราบเกี่ยวกับการทำสัญลักษณ์เครื่องหมายของพื้นที่ที่ทุพภิกขภัยและกับระเบิด หรือพื้นที่ที่สงสัยว่าอาจมีอันตรายจากทุพภิกขภัยและกับระเบิด และหากพบทุพภิกขภัยหรือกับระเบิดให้ความรู้และหาข่าวทราบ
- ส่งบทความให้กับสถานีวิทยุฯ ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ และภารกิจการทำงานของชุดแจ้งเตือนให้ความรู้และหาข่าว

การช่วยเหลือผู้รอดชีวิตจากทุพภิกขภัย

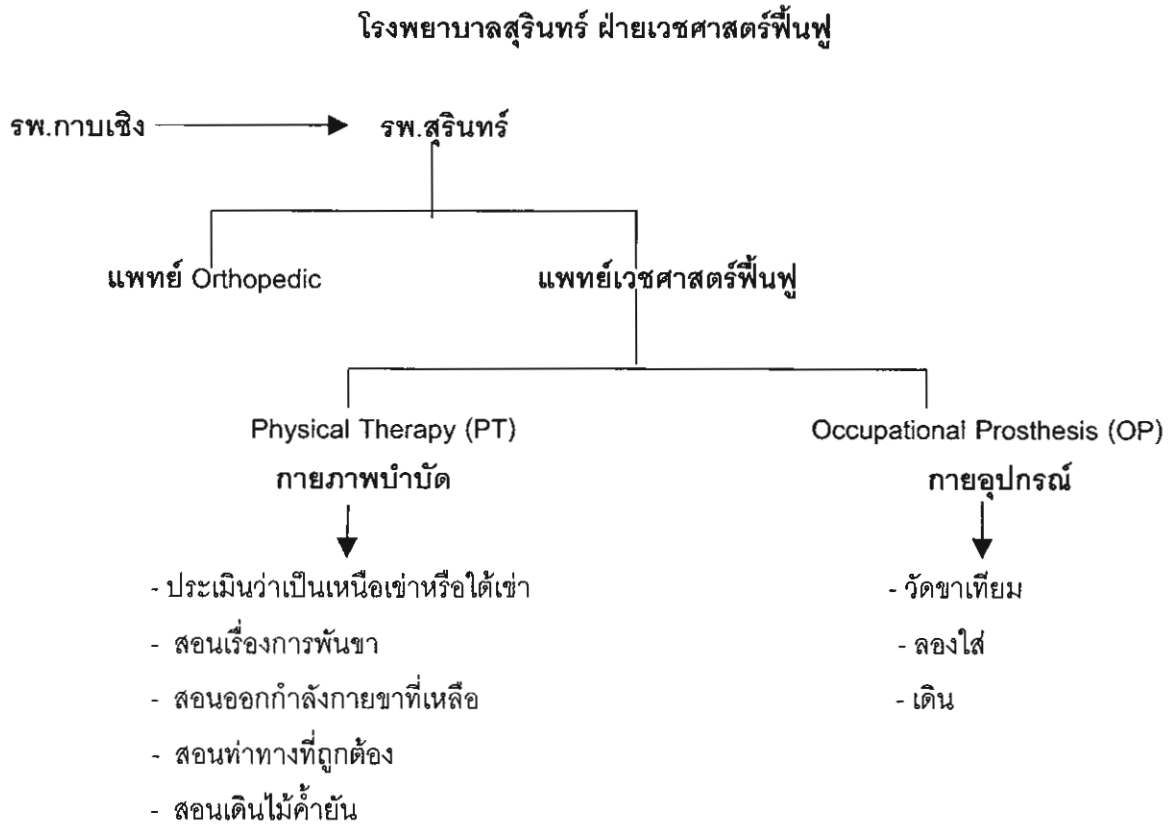
TMAC ได้จัดสัมมนาเรื่อง “สิทธิประโยชน์ของผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย” ขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2543 มีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานต่างๆ ประมาณ 150 คน หน่วยงานจากภาครัฐที่เข้าร่วม เช่น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตัวแทนผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย 38 คน จาก 19 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากทุพภิกขภัย ผู้แทนจากภาครัฐบาลอื่นๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นครั้งแรกที่ TMAC พยายามประสานงานในเรื่องของการช่วยเหลือผู้ประสบภัย วัตถุประสงค์ของการสัมมนานี้ คือ การให้ผู้ประสบภัยได้รับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้ ในขณะเดียวกัน TMAC หวังว่าจะได้รับทราบปัญหาของผู้ประสบภัย ข้อจำกัดและความต้องการเฉพาะของผู้ประสบภัย ผลจากการสัมมนาในครั้งนี้รวมทั้งคำแนะนำ แนวทาง สำหรับการยกระดับการรวมกลุ่มของผู้ประสบภัย และการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิประโยชน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นด้วยที่จะปรับปรุงระบบบริการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย โดยการประสานงานร่วมกับ TMAC

หน่วยเคลื่อนที่ขาเทียมของโครงการแพทยอาสาในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พอสว.) (The prosthetics Foundation of Thailand Under the Royal Patronage of the late Princess Mother Foundation) ได้ช่วยเหลือขาเทียมฟรีแก่ผู้พิการ ปี 2541 ผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย จำนวน 94 คนได้รับขาเทียมจากหน่วยเคลื่อนที่ของ พอสว. 3 หน่วย เดือนมิถุนายน 2542 ผู้ประสบภัยจากทุพภิกขภัย จำนวน 200 คนในจังหวัดสระแก้ว ได้รับการช่วยเหลือด้านขาเทียม

และในโอกาสครบรอบ 100 ปี สมเด็จพระเจ้า เมื่อเดือนตุลาคม 2542 ได้มีการจัดโครงการพิเศษ 3 สัปดาห์ ที่ท้องสนามหลวง มีการให้บริการทางด้านการรักษา การตรวจวัดและให้ขาเทียมมากกว่า 1000 ขา แก่ผู้พิการ ตารางการให้ความช่วยเหลือสำหรับโครงการ พอสว. ในปี 2543 จะครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัดตลอดแนวชายแดนทั่วประเทศ

ภายใต้โครงการ Social Investment Fund (SIF) ได้สนับสนุนกองทุนขนาดเล็กให้แก่ผู้ประสบภัย จำนวน 7 กลุ่ม ผู้ได้รับผลประโยชน์คือผู้ที่อยู่ในขั้นตอนการขยายงานซึ่งมากกว่าผู้ประสบภัย ผู้ประสบภัย 3 กลุ่ม ได้รับทุนตั้งแต่ กรกฎาคม 2543 จากหน่วยงานย่อยที่ตั้งอยู่ภายใต้โครงการหลักจากประเทศออสเตรเลีย

เพื่อใช้ในการพัฒนา 2 กลุ่ม ประสบความสำเร็จจากการเลี้ยงหมูและเลี้ยงปลา ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น

หลังจากนั้นสอนเดินด้วยขาเทียมโดยแพทย์เวชศาสตร์, กายภาพบำบัด, กายอุปกรณ์ เมื่ออุปกรณ์ใส่อกายอุปกรณ์ก็มีหน้าที่เปลี่ยนขา, เปลี่ยนอะไหล่

โครงการขาเทียม 50 ปี โรงพยาบาลสุรินทร์

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากมีผู้พิการขาขาดเป็นจำนวนมาก ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลซึ่งมีฐานะยากจน ถึงแม้จะได้รับขาเทียมฟรีตามพ.ร.บ. ผู้พิการก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเดินทางมารับบริการที่โรงพยาบาลสุรินทร์ได้ เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี โรงพยาบาลสุรินทร์ ทางกลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟูร่วมกับมูลนิธิขาเทียมในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงได้ร่วมออกให้บริการขาเทียมเชิงรุกถึงภูมิลำเนา

เป้าหมาย

ผู้พิการได้เข้าในเขตอำเภอบัวเขตและอำเภอกาบเชิงได้รับขาเทียม จำนวนประมาณ 50 ขา

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

มกราคม 2544 ถึง มีนาคม 2544

การดำเนินงาน

1. การจัดเตรียม

- จัดทำโครงการและขออนุมัติดำเนินงานต่อผู้บริหารโรงพยาบาล
- ประสานงานกับหน่วยงานและโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนดำเนินงาน

- ช่างกายอุปกรณ์ออกทำการหล่อแบบต่อขาผู้พิการยังโรงพยาบาลอำเภอ
- นำแบบที่หล่อมาประกอบทำขาเทียมหัดเดิน
- นำยาเทียมที่ได้ไปให้คนพิการทดลองเดินอีกครั้งที่โรงพยาบาลอำเภอโดยมีแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูเป็นผู้ตรวจสอบแก้ไข
- นำขาเทียมกลับมาทำให้สำเร็จ
- ประกอบพิธีมอบขาเทียมที่โรงพยาบาลสุรินทร์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ผู้พิการขาขาดได้เข้าในถิ่นทุรกันดารและมีฐานะยากจนได้รับบริการขาเทียมดัดโดยไม่คิดมูลค่า

โครงการขาเทียมพระราชทาน

หลักการและเหตุผล

เนื่องในวันคล้ายวันเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มูลนิธิขาเทียมในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีร่วมกับกองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะจัดทำหน่วยขาเทียมเคลื่อนที่มาทำขาเทียมแก่ผู้พิการขาขาดฟรี ณ โรงพยาบาลสุรินทร์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและสักการะ ระหว่างวันที่ 14-18 ตุลาคม 2544

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้พิการขาขาดในเขตจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียงได้มารับบริการอย่างทั่วถึง
2. เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

มีจำนวนผู้พิการขาดเข้ารับบริการประมาณ 350 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มีจำนวนผู้พิการขาดเข้ารับบริการประมาณ 350 คน

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์

กำเนิดศูนย์ฝึก

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรให้จัดตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีแผนใหม่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนตามแนวชายแดนรอบประเทศ

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 23 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 26 กันยายน 2531 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ.2531 กระทรวงศึกษาธิการจึงให้จัดตั้ง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดสุรินทร์ เรียกว่า ศฝช.สร. ตั้งอยู่ที่อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2533

บทบาทและภารกิจ

1. ฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของประชาชน
2. เป็นศูนย์การทดลอง สาธิต ส่งเสริม เผยแพร่และปฏิบัติวิชาชีพ งานอาชีพ การสหกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. เป็นศูนย์กลางการประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนในเขตพื้นที่ตามแผนช่วยเหลือราษฎรไทยบริเวณชายแดน
4. จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

พื้นที่รับผิดชอบ

1. จังหวัดสุรินทร์ รับผิดชอบ อำเภอกาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอบัวเชด กิ่งอำเภอนมดงรัก
2. จังหวัดบุรีรัมย์ รับผิดชอบ อำเภอบ้านกรวด อำเภอละหานทราย อำเภอโนนดินแดง
3. จังหวัดศรีสะเกษ รับผิดชอบ อำเภอภูสิงห์ อำเภอขุนหาญ อำเภอขุขันธ์

การบริการชุมชนและสาธารณประโยชน์

การบริการในการศึกษาดูงาน และจัดกิจกรรมฐานฝึกอาชีพให้ผู้สนใจสามารถศึกษาดูงานและร่วมกิจกรรม ดังนี้

- ฐานเห็ด	- ฐานไม้ดอกไม้ประดับ	- ฐานองุ่น	- ฐานข้าว
- ฐานพืชสวน	- ฐานไม้ผล	- ฐานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	
- ฐานขยายพันธุ์พืช	- ฐานพาพันธุ์ปลา	- ฐานสัตว์ปีก	- ฐานสวนครัว

คณะกรรมการไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด Thailand Campaign to Ban Landmines (TCBL)

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ.2537 หน่วยงานเอกชนและบุคคลกลุ่มหนึ่ง ได้รวมตัวกันอย่างคร่ำวๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมรณรงค์ จากนั้นในปี พ.ศ.2540 ได้มีการจัดตั้งเป็น "คณะกรรมการ" ขึ้น โดยการประสานงานของ องค์การเยสุอิตสงเคราะห์ผู้ลี้ภัย (Jesuit Refugee Service Asia Pacific - JRSAP) และคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ (Catholic Commission for Justice and Peace) [ชื่อเดิม : คณะกรรมการยุติธรรมและสันติแห่งประเทศไทย] ทั้งนี้ องค์การสันติวิธีสากลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Nonviolence International South East Asia - NISEA) สำนักงานคาทอลิกสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและผู้ลี้ภัย (Catholic Office for Emergency Relief and Refugees - COERR) องค์การแฮนดิแคป อินเตอร์เนชันแนล (ประเทศไทย) [Handicap International (Thailand)] ชมรมนิสิตนักศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย กลุ่มบัณฑิตบ้านเซเวียร์ มูลนิธิเดิมน้ำใจให้สังคม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม และคณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน ได้เข้าร่วมในกิจกรรมหลากหลายประเภทและระดับ ในวาระและโอกาสต่างๆ กัน

หลังจากที่รัฐบาลไทยได้ลงนามในอนุสัญญาออกดตาวา (3 ธันวาคม 2540) และให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ (27 พฤศจิกายน 2541) คณะกรรมการไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด ในฐานะสมาชิกเครือข่ายของ "องค์กรรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิดนานาชาติ" (International to Ban Landmines – ICBL) ได้ทบทวนและกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน สำหรับระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ.2544 – 2548 ไว้ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย

1. เพื่อสร้างความรับรู้และความตระหนัก เรื่องทุ่นระเบิดในสังคมไทย
2. เพื่อขยายเครือข่ายองค์กรผู้ร่วมงาน ทั้งในและนอกประเทศ
3. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายผู้พิการจากทุ่นระเบิด
4. เพื่อผลักดัน สนับสนุนและติดตามการทำงานของรัฐบาลไทย เพื่อให้บรรลุอนุสัญญาออกดตาวา ในฐานะสมาชิก ICBL โดยใช้เวทีและกระบวนการขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านการยุติกับระเบิด
5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือในระหว่างองค์กรเครือข่ายของคณะกรรมการไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความรับรู้และความตระหนักเรื่องอันตรายและสถานการณ์ทุ่นระเบิด รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้สับภัยจากทุ่นระเบิด

2. เพื่อสร้างความเข้มแข็งและขยายเครือข่าย รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะในการประสานงานกับรัฐบาล ให้เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายของคณะทำงานไทย ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ
3. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายผู้ประสบภัยทั่วประเทศ ให้มีความสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายหน้าที่หลักที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อเรียกร้อง ผลักดันและกระตุ้นให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีอนุสัญญาออกตราอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในเรื่องการตราและบังคับใช้กฎหมาย การทำลายทุ่นระเบิดทั้งหมดในคลังสะสม รวมถึงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
5. เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและสามารถเข้าถึงได้
6. เพื่อเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ รวมถึงกลุ่มกบฏต่างๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน เข้าร่วมในอนุสัญญาฯ
7. เพื่อให้เกิดการประสานแผนและกิจกรรมของคณะทำงานไทยฯ เข้ากับกิจกรรมที่แต่ละองค์กรสมาชิกดำเนินการอยู่

โครงการจัดเก็บข้อมูลและสนับสนุนกลุ่มผู้ประสบภัยจากระเบิด จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์

คณะทำงานไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของหน่วยงานเอกชนจำนวนหนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 เป็นต้นมา เพื่อรณรงค์ให้สังคมได้รับทราบและตระหนักถึงปัญหาระเบิด ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อกิจกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากระเบิดในประเทศไทย

สำหรับในปี พ.ศ.2545 สถานทูตแคนาดาได้จัดสรรทุนส่วนหนึ่ง สำหรับโครงการจัดเก็บข้อมูลและสนับสนุนกลุ่มผู้ประสบภัยในจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยคาดว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการในเดือนธันวาคม 2545 จะเกิดผลดังต่อไปนี้

- ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบภัยในทั้ง 2 จังหวัด ซึ่งยังไม่มีกรรวบรวมไว้โดยละเอียด จะมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- ผู้ประสบภัยใน 2 จังหวัด จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม จำนวนอย่างน้อย 4 กลุ่ม ทั้งเพื่อสนับสนุนส่งเสริมกันและกันในทุกด้าน เสริมสร้างศักยภาพผู้นำกลุ่มและร่วมกิจกรรมรณรงค์อย่างน้อย 2 ครั้ง ในระดับและโอกาสต่างๆ
- กลุ่มผู้ประสบภัยสามารถบริหาร - จัดการกลุ่มในรูปของคณะกรรมการกลุ่ม มีการประชุมสม่ำเสมอ และคัดสรรผู้มีความเหมาะสม จำนวนอย่างน้อย 30 ราย ในเขต 2 จังหวัด เพื่อรับทุนหมุนเวียนขนาดย่อม

สำนักงานงานโคเออร์สุรินทร์

สำนักงานงานโคเออร์สุรินทร์ มีกิจกรรมโครงการ มีกิจกรรมโครงการ 3 โครงการ

1. โครงการฝึกอบรมวิชาชีพ ช่างเครื่อง – ช่างเย็บเสื้อผ้า
2. โครงการอาหารกลางวันและเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
3. โครงการช่วยเหลือคนชรา – คนพิการจังหวัดสุรินทร์

1. ส่งเสริมการฝึกอาชีพให้แก่ราษฎรในชนบท ให้สามารถมีรายได้เพิ่มและเพิ่มการพัฒนาเยาวชนในชนบท ให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของสังคมและเพื่อบำเพ็ญประโยชน์อื่น

สำนักงานโคเออร์สุรินทร์ ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความต้องการอบรมวิชาชีพ และอยู่ในเขตพื้นที่ สำนักงานโคเออร์สุรินทร์รับผิดชอบ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณอาชีพ สนับสนุนให้หน่วยงาน ผู้จบหลักสูตรไปแล้วนั้นก็ไปประกอบอาชีพหรือมีกิจการขนาดเล็กเปิดรับงานซ่อมปลงงานเย็บผ้าในหมู่บ้านตนเอง

2.โครงการอาหารกลางวันและเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามแนวชายแดนและถิ่นทุรกันดาร (ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเพื่อการฟื้นฟูและกตมาเด็กและครอบครัวฟอเด็ก ปี 2543) สำนักงานโคเออร์สุรินทร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างโรงเรียนในโครงการฯ กับทางมูลนิธิฟอเด็ก โดยทางสำนักงานโคเออร์สุรินทร์เป็นผู้รับโครงการจากโรงเรียนและดูพื้นที่โรงเรียนและพิจารณาข้อมูลขั้นต้นก่อนที่จะส่งไปให้มูลนิธิฟอเด็กเป็นผู้พิจารณาเห็นควรอนุมัติงบประมาณโครงการฯ ทางมูลนิธิฟอเด็กก็จัดส่งตัวแลกเงินมายังสำนักงานโคเออร์สุรินทร์เพื่อนำทุนอาหารกลางวันไปมอบให้โรงเรียนที่ได้รับงบประมาณจากมูลนิธิฟอเด็กต่อไป

3.โครงการช่วยเหลือคนชรา – คนพิการ จังหวัดสุรินทร์ ในปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการช่วยเหลือดังนี้

จำนวนผู้รับผลประโยชน์	115 คน
จำนวนหมู่บ้าน	31 หมู่บ้าน
จำนวนคนชรา	72 คน เป็นชาย 24 คน หญิง 50 คน
จำนวนคนพิการ	28 คน เป็นชาย 26 คน หญิง 2 คน
จำนวนคนชราที่ อำเภอละหานทราย บุรีรัมย์	17 คน
จำนวนคนชรา – คนพิการ	57 คน
จำนวนคนชรา – คนพิการ	41 คน จก.ร.23 เป็นผู้ดำเนินการมอบ

ส่วนที่เตรียมให้ทางอำเภอละหานทรายร่วมกับกรมทหารราบเฉพาะกิจที่ 23 นำเครื่องยังชีพไปมอบให้แก่ผู้ยากไร้เป็นประจำทุกวันๆ 9 ของทุกเดือน ทำให้การกินอยู่ดีขึ้น บางรายก็สามารถช่วยตนเองพอมิรายได้แต่ไม่มากนักเพราะสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยแก่ตนเอง

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางสาวสุนทรี คงเมือง
 เกิดเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2518
 ที่อยู่ 95/5 หมู่ 5 ซอยพระราชมารยาภิรมย์ 8 ตำบล บางพึ่ง
 อำเภอ พระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ 10130.
 โทรศัพท์ 02-4637980, 01-2696205
 E-mail mammond43@hotmail.com
 การศึกษา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2541

ประสบการณ์การทำงาน / กิจกรรม

พ.ศ. 2543 เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนาม
 ดำเนินการจากสนามทุนระเบิดที่มีต่อชุมชนในประเทศไทยโดยความร่วมมือระหว่าง
 องค์การช่วยเหลือแห่งชาวนอร์เวย์ (NPA) ร่วมกับ ศูนย์ปฏิบัติการทุนระเบิดแห่งชาติ
 (TMAC)
 พ.ศ. 2542 ฝ่ายประมวล และพิจารณา คณะกรรมการบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 พ.ศ. 2539 คณะกรรมการนักศึกษา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

การฝึกงานและการฝึกอบรม

พ.ศ. 2544 จิตวิทยาสำหรับองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ รุ่นที่ 1 โดยศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลง
 กรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2543 การใช้เข็มทิศ และเครื่องวัดพิกัด:GPS ร่วมกับแผนที่ทางภูมิศาสตร์
 พ.ศ. 2541 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 3 ที่หมู่ที่ 6 บ้านสนามคลี อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นเวลา
 56 วัน
 พ.ศ. 2540 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 2 ที่หมู่ที่ 6 บ้านสนามคลี อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นเวลา
 56 วัน
 พ.ศ. 2540 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 1 ที่ศูนย์พัฒนาเยาวชน (YPDC) เป็นเวลา 32 วัน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางสาวกมลลา สาครมณีทรัพย์
 เกิดเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2520
 ที่อยู่ 609/1 หมู่ 1 ซอยประชาอุทิศ 79 ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ
 เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ 10140
 โทรศัพท์ 02-4260392, 09-8946697
 E-mail pangsalee@hotmail.com
 การศึกษา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2541
 สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์
 (ฝ่ายกาย) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 พ.ศ.2545

ประสบการณ์การทำงาน / กิจกรรม

พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชน สำนักงานประสานและสนับสนุนภาคประชาชน
 กรุงเทพมหานคร (สสช.กทม.)
 พ.ศ. 2542 ฝ่ายพิธีการ คณะกรรมการบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 พ.ศ. 2540 รองประธานโครงการสังคมสงเคราะห์สัญจร ณ จังหวัดน่าน
 พ.ศ. 2539 เลขานุการคณะกรรมการนักศึกษา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

การฝึกงานและการฝึกอบรม

พ.ศ. 2544 จิตวิทยาสำหรับองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ รุ่นที่ 1 โดยศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลง
 กรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2543 ฝึกงานภาคปฏิบัติ ที่หมู่ที่ 3 บ้านคงคาเหนือ ตำบลคลองตาครุ อำเภอฟากท่า จังหวัด
 ราชบุรี เป็นเวลา 84 วัน
 พ.ศ. 2541 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 3 ที่หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์ทะเลกลาง นิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัด
 กำแพงเพชร เป็นเวลา 56 วัน
 พ.ศ. 2540 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 2 ที่หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์ทะเลกลาง นิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัด
 กำแพงเพชร เป็นเวลา 25 วัน
 พ.ศ. 2540 ฝึกงานภาคปฏิบัติ 1 ที่มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (ครูข้างถนน) เป็นเวลา 32 วัน